

Plenum

Onsdag 16.6.2021 kl. 14.03—18.48

9. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om inrättande av välfärdsområden och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården och räddningsväsendet samt till lämnande av underrättelse enligt artiklarna 12 och 13 i Europeiska stadgan om lokal självstyrelse

Regeringens proposition RP 241/2020 rd

Utskottets betänkande ShUB 16/2021 rd

Första behandlingen

Andre vice talman Juho Eerola: Ärende 9 på dagordningen presenteras för första behandling. Till grund för behandlingen ligger social- och hälsovårdsutskottets betänkande ShUB 16/2021 rd. Nu ska riksdagen besluta om innehållet i lagförslagen. — Vi inleder den allmänna debatten. Utskottets ordförande, ledamot Lohi.

Debatt

14.27 **Markus Lohi kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen valiokunnan mietinnön 16/2021, joka koskee hallituksen esitystä eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi — voisi sanoa kansankielellä ”esitys sote-uudistukseksi”.

Nyt käsiteltävänä olevan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksen keskeisenä tavoitteena on kaventaa ihmisten hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut kaikille suomalaisille — Suomessa asuville — sekä parantaa näiden palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta. Uudistuksen tavoitteena on myös turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti, vastata yhteiskunnallisten muutosten mukanaan tuomiin haasteisiin, kuten väestön ikääntymiseen ja huoltosuhteen heikkenemiseen, sekä hillitä osaltaan julkisen talouden kustannusten kasvua.

Perustuslakivaliokunta on edeltävien vaalikausien sote-esityksiä käsitellessään toistuvasti todennut, että sosiaali- ja terveystalouden uudistamiselle on olemassa perusoikeusjärjestelmään pohjautuvia painavia perusteita, jotka puoltavat sosiaali- ja terveystalouden järjestämistä ja tuottamisvastuun siirtämistä yksittäisiä kuntia suurempien toimijoiden hoidettavaksi.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että ehdotetulle uudistukselle voidaan kiistatta katsoa olevan painava yhteiskunnallinen ja perusoikeuksien toteutumiseen kiinnittyvä tarve. Valiokunta korostaa uudistuksen tavoitetta yhdenvertaisuuden edistämisestä sekä alueellisesti että yksilötasolla siten, että jokainen saisi riittävät ja yksilöllisiä tarpeitaan vastaavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut matalalla kynnyksellä. Esityksessä korostetaan pe-

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

rustellusti eri väestöryhmien välistä yhdenvertaisuutta ja tavoitetta ihmisten tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistämisestä. Myös peruspalvelujen vahvistamisen tavoite on väestön hyvinvointi- ja terveyserojen kaventumisen näkökulmasta keskeistä.

Tulevaisuudessa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista sekä pelastustoimesta vastaa 21 hyvinvointialuetta, Helsingin kaupunki ja HUS-yhtymä. Hyvinvointialueet muodostetaan pääosin nykyisen maakuntajaon pohjalta, ja niiden hallinto perustuu suoraan edustukselliseen demokratiaan, eli niillä on vaaleilla valittava aluevaltuusto. Hyvinvointialueet muodostavat nykyistä kantokykyisempien toimijoiden yhtenäisen palvelurakenteen, johon kootaan kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut yhden päätöksenteon johtamisen ja budjetoinnin alle, eli integroidaan saman tahon vastuulle. Näin palvelurakenteen kautta luodaan järjestäjälle kannusteet huolehtia asiakkaan palveluista oikea-aikaisesti ja kustannusvaikuttavasti, kun järjestäjä ei voi siirtää vastuuta toiselle.

Valiokunnan näkemyksen mukaan integraatio mahdollistaa myös nykyjärjestelmää merkittävästi paremmin palvelujen toiminnallisen uudistamisen sekä peruspalvelujen vahvistamisen, kun vastuu kokonaisuudestaan on yhdellä toimijalla. Vaikka Uudellamaalla ei muodostu samalla tavoin integroitua palvelurakennetta, myös siellä muodostetaan nykyistä kantokykyisempiä järjestäjiä. Valiokunta pitää Uudenmaan erillISRatkaisua perusteltuna ottaen huomioon Uudenmaan muita maakuntia merkittävästi suuremman koon ja muista maakunnista poikkeavat olosuhteet.

Sosiaali- ja terveydenhuollon alueellisen yhteistyön ja tarkoituksenmukaisen palvelurakenteen varmistamiseksi muodostetaan viisi yhteistyöaluetta. Hyvinvointialueilla on mahdollisuus hankkia laajasti palveluja yksityiseltä palveluntuottajalta. Valiokunta kannattaa ratkaisua, jossa omalle palvelutuotannolle ei aseteta tiettyjä määrällisiä tai prosentuaalisia osuuksia tuotannosta. [Sari Sarkomaa: Mutta pykäliin jäi!] Valiokunta pitää kuitenkin selvänä, että hyvinvointialueella on oltava riittävästi omaa palvelutuotantoa niin sosiaalihuollossa kuin terveydenhuollon perustasolla ja erikoissairaanhoidossa. Siten esimerkiksi perusterveydenhuollon ulkoistaminen ei ole mahdollista kokonaan.

Valiokunta kuitenkin korostaa, että rakenteellinen ja hallinnollinen uudistus ei yksin ratkaise kaikkia sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämiseen kytkeytyviä uudistamistarpeita.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueiden rahoitus perustuu suurelta osin valtion rahoitukseen sekä osin asiakas- ja käyttömaksuihin. Koska valtio ottaa vastuun hyvinvointialueiden rahoittamisesta, siirtyvien tehtävien kustannuksia vastaava määrä kuntatalouden tuloja siirretään hyvinvointialueiden rahoitukseen kokonaisveroasteen nousun estämiseksi. Valiokunta pitää perusteltuna, että rahoitusmallin lähtökohdaksi on valittu malli, jonka tarkoituksena on varmistaa, että julkinen valta turvaa perusoikeuksien toteutumisen suuntaamalla rahoituksen keskeisiltä osiltaan palvelutarpeen perusteella eri puolille maata. [Ben Zyskiewicz: Kuten nykyisinkin!]

Arvoisa puhemies! Sitten otan esille muutamia valiokunnan tekemiä muutoksia hallituksen esitykseen. Kaiken kaikkiaanhan valiokunta teki toistasataa pykälämuutosesitystä, mutta pääosin ne ovat teknisiä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta sai näiden muutosten pohjaksi lausunnot seitsemältä lausuntovaliokunnalta ja kuuli 244 asiantuntijatahoa. [Ben Zyskiewicz: Muttei kuunnellut!] Näiden lausuntojen ja kuulemisten perusteella valiokunta teki muun muassa seuraavia muutoksia esitykseen:

Virkalääkärivaatimus. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää perusteltuna muuttaa virkalääkärivaatimustaan koskevaa sääntelyä siten, että potilaan sairaalaan ottaminen, siihen

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

liittyvä erikoissairaanhoidon tarpeen arviointi ja alustavan hoitosuunnitelman laatiminen olisivat hyvinvointialueen vastuulla, mutta mainittuja tehtäviä ei määriteltäisi virkalääkärin tehtäväksi, kuten hallituksen esityksessä esitettiin. [Kai Mykkänen: Mitä se tarkoittaa?] Valiokunnan ehdottaman muutoksen johdosta hyvinvointialue voi joustavammin harkita, käyttääkö tehtävässä virkasuhteista lääkäriä tai hammaslääkäriä tai hyvinvointialueeseen työsuhteessa olevaa lääkäriä tai hammaslääkäriä. Näitä tehtäviä hyvinvointialue ei kuitenkaan voi antaa yksityisen palveluntuottajan tehtäväksi.

Sitten sopimusten mitättömyys ja irtisanominen. Hallituksen esityksessä ehdotettiin säädettäväksi hyvinvointialueille siirtyvien yksityisen palveluntuottajan kanssa tehtyjen sopimusten mitättömyydestä ja irtisanomisesta, jos sopimukset olisivat tulevan lainsäädännön vastaisia. Valiokunta ehdottaa, että sopimusten mitättömyyttä ja irtisanomista koskevaa sääntelyä täsmennetään perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta. Kyseiset sopimukset olisivat kuitenkin edelleen joko suoraan lain nojalla mitättömiä tai irtisanottavia.

Uudistuksen seurauksena kuntien omaisuutta sekä sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymissä oleva, viime kädessä kuntien omistukseen kuuluva omaisuus siirtyy hyvinvointialueen omistukseen. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta, että kunnan taloudellista itsehallintoa turvaavaa säännöstä täydennetään. Perustuslakivaliokunta huomautti, että kunnan oikeus korvauksen saamiseen on sidottu vain kunnallisveroprosentin laskennalliseen korotustarpeeseen. Valiokunta ehdottaa, että kunnalla on oikeus saada korvausta omaisuusjärjestelyihin liittyvistä välittömistä kustannuksista, vaikka momentin mukainen korvausraja ei ylittyisikään, jos kunnan mahdollisuus päättää omasta taloudestaan ilmeisesti vaarantuu.

Arvoisa puhemies! Esitykseen liittyvät lait on tarkoitettu tulemaan voimaan porrastetusti siten, että osa tulisi voimaan 1. päivä heinäkuuta 2021, osa laista tulisi voimaan 1. päivä maaliskuuta 2022 uusien aluevaltuustojen aloittaessa toimintansa ja viimeiset 1. päivä tammikuuta 2023. Esitykseen liittyisi myös siirtymäaikoja. Uudistuksen voimaantulolain on tarkoitus tulla voimaan 1. päivä heinäkuuta 2021. Lisäksi hyvinvointialueesta annettavaa lakia sovellettaisiin osittain heti hyvinvointialueiden toimintaan.

Arvoisa puhemies! Tässä oikein tiivis esittely erittäin laajasta mietinnöstä, joka lakeineen on noin 450 sivun laajuinen. Haluan todeta tähän, että tästä on jätetty valiokunnassa kaksi vastalauseita. Lisäksi valiokunta esittää eduskunnalle 15 lausumaa hyväksyttäväksi. [Sari Sarkomaa: Korjauslista! — Piritta Rantanen: Olisiko pitänyt jättää korjaamatta!] Tältä osin palaan, voi sanoa, näihin sisältökysymyksiin sitten muissa puheenvuoroissa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Tässä vaiheessa ilmoitetaan edustajille, että esityslistan kohdat 11 ja 12 poistetaan.

Mennään keskusteluun. — Edustaja Turtiainen.

14.38 Ano Turtiainen at: Arvoisa puhemies! Soten piti säästää miljardeja. Sen piti helpottaa ihmisten pääsyä hoitoon. Sen piti tarjota valinnanvapautta ja parantaa hyvinvointiamme. Tällä esityksellä se ei tee mitään näistä. Tällä esityksellä heikennämme terveydenhuoltoamme, otamme kunnilta pois heidän tehtävänsä tarjota asukkailleen terveydenhuolto ja aiheutamme samalla kansallisen terveyskatastrofin ja avaamme avoimen piikin kustannusten nousulle sekä uudelle maakuntaverolle.

Arvoisa puhemies! Tässä on kyseessä palvelurakenneuudistus. Esityksessä ei kuitenkaan ole huomioitu lainkaan kaikkein isointa asiaa, ja sen tähden haluan sanoa muutaman

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

sanan siitä. Tarkoitan, että Suomessa muhii karmean koronapolitiikan ja ehdollisilla markkinoitiluvilla injektoidujen koronamyrkkien terveyst katastrofi, jonka seurauksena vielä kaikki muukin kuin sote menee kokonaan uusiksi.

Arvoisat kollegat, tässä sote-esityksessä ei ole otettu huomioon kansakuntaamme uhkaavaa äärimmäisen vakavaa ihmiskoetta, sen tuloksia ja vastuita. Kuka vastaa, kuka hoitaa, ja miten hoitaa, ja missä hoitaa? Niin, ja kuka maksaa? [Sari Sarkomaa: Valtio maksaa!] Tiedoksi koko Suomen kansalle: Euroopassa on EMAn, Euroopan lääkeviraston, mukaan 1 354 336 ihmistä, jotka kärsivät koronapiikkien sivuvaikutuksista. Piikkeihin kuolleita on 5.6.2021 mennessä 13 867. [Kim Berg: Kuinka monta koronaan?] On arvioitu, että vain 1—10 prosentissa tapauksista haittailmoitus laaditaan. Tämä tarkoittaisi, että haittavaikutuksista kärsii yli 10 miljoonaa ihmistä Euroopassa ja kuolleita olisi jo yli 100 000. Hyvät yrittäjät, rehtorit, lääkärit ja johtajat, te olette vastuussa, kun lääkeyhtiöiden ihmiskokeista kärsivät kansalaiset alkavat hakemaan korvauksia, jos te olette olleet painostamassa tai ohjeistamassa kansalaisia ottamaan näitä kokeellisia piikkejä. [Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt, edustaja Turtiainen, hyvinvointialueisiin.

Koko ajan tässä kerron siitä. Tämä liittyy siihen.

Nyt te myös tiedätte, että koronainjektoiden haitat ylittävät hyödyt. Yksikään koronainjektioita tarjoava yhtiö ei ole missään vastuussa, koska kyseessä on koe, johon ihmiset osallistuvat vapaaehtoisesti. [Eduskunnasta: Mites sote?] On ymmärrettävää, että te ette ole vastustaneet, koska tekin olette olleet harhaanjohdettuja, [Aki Lindénin välihuuto] mutta nyt viimeistään tiedätte vastuunne. [Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt viimeistään hyvinvointialueisiin.

Vetoan myös jokaiseen kansalaiseen, ihan jokaiseen: informoikaa itseänne, älkää osallistuko tähän ihmiskokeeseen enää. [Välihuutoja vasemmalta] Meillä on jo kaikki näyttö osallisten tuomitsemiseksi ja kokeen keskeyttämiseksi.

Perinteinen rokotteen määritelmä on sellainen, jossa ihmiseen ruiskutetaan heikennettyä tai tapettua virusta, [Välihuutoja vasemmalta — Puhemies koputtaa] joka aiheuttaa immuunipuolustuksen heräämisen kyseistä virusta kohtaan. Nämä kokeelliset koronainjektiot eivät ole sellaisia. Ne ovat tappavaa ja vammauttavaa myrkkyä, joka tuhoaa immuunipuolustuksen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Turtiainen, voisitteko mennä tähän valio-kunnan mietinnön käsittelyyn?

Ihan koko ajan olen siinä.

Miettikää itse, miksi kaikki professorit, Nobel-palkittu virologi ja ongelmia esiin nostavat lääkärit, toimittajat, sen sivuvaikutusten uhrin sensuroidaan täysin keskusteluista, niin kuin täälläkin yritetään sensuroida sitä. Tämän pitäisi olla herätyskello kaikille, puhumatakaan siitä, että juuri nämä mRNA-rokotteet kehittänyt Bob Malone on huolissaan siitä, mitä muut nyt tekevät hänen työllään.

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

Hyvät kansalaiset, koronainjektio on Suomen valtion myöntämän vastuuvapauden vuoksi täysin riskitön bisnes itse lääkeyhtiöille. [Merja Kyllösen välihuuto] THL:stä, STM:stä, sote-henkilökunnasta, mediasta ja eduskunnasta on valitettavasti tullut kokeellisen lääketeollisuuden aivopesemä markkinointikoneisto. Viime viikon puheessani kerroin teille, että Suomessa oli sillä hetkellä kuollut 78 ihmistä koronarokotteisiin, päivää myöhemmin luku oli 85, ja vakavia haittailmoituksia on nyt 1 426. Ilmoitusten kokonaismäärä on 2 464, ja 3 950 ilmoitusta odottaa käsittelyä.

Arvoisat kollegat, teillä on nyt lisää verta käsissänne. Pyydän, lopetetaan tämä... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu] Tämä maa tarvitsee nyt yhdistymistä ja jälleenrakentamista. Sotekin on suunniteltava kokonaan uusiksi. Emme voi hyväksyä ehdotusta, jonka rahoituksesta ei ole edes tietoa. Tässä sotessa suurin häviö on kansalainen.

Hyvät kollegat, tämä talo on tietoisesti harhaanjohtanut kansalaisia, ja se aiheuttaa kansalaisille valtavaa terveydellistä kärsimystä. Ministeri Kiuru ja hyvä hallitus, koska te kantatte vastuunne ja eroatte? Ja nyt, kun USA:n koronatsaarin Anthony Faucin sähköpostit ovat paljastaneet hänet täydeksi... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu] huijariksi ja valehtelijaksi, kysyn myös, koska tämän talon oppositio alkaa myös kantamaan vastuutaan tässä asiassa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Muistutan edustajia siitä, että yritetään pysyä nyt hyvinvointialueiden perustamisessa ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistamisessa. — Ja edustaja Kauma näyttää esimerkkiä, olkaa hyvä.

14.46 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Sote-uudistusta on Suomessa yritetty tehdä jo yli 15 vuotta. Tähän mennessä kaikki uudistukset ovat kaatuneet, mutta nyt käsillä oleva uudistus on aivan erityisen huono. Se ei vastaa kumpaankaan sote-uudistuksen tavoitteista: se ei auta ihmisiä nopeammin hoitoon, eikä se ratkaise rahoituksen riittävyyttä.

Olen ollut käsittelemässä tätä ehdotusta sekä talousvaliokunnassa että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ja ollut molemmissa valiokunnissa tyrmistynyt siitä, millä tavoin asiantuntijoiden laajasti esittämä rankka kritiikki on jätetty huomiotta. Tämä sote-esitys johtaa merkittävään kustannusten kasvuun, eikä suinkaan hillitse sitä. On esitetty, että vielä vuonna 2033 — eli yli 10 vuoden kuluttua — kustannukset ovat kumulatiivisesti tarkasteltuna suuremmat kuin jos olisi jatkettu nykymallilla. Suurin syy on se, että kustannusten hillintään ei kannusteta ja järjestelmä suorastaan ruokkii uusia hyvinvointialueita käyttämään mahdollisimman paljon rahaa, koska ne saavat seuraavan vuoden rahoituksensa edellisen vuoden rahoituksen perusteella. Muutostkustannukset on arvioitu tässä liian pieniksi erityisesti siksi, että henkilöstökustannukset on arvioitu mediaanipalkkojen perusteella, vaikka tosiasiallisesti palkkaharmonisointi tapahtuu yleensä korkeampien palkkojen perusteella. Myöskään suurtuotannon edut, joilla tätä on perusteltu, eivät toteudu, koska suuri osa perustettavista hyvinvointialueista on aivan liian pieniä.

Arvoisa puhemies! Tämä uudistus on huono myös hoitoonpääsyn kannalta. Olemme menossa kohti amerikkalaista mallia, jossa hoitoa saavat vain ne, jotka ovat työterveyspalveluiden piirissä, joilla on sairauskuluvakuutus tai joilla on sen verran paksu lompakko, että he voivat itse kustantaa omat lääkärikäyntinsä. Keskeisin syy tähän on se, että tähän lakiin on kirjattu hyvin vahva oman palvelutuotannon velvoite eli se, että jatkossa palvelujen pääasiallinen tuottaja on vain julkinen sektori. Tähän mennessähän monessa kunnassa on

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

ulkoistettu terveydenhuolto ja useita sosiaalihuollon palveluita yrityksille tai kolmannelle sektorille, joiden ansiosta palvelut on pystytty tuottamaan, mutta jatkossa yksityisen palvelutuotannon käyttö joudutaan aina erityisesti perustelemaan ja niiden osuus saa olla korkeintaan 49 prosenttia. Kun koko sosiaali- ja terveyssektori näin ollen vähin erin muuttuu pitkälti pääosin julkisen sektorin tuottamaksi, herää kysymys, kuinka pitkiä jonot sitten jatkossa ovat, kun ne eivät enää saa samalla tavalla hyödyntää muita toimijoita ja kun ne nykyisellä mallillakin jo ovat monissa kunnissa useiden viikkojen ja jopa kuukausien mittaisia. Ja, arvoisa puhemies, tosiaankin ne, joilla sitten on se yksityinen sairauskuluvakuutus tai paksu lompakko, pärjäävät kyllä jatkossakin. Tuntuu todella erikoiselta, että vasemmistohallitus, jonka tarkoituksena luulisi olevan eriarvoisuuden vähentäminen, onkin nyt oikein tarkoitushakuisesti lisäämässä eriarvoisuutta. [Välihuutoja vasemmalta]

Arvoisa puhemies! Tämä on todella surullinen uudistus kaupungeille ja erityisesti suurille kaupungeille. Uudistuksessa kaikkien kuntien veroprosenteista vähennetään laskennallisesti 13,26 prosenttiyksikköä ja tämä siirretään hyvinvointialueiden rahoitukseen. Niiden kuntien kannalta, mitkä ovat saaneet tuotettua sote-palvelunsa pienemmällä rahalla kuin tämä 13,26, kyse on todella radikaalista muutoksesta. Esimerkiksi Espoossa sote-kulume ovat pienemmät, [Maria Guzenina: Hoitoon ei pääse! — Ben Zyskowiczin välihuuto] mutta vastaavasti suuren lasten ja nuorten määrän takia koulutukseen ja varhaiskasvatukseen menevät rahamäärät ovat suuremmat kuin muualla maassa.

Arvoisa puhemies! Jatkossa Espoon tai Vantaan kaltainen kaupunki joutuu vääjäämättä joko tekemään radikaaleja leikkauksia koulutukseen, nostamaan rajusti veroprosenttia tai ottamaan vielä entistäkin enemmän velkaa, ja joka kerta kun haluamme investoida uuteen kouluun, joudumme menemään hattu kourassa valtion pakeille rahaa pyytämään. Kaupungeista, jotka ovat aiemmin pärjänneet omillaan, tulee nyt valtionosuusriippuvaisia.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi haluan todeta, että tämän uudistuksen aikataulu on aivan liian tiukka. Ymmärrän hyvin sen, että hallitus haluaa toimittaa aluevaalit ensi vuoden alussa siksi, että ne eivät menisi liian lähelle eduskuntavaaleja ja uutta hallitusta, joka ehkä haluaisi kuopata koko uudistuksen, mutta kunnat ovat aivan selkeästi viestittäneet, että ne eivät ehdi tässä aikataulussa toteuttaa muutosta — tietojärjestelmät eivät ehdi, henkilöstö ei ehdi siirtyä, eikä järjestelmää ehditä saada kasaan. Miksi tätä uudistusta pitää näin nopeasti runnoa eteenpäin?

Arvoisa puhemies! Toivoisin, että ministeri Kiuru vastaisi erityisesti Helsingin, Espoon Vantaan ja Kauniaisten kaupunginjohtajille, jotka tämän päivän lehdessä toteavat, että tämä reformi on yksinkertaisesti kestämaton. Ovatko nämä kaupunginjohtajat väärässä? [Vasemmalta: Ovat! — Ben Zyskowicz: Viime kaudella aikataulu oli muuten perustuslakikysymys!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat, huomaa, että täällä on jonkun verran halukkuutta debatoita, mutta otetaan muutama pitkään jonottanut edustaja. — Ja edustaja Sarkomaa.

14.52 **Sari Sarkomaa kok:** Kunnioitettu puhemies! Käsittelyssä oleva esitys ei ole sote-uudistus, vaan se on hallinnon uudistus, joka rikkoo enemmän kuin rakentaa ja aiheuttaa valtavan korjaustarpeen. Esitys valuttaa rahat palveluiden sijaan hallintoon, ihmiset jäävät jonoon ja eriarvoisuus syvenee. Esityksen hyväksyminen merkitsee loikkia taaksepäin.

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

Sote-palveluiden uudistusta ei näy eikä kuulu. Hoitotakuu-uudistus, terapiatakuu, ministeri Kiurun lupaamat heti tulevat tuhat lääkäriä: ne ovat rikottu lupaus.

Maakuntamalliesitys heikentää ihmisten palveluja monin tavoin. Esitys kiihdyttää kustannusten kasvua eikä asiantuntijoiden mukaan sisällä mitään kannusteita tuottaa parempia palveluita. Tämä yhtälö on todella vaarallinen. Usea asiantuntija varoitti esityksen vahvistavan kehitystä A- ja B-luokan terveyspalveluiden muodostumiseen. Ne, joilla on varaa, käyttävät yksityistä terveydenhuoltoa ja ottavat vakuutuksen, ja monet heikommassa asemassa olevat ihmiset jätetään jonoon. [Maria Guzenina: Se on nykytila!] Kaikkien verotus kiristyy. Maakuntamalli horjuttaa julkisen talouden tasapainoa ainakin koko 2020-luvun. Ja eduskuntakäsittelyssä tuli yksi asia täysin selväksi: vasemmistovihreä maakuntamalli karkasi todella kauaksi sote-uudistuksen alkuperäisistä tavoitteista.

Tämä esitys, jota käsittelemme, osoittautui vahingolliseksi koko maalle ja erityisesti katastrofiksi pääkaupunkiseudulle ja suurille kaupungeille. Helsingille luvattu erityisasema vääristyy erityisleikkaukseksi: sote-palveluiden rahoitusta leikataan 100 euroa per helsinkiläinen. HUSin arvion mukaan Uudenmaan alueen leikkaus kokonaisuudessaan... Jos verrataan sitä, tehdäänkö tämä uudistus vai ei, niin jos tämä tehdään, se merkitsee Uudenmaan alueella 400 miljoonan euron leikkausta. HUSin oma rahoitus vähenee 100 miljoonalla eurolla. Ja tämä tarkoittaa sitä, mitä HUSin asiantuntijat sanovat, ministeri Kiuru: [Antti Lindtmanin välihuuto] erikoissairaanhoidon vaarantuu, samoin yliopistotasoinen tutkimus ja opetus. [Välihuutoja vasemmalta — Puhemies koputtaa] Luottakaa HUSin asiantuntijoihin, me luotamme siihen, ja kuunnella nyt varoituksen sanaa. Ja tuo uudistuksen keskeinen tavoite purkaa eriarvoistavat terveyskeskusjonot ja mahdollistaa verovaroin tasavertainen hoito, jota kokoomuksen eduskuntaryhmän tavoittelee, ei tässä esityksessä toteudu.

Hallituksen esitys lohkaisee myös jättiosan kuntien verotulon tuotoista, niistä rahoista, joilla kuntien pitäisi rahoittaa muut peruspalvelut, varhaiskasvatus, koulutus, investoinnit ja lainojen takaisinmaksu. Esitys sisältääkin ison riskin mittavaan koulutusleikkaukseen, ja tästä monet asiantuntijat varoittivat, kuten kaupunginjohtaja Viljanen Vantaalta.

Nämä kaikki valtavat huolet nousivat esille asiantuntijakuulemisissa, mutta hallituspuolueet sulki näiltä silmät ja korvat. Esimerkiksi johtamani Helsingin ja Uudenmaan kansanedustajien neuvottelukunta, jossa on toimijoita eri puolueista, neuvottelukunnan puheenjohtajisto nimenomaan edellytti, että nämä vakavat valuviat pitää korjata ennen kuin tämä lakiesitys hyväksytään, mutta tyyliä te tyrmäsitte Helsingin ja Uudenmaan kansanedustajien näkemyksen. Ihmettelen sitä, että te ette kuulleet hätähuutoa. Täällä edustaja Kauma totesi, että keskeiset kaupunginjohtajat totesivat, että tämä on vahingollinen ja vaarallinen esitys. Kysynkin, miksi te ette kuuntele kaupunkien hätää. Miksi te ette kuuntele asiantuntijoita?

Näyttää siltä, että vasemmistovihreiltä — varsinkin vihreiltä, ministeri Ohisalo — teiltä on katoamassa rippeetkin kaupunkien puolustamisesta, ja nyt on viimeinen hetki. Nyt on viimeinen hetki, arvoisat edustajat, hylätä tämä valtava vahinko aiheuttava maakuntamalli ja laittaa verorahat lisähallinnon sijaan ihmisten palveluihin, ja erityisesti vetoan nyt Helsingin ja Uudenmaan kansanedustajiin: Älkää kääntääkö selkänne kaupungeille, älkää kääntääkö selkänne kaupunkilaisten palveluille. Toivon, että mietitte vielä.

Ja sen sanon, kun moni on kysynyt, arvoisa puhemies, miten näin torso esitys voi päättyä eduskuntaan, ja kerron, miten se päättyi: Koronan varjossa, ministeri Kiuru, te valmistelitte STM:n kabinetissa tämän lakiesityksen. Sitä ei valmisteltu avoimesti, kuten yleensä lain-

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

säädäntöesitykset valmisteltiin. Se lähti lausuntokierrokselle, ja asiantuntijoiden arviot olivat tylyjä. 90 prosenttia sanoi, että tämä lakiesitys ei sisällä keinoja saavuttaa esityksen tavoitteita. Mutta mitä te teitte? Salasitte lausuntoyhteenvedon, toitte nopeasti esityksen tänne eduskuntaan ja nyt sitä on kiireen vilkkaa käsitelty ja on suljettu silmät asiantuntijoiden näkökohdilta, ja kaiken päälle tuo monisataasivuinen mietintö tuotiin tänne istuntosaliin kiireellä ja sitä halutaan viedä kiireellä eteenpäin. Olisi ollut perusteltua, että esimerkiksi valiokunnan puheenjohtaja Lohi olisi vähän perusteellisemmin kertonut, mitä tuossa mietinnössä on muutettu ja mitä ei. Voin tiivistää sen tässä: juuri mitään ei muutettu, vaikka niin moni asiantuntija olisi muuttanut monta kohtaa, jotta tästä olisi tullut kohtuullinen.

Meillä on vastalause, ja todellakin esitämme siinä tämän esityksen hylkäämistä. Tämä ei ole sote-uudistus. Tehdään kokoomuksen mallin mukainen sote-uudistus, [Antti Lindtman ja Markus Lohi: Mikä se on?] jossa rahat menevät palveluihin. [Välihuutoja vasemmalta]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Otetaan vielä edustaja Laiho.

14.58 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Soten tavoitteena on ollut hoitoonpääsyn parantaminen ja kestävän rahoituksen saavuttaminen tuleville vuosille, kun väestö ikääntyy ja palvelutarve kasvaa, ja myös eriarvoisuuden vähentäminen. Valitettavasti tämä esitys ei vastaa mihinkään näistä tavoitteista, vaan se pahentaa näitä kaikkia.

Meillä on paljon hoitovelkaa koronan jälkeen, henkilökunta on väsynyttä, ja me tarvitsemme kaikki resurssit ja voimat nyt koronasta selviämiseen ja siitä toipumiseen, sekä henkilökunta että myöskin ihmiset, jotka ovat niissä hoitajajonoissa.

Vaikka perustuslakivaliokunta näytti tälle esitykselle perustuslain näkökulmasta vihreää valoa, niin se ei tarkoita, että tämä esitys on järkevä. Sitä tämä ei ole. Perustuslakivaliokunta myös antoi mahdollisuuksia valiokunnalle tarttua niihin muutamiin asioihin, joita perustuslaki ei vaadi mutta tässä esityksessä on, ja niihin valiokunta ei halunnut tehdä muutoksia. Yksi on esimerkiksi alihankintakohta. Meillä on töissä paljon ammatinharjoittajia — psykoterapeutteja, fysioterapeutteja, toimintaterapeutteja, lääkäreitä — ja tämä esitys hankaloittaa nyt merkittäväällä tavalla hankkimista heiltä hyvinvointialueen palvelutuotannossa, koska he eivät ole työsuhteessa. Nämä ammatinharjoittajat antavat omaa työpanostansa esimerkiksi jonkun yrityksen kautta niin, että se yritys tarjoaa tilat ja toimistovälineet ja muut, vastaanottohenkilökunnan. Ne ovat vain puitteet, ja he antavat oman itsensä sinne. Nyt moni terapeuttisuhde tulee katkeamaan tämän esityksen myötä.

Immettelen myös, miten oikeasti riittää henkilökuntaa kaikkiin näihin palveluihin, mitä hyvinvointialue tarvitsee. Meidän tarvitsisi ottaa kaikki henkilökuntaosaaminen käyttöön, oli se sitten yksityisellä tai julkisella puolella. Oleellista on se, että ihminen saa palveluita, ne ovat laadukkaita ja hyviä ja hoitoon pääsee ajoissa. Valitettavasti siinä tämä esitys pahentaa tilannetta, niin kuin aikaisemmin sanoin.

Suuria ongelmia on tässä rahoitusmallissa, mihin talousvaliokunta ja valtiovarainvaliokunta puuttuivat, mutta sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tätä ei nähty ongelmana, läpi menee kuin sukkana. Tämä ei näytä olevan ongelma myöskään isoille kaupunkipuolueille, demareille ja vihreille, vaikka kaupungeilta viedään edellytykset jatkossa turvata ne peruspalvelut heidän omalle väestölleen niin sote-palveluiden osalta, joiden rahoitus vähenee, kuin sitten esimerkiksi opetustoimessa, eli tämä muutos tulee väistämättä kasvukaupungeissa johtamaan opetuksen leikkauksiin. Kaupungeilla ei ole varaa tehdä päiväkoteja, teh-

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

dä kouluja, koska se väestö on nuorta, se ei ole niin sanotusti sairasta, mutta kaupunki tarvitsee sitä resurssia, jotta he pystyvät vastaamaan palveluihin.

Tässä rahoitusmallissa eivät näy myöskään ne sosiaaliset tarpeet, mitä isoissa kaupungeissa on. Meillä on syrjäytymistä, segregatiota, mielenterveysongelmia, päihdeongelmia. Ne eivät näy diagnooseissa, joilla tämä rahoitus nyt määritellään. Tämä rahoitusmalli on keskeneräinen, se on aivan raakile, ja tällä perusteella nyt määritellään rahoitus näille tuleville hyvinvointialueille ja viedään kaupungeilta merkittävä osa rahoituksesta. Tällä vaarannetaan ihmisten peruspalveluja. [Aki Lindén: Tarkempi rahoitusmalli kuin edellisessä sote-uudistuksessa!]

Toinen asia: Tässä oli tämä ammatinharjoittaja-asia, mutta myös mainittiin tämä virkalääkäri. Puheenjohtaja Lohi antoi ymmärtää, että nyt tämä virkalääkäriasia on hoidettu. Kaikkea muuta, se on siirretty hyvinvointialueille, laitettu nimike toiseksi. Siellä hyvinvointialuelääkäri, joka on työsuhteessa tai virkasuhteessa, tarkoittaa käytännössä samaa asiaa. Tämä on ihan kikkailua näillä asioilla.

Olen myös huolestunut siitä, että yliopistollisten sairaaloiden asemaa ei ole tässä lainkaan määritelty — ei asemaa, ei rahoitusta. Me ollaan vaarantamassa tässä myös meidän toimivaa, parasta osaa, erikoissairaanhoidoa. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Ei!] — Ollaan, aivan varmasti.

Samoin päivystyksen osalta on rajoituksia palvelujen hankinnan suhteen. Kuinka monta päivystysyksikköä tästä maasta tullaan lopettamaan sen takia, kun laki ei salli hankkia sinne työvoimaa ulkoistamalla? Meillä on monia paikkoja, joihin ei vain saada sitä henkilökuntaa muilla tavoin. Se tarkoittaa näitten alueiden lähipalveluiden alas ajamista.

Arvoisa puhemies! Tämä muutos on myös selkeä demokratian alasajo, koska tässä lähi-demokratia häviää. Tämä on myös irvikuva siitä, miten tässä salissa voidaan viedä näin iso muutos läpi tällaisella aikataululla: tänään käsittelemme tätä, seuraavan kerran maanantaina, ja sitten on tämä vuosisadan suurin muutos koronan varjolla viety eteenpäin, ja täälläkin käsittely on hyvin pientä. Tämä ei ole demokratian kunnioitusta.

Kokoomus on jättänyt hylkäysesityksen. Olemme ennen sitä esittäneet useita pykälämuutosehdotuksia — mitään ei ole hyväksytty — ja lausumaehdotuksia — mitään ei ole hyväksytty. Tämä on haluttu viedä runnomalla läpi ilman mitään korjausaikeita tähän. Se esitys, mikä ministeriöstä on tullut — ne ovat hyvin teknisiä, niin kuin puheenjohtaja täällä toi esille, ne ovat teknisiä, tähän ei ole tullut mitään oleellista muutosta. Se on valitettavaa. Täällä on myös esimerkiksi Tampereen, Pirkanmaan seudulle rajoituksia: hyvin toimivia pitää tässä nyt rikkoo tämän lakimuutoksen myötä. Toimivia rakenteita ei pitäisi rikkoo, meidän pitäisi korjata sitä, mikä on rikki.

Puhemies Anu Vehviläinen: Käynnistämme debatin. Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat käyttää debatissa vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painikkeella puheenvuoroa. — Ja debatin aloittaa edustaja Lohi.

15.05 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelen näitä puheenvuoroja ja kritiikkiä, voin tunnustaa, että eihän tämä tietenkään ole täydellinen esitys. Jos kuka tahansa meistä olisi saanut tämän tehdä yksin, varmasti olisi ollut erisisältöinen. Mutta kannattaa olla kritiikissä kuitenkin jollakin tavalla kohtuullinen ja laittaa se oikeisiin mittasuhteisiin, sillä meidän päättäjien tehtävä ei ole lähestyä tätä yksityiskohdista vaan katsoa kansalaisten tarpeita sosiaali- ja terveydenhuollossa ja sitä kokonaisuutta. Ei-

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

hän voi olla niin, että kun tehdään vuosikymmenen uudistus — viimeksi tehtiin 50 vuotta sitten sosiaali- ja terveysjärjestelmän uudistus Suomessa — niin täällä vaaditaan pöntöstä, että mikään ei saa muuttua! [Antti Lindtman: Just näin! — Välihuutoja] Tehdään uudistus, jossa mikään ei muutu — eihän se ole uudistus!

Halua vielä, arvoisa puhemies, tähän todeta, että toivoisi myös, että erityisesti sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenet, jotka ovat puoli vuotta tätä käsitelleet, pysyisivät kuitenkin tässä totuudessa. Täällä pöntöstä sanotaan, että yksityisiä palveluita saa hankkia vain 49 prosenttia, [Puhemies koputtaa] mutta sellaista lukua ei löydy pykälistä, ei perusteluista eikä mistään, vaan siellä nimenomaan sanotaan, että ei ole prosenttirajaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tavio.

15.07 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Demokratian tilanne ja vaalien lisääminen on jäänyt keskustelussa jatkuvasti aika vähälle huomiolle. Sen ymmärtää toki, kun puhutaan ihmisten terveydestä, joka on valtava asia, mutta kysyisin: miksi oikeusministeri ei ole paikalla nyt, kun eduskunta käsittelee vaalilain muutosta?

Aluevaaleista tulee jo viidennet vaalit, mikä on omiaan laskemaan äänestysintoa. Toivoisin, että lisää vaaleja ei enää ylipäänsä tulisi, koska päättäjät ja puolueet eivät pian enää ehdi muuta kuin kampanjoimaan ja varsinainen työ jää julkisen esiintymisen varjoon.

Kun nyt näyttää kuitenkin siltä, että hallitus opposition vastustuksesta huolimatta aikoo järjestää uudet aluevaalit, olisi luontevinta järjestää nämä vaalit samaan aikaan seuraavien kuntavaalien kanssa. Näin nostettaisiin äänestysaktiivisuutta ja säästettäisiin myös kustannuksia, sillä erilliset vaalit aiheuttavat noin 16 miljoonan euron kustannuksen. [Aki Lindén: Vuonna 25 näin tapahtuu!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lindtman.

15.08 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vanha totuus on se, että mikään ei ole politiikassa niin helppoa kuin vastustaminen [Timo Heinonen: Aitiossa istuu mestari!] ja aina vastustamisella vastustaminen. Kun me kuulumme tässä kokoomuslaisten puheenvuorot, ne voi kiteyttää kolmeen sanaan: ei, ei ja vielä kerran ei. Ja mikä on teidän vaihtoehtonne? Ei sitä ole. Nykytila? Nykytila: kaupunkien terveyskeskuksissa ihmiset ovat jonoissa jo nykyisellään. Tätä uudistusta on yritetty tehdä jo 15 vuotta, ja nyt, kun se on vihdoinkin menossa läpi, te sanotte ei, ei ja vielä kerran ei. Teistä on tullut ei-puolue, ja perusteena te käytätte yksityisiä vakuutuksia. Mitenkäs ne yksityiset vakuutukset ovat kehittyneet sinä aikana, kun kokoomus yritti tehdä sote-uudistusta? Viimeisen kymmenen vuoden aikana lisääntyneet [Puhemies koputtaa] 50 prosenttia. [Ben Zyskowitz: Ja nytkö se loppuu?] Jos nykytila jatkuu, niin tuo kehitys jatkuu, mutta te vain vastustatte. [Puhemies: Aika!] Ei-puolue kokoomus. [Ben Zyskowitz: Ollaanko Vantaalla nyt tyytyväisiä, edustaja Lindtman, tähän uudistukseen?]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mykkänen.

15.09 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä itse asiassa edustaja Tavio puhui minusta erittäinkin asiaa siitä, mitä ylimääräisten vaalien järjestäminen maakuntatasolle myös riskeeraa demokratian toimivuuden kannalta. Mutta katson tätä

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

kyllä hieman toisesta mutkasta, nimittäin siitä erityisesti, että näiden tulevien maakunta-valtuutettujen, vai hyvinvointivaltuutetuksiko kutsutaan, tilanne tulee olemaan se, että he ovat oikeastaan puun ja kuoren välissä. Heillä ei ole mitään mahdollisuutta sanoa muuta kuin kyllä kaikille menonlisäystoiveille, mitä alueilta tulee. Ja minua viisaammat, muun muassa professori Malmi on sanonut, että ”hyvinvointialueilla on lähtökohtaisesti kannusteet elää yli varojen ja hankkia ylimääräistä rahoitusta valtiolta”, ”uudistuksen negatiivinen vaikutus julkiseen talouteen on suurempi kuin nyt uskotaan”, ja itse asiassa valtioneuvosto itsekin ennakoit, että uudistuksella on negatiivinen vaikutus julkiseen talouteen seuraavien kymmenen vuoden aikana, vaikka toisin olette välillä väittäneet.

Tästä tulee se kysymys, että ei todella ole järkeä tehdä sellaista uudistusta, jossa ilman, että valtiolla on keinoja hillitä kustannuskehitystä, annetaan täysi [Puhemies koputtaa] motivaatio vaatia lisää kuluja alueille. Se menee hallintoon, [Puhemies: Aika!] menee väärin asioihin rahaa silloin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Koponen, Noora.

15.10 Noora Koponen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jotenkin tuntuu kummalliselta kuunnella täällä näitä kokoomuksen puheenvuoroja, sillä itse en vielä ole ollut mukana kuntatasolla sellaisessa päätöksenteossa, jossa kokoomus olisi suoraanaisesti suunnannut lisärahoitusta koulutukseen tai peruspalveluihin tai sosiaali- ja terveyspalveluihin. Päinvastoin näistä asioista on siellä aina väännetty.

Siellä on pieniä ihmisiä, heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä, jotka eivät pääse palveluihin oikea-aikaisesti. Perheet ovat uupumuksen partaalla, kun odottavat saavansa oikealta ammattilaiselta apua. Onko tässä vähän sellainen tilanne, että nyt ei nähdä metsää puilta, vai mistä mahtaa olla kysymys?

On ainoastaan inhimillisesti oikein, että nyt siirretään painopistettä peruspalveluihin ja ennaltaehkäisyyn. Ja kyllä, me vihreät myös kannamme huolta siitä, että kasvukaupunkien investointikyky pystytään myös jatkossa turvaamaan, ja olemme tuoneet tätä esiin myös tässä mietinnössä ja tehneet siitä painavan lausuman, että näin tullaan valtioneuvoston taholta myös tekemään ja ryhtymään toimiin, mikäli siihen tarve on.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ikonen.

15.11 Anna-Kaisa Ikonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen jokseenkin tyrmistynyt. Täällä kaivattiin oikeita mittasuhteita, ja ajattelen, että kun ollaan tekemässä vuosisadan suurinta hallinnon uudistusta, niin on ihan kohtuullista vaatia, että se myöskin vie meitä eteenpäin eikä taaksepäin.

Tämä uudistus ei auta hoitoonpääsyssä, se ei auta rahoja riittämään. Päinvastoin se kasvattaa eriarvoisuutta, kasvattaa kustannuksia seuraavien kymmenen vuoden ajan. [Antti Lindtman: Mites nykytila?] Se heikentää kuntien rahoitusasemaa, vie kaupunkien investointikyvyn. Se rajoittaa monin tavoin yksityisten ja kolmannen sektorin toimijoitten mahdollisuuksia. Se keskittää päätöksentekoa. Sadat tahot ovat esittäneet tästä huolensa, ja nyt kuitenkin tästä huolimatta hallitus on runnonut tätä erittäin voimakkaasti ohittaen myöskin sen, että perustuslakivaliokunta olisi mahdollistanut muutokset alihankintaan, virkalääkärin poistamiseen ja näihin julkisyhteisöihin, kuten Coxaan ja Sydänsairaalaan.

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

Arvoisa puhemies! Haluan kiinnittää huomiota siihen, että huonoa uudistusta ei pidä tehdä ainoastaan uudistuksen vuoksi. [Puhemies koputtaa] Ja kun täällä on puhuttu nykytilasta vaihtoehtona, [Puhemies koputtaa] ei se ole vaihtoehto, mutta hallinnon sijaan pitää edetä ihminen edellä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lindén.

15.12 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Miksi kokoomuksen niin sanottu vaihtoehto ei vakuuta minua? Tutkin tänä aamuna THL:n Sotkanet-tietokantaa, joka on erittäin kattava ja perusteellinen. Se osoittaa, että juuri niillä alueilla, joissa kokoomuksen poliittinen vaikutus on voimakkain, eli Uudellamaalla, on kaikkein huonoin terveyskeskuslääkärikäyntien määrä: 0,8 käyntiä asukasta kohti. Keski-Suomen vastaava luku on 1,3, ja Pohjois-Karjalan vastaava luku on 1,5. Jopa syrjäseuduilla, joissa on lääke-rivajetta, on parempi tilanne kuin Uudellamaalla, ja tämä on tietoisien politiikan tulosta. 27.3.2013 Hufvudstadsbladet ja Helsingin Sanomat kertoivat, että Espoon kaupunki oli antanut ohjeen, että potilaita, joilla on vakuutus, ei pidä päästää terveysasemalle. Siinä on sitä amerikkalaista terveystaloutta: vakuutuksen saaneet ihmiset eivät saa tulla terveyskeskuksiin teidän johtamassanne kaupungissa. Siitä tuli vakava huomautus, ja [Puhemies koputtaa] sen jälkeen tilannetta on jonkun verran parannettu.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kauma.

15.14 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy... [Välihuutoja — Puhemies koputtaa]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kaumalla puheenvuoro.

Niin, täytyy kyllä todeta, että en kyllä ollenkaan ymmärrä tuota edustaja Lindénin... — en tiedä, mistä hän on keksinyt noita lukuja ja väitteitä.

Mutta palatakseni tähän varsinaiseen asiaan — mikä on kokoomuksen malli. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Ne on THL:n tilastoja!] Me tiedämme, että kuluneen 15 vuoden aikana on tehty jo paljon. On toimivia käytänteitä, mitä on eri puolilla Suomea muokattu, ja me olemme nyt huolissamme siitä, että tämän uudistuksen takia, jossa siis laitetaan hallintohimmeliin suurin osa rahoista eikä suinkaan niihin hoivaaviin käsipareihin, me tulemme tuhoamaan kaiken sen työn, sen hyvän työn, mitä Suomessa on tehty, vain sillä perusteella, että ideologisesti vasemmistolainen hallitus haluaa työntää kaikki yritykset ja kolmannen sektorin toimijat pois ja tuottaa jatkossa sitten vain julkisen sektorin toimesta [Puhemies koputtaa] näitä palveluja. Me olemme yksinkertaisesti huolissamme tästä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sarkkinen.

15.15 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sote-uudistus viedään nyt vihdoinkin maaliin. Nykyrakenne on tullut tiensä päähän: tarvitaan vahvemmat ja isommat järjestäjät ja palvelutarpeen huomioiva rahoitusmalli. Uudistuksella luodaan edellytykset perustason sosiaali- ja terveyspalveluiden vahvistamiselle ja terveyserojen kaventamiselle, sote-palveluiden turvaamiselle kaikille kaikkialla Suomessa.

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

Arvoisa puhemies! Uudistus ei tietenkään ole täydellinen — ei mikään uudistus ole. Se luo kuitenkin hyvän pohjan vihdoinkin edetä uudistuksen kanssa. Jatkokehitystä tullaan tekemään, ja sitä edellyttävät myös eduskunnan lausumat, joita sosiaali- ja terveysvaliokunta esittää.

Mutta, arvoisa puhemies, kokoomuksen linjasta ei ota kyllä nyt erkkikään selvää. Toisaalta sanotte, että uudistus vie liikaa rahaa, ja toisaalta sanotaan, että ei anneta tarpeeksi rahaa — kumpaa mieltä te nyt oikeastaan olette? Viime kaudella te kannatitte alueellista mallia, nyt te vastustatte sitä. Mutta vähimmäisvaatimuksena olisi, että edes pysytään faktoissa. [Sari Sarkomaa: Käytetään rahat palveluihin!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Juvonen.

15.16 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ei ole muste ehtinyt kuivua tästä mietinnöstä, kun palautetta on tullut niin paljon, niin yrityksiltä kuin kaupunginjohtajilta. Mutta entä ne kansalaiset? Myös heiltä viestejä on tullut paljon.

Te lupasitte, hallitus, että ”viikossa lääkärille” — miksi ette ole tuonut yhtä ainuttakaan keinoa, miten se toteutetaan? Me kaikki olemme sitä mieltä, että lääkärille pääsy on Suomessa ongelma, on kaupunki tai kunta mikä tahansa. [Aki Lindén: Erityisesti Uudellamaalla!] Te olette puhuneet, että palkkaharmonisointi tuo hoitohenkilöstölle palkankorotukset — te olette puhuneet näin. Olen ollut sellaisissa paneeleissa, joissa asiasta on keskusteltu.

Te lupaatte aika paljon: Myytte tätä esitystä sillä, että kansa pääsee lääkärille, ja myytte tätä esitystä sillä, että hoitohenkilöstö saa palkankorotuksensa. Ja vielä se kuuma peruna, jota te mukluutatte, maakuntaverot — mitä tapahtuu? Tuleeko maakuntaverot, ja miten se vaikuttaa kansalaisten verotukseen? Nämä ovat kysymyksiä, joita ei ole ratkaistu, mutta silti tätä asiaa viedään kuin käärmettä pyssyyn.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Berg.

15.17 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tätä keskustelua kuuntelee, niin jotenkin tulee sellainen mielikuva, että ei ole parlamentaarista tahtotilaa siitä, että sote-uudistus tarvitaan, koska olen ymmärtänyt, että sellainen parlamentaarinen tahtotila on ollut. Nyt kokoomus selkeästi halajaa nykytilan säilyttämistä. [Ben Zyskowitz: Kehittämistä!] — Puheenvuoroja kun kuuntelee, niin nykytila halutaan säilyttää.

Kokoomus on ollut viimeiset 12 vuotta hallituksessa, yrittänyt sote-uudistusta. Nyt ensimmäistä kertaa, kun Marinin hallitus on saanut sellaisen mallin, joka on saanut perustuslakivaliokunnan hyväksynnän ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan hyväksynnän, niin nyt vastustetaan. Tämä on uskomatonta. Eiköhän tässä päällimmäinen syy kokoomuksella ole nyt se, että nyt, kun he eivät ole hallituksessa, niin vihdoinkin saadaan tämä uudistus vietyä eteenpäin. Se on päällimmäinen syy. Ja toinen syy taitaa olla se, että tämä ei avaa julkista rahoitusta vapaasti terveysbisnesten käyttöön.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laiho.

15.18 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan täällä oikaista edustaja Lindénin mainintaa siitä, että Uudellamaalla käydään liian vähän lääkärissä. Se on

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

ihan totta, enemmän tarvittaisiin niitä palveluita, mutta siltikin te olette leikkaamassa Uudeltamaalta 400 miljoonaa, vaikka täällä käydään lääkärissä se 0,8 käyntiä vuodessa.

Haluan tässä tuoda esille vielä, että esimerkiksi kotikaupungissani Espoossa ulkoistetuille asemille pääsee 1—3 vuorokaudessa, omille 90 vuorokaudessa. En halua laittaa niitä vastakkain, vaan tarkoitan sitä, että me voidaan saada tehokkaampia palveluita ja hoitopääsyä sujuvoittaa, kun me käytetään monituottajamallia ja monipuolisia mahdollisuuksia käyttää palveluita.

Haluan vielä nostaa tässä opiskeluhuollon ja erityishuoltopiirit. Vammaiset laitetaan tässä kyllä kyykkyy, kun erityishuoltopiirit [Puhemies koputtaa] lakkautetaan ja opiskeluhoolto siirretään maakuntiin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lohi.

15.19 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan alkuun oikaista edustaja Laihon tiedon, että Uudeltamaalta leikattaisiin 400 miljoonaa. Valiokunnan valtiovarainministeriöltä saamien laskelmien mukaan kaikkialla Suomessa rahoitus tulee tulevana vuosina kasvamaan, hieman eri syistä, mutta kaikkialla se tulee kasvamaan. Helsingissä yli 35 prosenttia, Kerava—Vantaa-alueella esimerkiksi yli 50 prosenttia tulevan kahdeksan vuoden aikana. Nämä painelaskelmat osoittavat sen, mitä valiokunta on pohjana käyttänyt tähän lausuntoon työssään. [Ben Zyskowitz: Lopettakaa väärän tiedon antaminen!]

Haluan myös todeta, että ymmärrän, että tähän annetaan kritiikkiä, mutta kritiikki ei kyllä ole silloin oikein kohdillaan, jos kaikkea moititaan, etenkin, kun me viime vaalikaudella kokoomuksen ja perussuomalaisten kanssa yhdessä tätä perusratkaisua edistimme, siis sitä, että siirrämme kuntia suuremmille itsehallintoalueille nämä palvelut. Olimme siitä yhtä mieltä. Nyt te olette muuttaneet mielenne ja sitten olette valmiita koko paketin hylkäämään. Olisi fiksumpaa [Puhemies koputtaa] esittää korjauksia tähän ja mennä samalla perusratkaisulla. [Timo Heinonen: Tehän äänestitte kaikkia korjauksia vastaan!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sarkomaa.

15.21 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Lohi, toivon, että te kerrotte tässä salissa faktoja. Jos katsotaan tilannetta, toteutuuko tämä uudistus vai eikö toteudu, ja mitä tämä merkitsee Uudenmaan alueelle, niin on fakta se, että Uusimaa saa noin 400 miljoonaa euroa vähemmän rahaa tämän uudistuksen ansiosta. On aivan selvää, että vuosien kuluessa, kun väki muuttaa tänne ja palvelut... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu]

Puhemies Anu Vehviläinen: Mikrofoni päälle.

Voinko aloittaa alusta?

Kunnioitettu rouva puhemies! Totean sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan puheenjohtaja Lohelle, että pidän erittäin vakavana sitä, että joko te olette täysin väärin käsittänyt johtamane valiokunnan käsittelemän lakiesityksen tai sitten te haluatte jollakin muulla tavalla hälvähtää sitä vakavaa valuvikaa, joka tässä lakiesityksessä on. Jos verrataan sitä, mitä tapah-

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

tuu tämän uudistuksen ansiosta, siihen, että tätä ei tehtäisi, on päivänselvää, että Uusimaa saa noin 400 miljoonaa euroa vähemmän tämän uudistuksen ansiosta.

Se, mitä te puhutte tässä [Puhemies koputtaa] — arvoisa puhemies, haluan tämän sanoa — totta kai tälle alueelle tulee vuosien kuluessa vähän enemmän rahaa, kun tänne muuttaa enemmän [Puhemies koputtaa] ihmisiä ja palvelut kallistuvat, mutta tämä uudistus on iso leikkaus.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt sanon, että edustaja Sarkomaa on käyttänyt kyllä aikansa. — Seuraavaksi edustaja Lindén. [Oikealta: Taas!]

15.22 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy nyt väentää rautalangasta tämä rahoitusasia. Jos minulla tai edustaja Sarkomaalla on 1 000 euroa ja siihen tulee 200 euroa lisää ja sen jälkeen siitä otetaan pois 50 euroa, niin onko silloin enemmän rahaa kuin lähtötilanteessa? Minun lapsenlapseni, joka on ekaluokkalainen mutta fiksu tyttö, osaisi vastata tähän: on rahaa silloin enemmän. Nyt ei pidä tuijottaa siihen 50:n vähennykseen siitä 1 200:sta. Eli tässähän tapahtuu niin, että kaikkien alueiden rahoitus kasvaa noin 10 prosentilla reaalisesti plus kustannustason muutos päälle plus lisätehtävät, ja sen jälkeen tulee alueiden välistä tasoitusta aivan samalla tavalla kuin hallituksen esityksessä 15/2017, jonka rahoitusosan 4.2.2 luin tänä aamuna. Siinä oli aivan sama malli, siis siinä edellisessä esityksessä. Kokonaisuusrahoitus kasvaa, mutta alueiden välillä per [Puhemies koputtaa] asukas tapahtuu tiettyjä eroja, tasoitusta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Zyskowicz.

15.23 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Välikysymyskeskustelussa 1.6. sekä ministeri Kiuru, äsken kuultu edustaja Lindén, ministeri Saarikko ja nyt edustaja Lohi väittivät, että kaikilla hyvinvointialueilla rahoitus kasvaa, katsokaa VM:n sivuilta. No, minä katsoin. Tässä on ne taulukot. [Puhuja näyttää papereita] Mitä selvisi? No, se selvisi, että totta kai kasvaa, kun väkimäärä kasvaa ja sote-menot kasvavat. Mutta kun verrataan perusuraa siihen, mitä olisi tapahtunut ilman tätä uudistusta, [Välihuutoja] niin esimerkiksi Helsingiltä leikataan 65 miljoonaa euroa. Turha, ministeri Kiuru, pyörittää päätä. Katsokaa VM:n sivuilta, ja jos te tämän väitätte vääräksi, niin olette aika fakiiri. Siis Helsingiltä leikataan 65 miljoonaa euroa. Se on pois mielenterveyspalveluista, se on nuorten syrjäytymisestä pois, se on vanhustenhoivasta pois. [Välihuuto] Ja tämä on fakta, löytyy VM:n sivuilta, mitä siitä väittelemään.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Kiuru, 2 minuuttia.

15.24 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Tämä on käsittelemättä: kun työllisyyden hoidon toimia täällä salissa keskustellaan, niin silloin kyllä valtiovarainministeriön laskelmat kelpaavat, mutta kun sotessa käydään iso keskustelu siitä, [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä — Puhemies koputtaa] mennäänkö rahoituksessa ylöspäin vai alaspäin, kun kokonaisrahoitus ja painolaskelmat katsotaan koko tämän uudistuksen ajalle, niin aina tulee oppositiosta se kritiikki, että ei, ei pidä paikkaansa. Minun on nyt pakko sanoa teille, että rahoituksesta vastaava ministeri on monesti teille nämä yksityiskohdat täällä kumonnut. Tällä hetkellä minä vielä varmistin tämän, kun täällä tulee

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

erikoisia väitteitä ja meillä on valtiovarainministeriön virkamiehet, noiden laskelmien tekijät, täällä olleet langoilla. Ja täällä ihmetellään sitä, että vaikka väärät väitteet korjataan, niin aina jatketaan täällä suuressa salissa väittelyä siitä, että nämä eivät pidäkään paikkaansa. Ja toivon, että ministeri Paaterolle varataan myös mahdollisuus tästä rahoituksesta tarkemmin sanoa. [Puhemies koputtaa — Timo Heinonen: Annetaan puhemiehen johtaa puhetta!]

Haluaisin myös kommentoida, kun minuutti on vielä jäljellä, tätä keskustelua siitä, että onko nykyinen järjestelmä ratkaisu sosiaali- ja terveydenhuollon tulevaisuuden haasteisiin. Nykyinen järjestelmä on varsin amerikkalainen malli lähtökohdiltaan. Meillä on tällä hetkellä, kun me katsomme kuntakarttaa, 293 kuntaa manner-Suomessa, ja näistä tehtäviä hoitaa enää noin 70 kuntaa. Eli virallisesti 75 kuntaa hoitaa enää tätä tärkeää tehtävää. Ja kokoomuksen vaihtoehto on se, että jatketaan tällä samalla kuntavetoisella mallilla. Ei meillä ole ollut enää sellaista kuntavetoista mallia vuosikausiin, minkä varaan te haluaisitte heittäytyä. Tämä malli on paluuta menneeseen, hyvin syvälle menneeseen. Itsekin olen ollut kuntavetoisen mallin suuri ystävä, mutta tosiasiat ovat sellaisia, että ne vetävät vakavaksi. Meillä on käytännössä kuntayhtymiä, vastuukuntamallin [Puhemies koputtaa] kautta toimivia yhteistoiminta-alueita niin paljon jo, että demokratia on kauas [Puhemies koputtaa] karannut. Siksi tämä uudistus on tarpeen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Anteeksi, ministeri Kiuru, että naputtelin jo minuutissa. Tähän jotenkin tottuu tähän minuuttiin. — Ja nyt sitten seuraavaksi edustaja Essayah.

15.27 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö paljastaa hyvin sen, miten keskeneräisenä tämä sote-lakipaketti ollaan nyt tuomassa tänne eduskunnan suureen saliin. Itse teksti ja sen 13 lausumaa kyllä tunnistavat monet keskeneräisyydet ja ongelmakohdat, mutta jättävät kuitenkin ne muutosesitykset tekemättä ja jättävät itse asiassa näitten asioitten ratkaisemisen joko sinne alueille tai toimijoille itselleen päänsäryksi, tai sanotaan, että lakiesityksiä tarvittaisiin, mutta ei kuitenkaan ratkaista, kuten esimerkiksi vaikkapa työpajatoiminnan kohdalla.

Mutta kaikkein suurimmat ongelmathan tässä esityksessä liittyvät tähän rahoitusratkaisuun. Rahoitus ei ole riittävä, se ei tuo kestävyyttä, se ei turvaa näitä tasalaatuisia palveluita tulevaisuudessa, ja sitten kuitenkin tästä puuttuu tulevaisuuden näkökulmasta tämä kustannusten hillitsemisen mahdollisuus. [Puhemies koputtaa] Olemme juuri kuntavaaleissa luvanneet sen, kuinka tulemme pitämään kaikkien palveluista huolta. Tämä esitys tulee romuttamaan [Puhemies: Aika!] kuntatalouden, ja meidän vaalilupauksemme valuvat tämän myötä hukkaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Rehn-Kivi.

15.28 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Vi har i flera år och med flera regeringar försökt kämpa med att få en bra lösning, och vi kan konstatera att behovet av en vårdreform fortfarande är mycket stort. Den behövs eftersom det i dag finns på tok för många finländare som inte jämlikt kan få en tillräckligt god eller snabb vård. Den behövs för att vi ska kunna trygga vården till vår åldrande befolkning och till våra kommande generationer, och den behövs eftersom en fungerande social- och hälsovårdstjänst har en nyckelroll i tryggheten av samhällsfunktionerna.

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

Arvoisa puhemies! Tämä uudistus ei ole valmis, eikä se ole täydellinen, se vaatii jatkossa varmasti paljon hiomista. Siksi meidän kaikkien päättäjien on tehtävä töitä sen eteen, että uudistuksen toimeenpano nyt sujuu hyvin, että hoitoon pääsee nopeammin kuin tänään, että osaamme paremmin auttaa lapsia ja nuoria ja että Suomen talous kestää väestön ikääntymisen tuoman paineen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Reijonen.

15.29 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä olen erittäin huolissani. Minä olen erittäin huolissani, miten tässä nyt tulee käymään.

Miten käy terveysasemille? Nythän on niin, että kunta päättää näistä asioista, mutta jatkossa kunta ei enää päätäkään, vaan se päätäntävalta siirtyy kauemmaksi, ja terveysasema-kiinteistöt eivät välttämättä ole enää kuin muutaman vuoden vuokrattuna hyvinvointialueelle. Tässähän on se paha homma, että lähiterveysasemat voidaan lopetella, sieltä lopuvat palvelut.

Erityisen huolissani olen tästä, voitteko taata, että viiden vuoden päästä kaikki terveysasemat, mitkä nyt ovat olemassa, ovat vielä toiminnassa. Tämä on äärettömän, äärettömän vakava paikka, jos terveysasemia ruvetaan lakkauttamaan. Haluaisin kuulla, ovatko viiden vuoden päästä terveysasemat paikallaan. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Koskinen.

15.30 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällaisessa valtavassa isossa uudistuksessa herkästi unohtuu, että tässä lainsäädännössä säädetään vain raamit ja periaatteet. Sinne toteuttajiksi, hengen ja elämän luojiksi, ovat sitten luottamushenkilöt kunnissa, jotka puolentoista vuoden siirtymäkauden aikana ratkaisevasti vaikuttavat siihen, miten se toteutetaan eri maakunnissa, eri alueilla, ja sen jälkeen kansalaisten suoraan valitsevat jo ensi vuoden puolella.

Kansanvaltaan pitää luottaa, että siellä kansalaiset vahtivat sitä, että siellä säilytetään terveysasemat, ja niitä on helpompikin säilyttää, kun nämä terveysasemat ovat siellä samalla myös sosiaalipalvelujen ja hoivapalvelujen tukiasemina. Kokoomus ja perussuomalaiset saavat olla mukana niin paikallisella, maakuntatasolla kuin täällä eduskunnassa. Meille riittää tuleville vuosille jatkuvasti tarkistamista sekä tässä rahoitusmallissa että tarkemmissa säännöksissä siitä, [Puhemies koputtaa] miten hyvinvointialueet mahdollisimman tehokkaalla tavalla voivat hoitaa tehtävänsä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Purra.

15.31 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihmetyttää kyllä, miten vähän tässä mietinnössä ja näköjään täällä salissakin todellisuudessa keskustellaan siitä, miten tämä tulee vaikuttamaan kuntiin ja kuntatalouteen ja kaupunkeihin. Kuten edustaja Zyskowicz mainitsi, niin aivan varmasti seurauksena on erilaisia leikkauksia niin varhaiskasvatukseen kuin perusopetukseenkin.

Mutta kun näistä valtiovarainministeriön luvuista ja graafeista taas puhutaan, niin itsekin nostan sieltä yhden esimerkin esille — luen niitä hyvin tarkasti myös itse. Varsinkin ennen vaaleja — kun puhuttiin paljon tästä maakuntaverosta, joka kaiken järjen mukaan on

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

sieltä tulossa, ja veroprosenteista — hallituspuolueiden puheenjohtajat yksi toisensa jälkeen sanoivat, että ei ole mikään vero nousmassa, kuntavero ei nouse, vaan päinvastoin laskee, kun te viittaatte tähän tekniseen laskemiseen. Kuitenkin valtiovarainministeriö kertoo, että kaikilla kuntakoryhmillä on painetta veroprosentin korottamiseen kehyskauden lopulla. [Puhemies koputtaa] Miten te selitätte tämän?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kosonen.

15.33 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ollaan historiallisen hetken äärellä, ja siitä kyllä täytyy antaa erityiskiitos sosiaali- ja terveysvaliokunnan jämerälle työlle, kärsivälliselle työlle ja erityisesti ministereille Kiuru, Paatero ja Ohisalo — kiitos todella paljon.

Välttämätön muutos on tulossa, ja täytyy ihmetellä näitä puheita täällä salissa jatkuvasti esimerkiksi tästä hallintohimmelistä. Nämähän käytiin kyllä viime kaudellakin läpi. Siis jos luku muuttuu alle 300:sta sinne vähän päälle 20:een, niin mikä ihmeen hallintohimmeli se on? Tästä meillä oli kokoomuksen kanssa vielä viime kaudella yhteisymmärrys, että [Ben Zyskowiezin välihuuto] se vähenee.

Ja sitten edustaja Purralle ja yleensäkin tästä kuntien tilanteesta: Tästähän on laskelmat olemassa, eli esimerkiksi Uudellamaalla kunnallisverojen muutospaine ilman sotea olisi 1,1 prosenttia [Puhemies koputtaa] ja sotien kanssa 0,7. [Puhemies koputtaa] Eli jopa täällä asia on paljon paremmin sotien jälkeen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ranne.

15.34 Lulu Ranne ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sotien uudistamisen pitäisi tuottaa lisää terveyttä. Nyt se tuottaa lisää rakenteita ja lisää kustannuksia. Valtiovarainministeriön helmikuun arvion mukaan Suomen talous kasvaa 10 prosenttia vuoteen 2030 mennessä — 10 prosenttia. Hyvinvointialueiden painelaskelman mukaan niiden rahoitus kasvaa lähes 35 prosenttia vuoteen 2030 mennessä, ja tämä siis ilman niitä sote-uudistuksen muutuskustannuksia, niin että niistä olisi realistiset käsitykset. Ja sitten tämä tietotekninen kaaos on vielä tulossa. Elikkä ainoastaan ideologian sokaisema hallitus voi esittää tällaista uudistusta, jossa sote-kustannukset kasvavat 3,5 kertaa nopeammin kuin talous. Missä on se talousjärki tässä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Viljanen.

15.35 Heidi Viljanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tässä sote-valmistelun aikana on ihan keskeistä se kiistaton näkemys siitä, että nykyinen pirstaleinen järjestelmä ei enää pysty turvaamaan meille suomalaisille yhdenvertaisia sote-palveluja. Kyseessä on perusoikeus, jota siis emme pysty turvaamaan. Tämä uudistus tehdään ihmisille. Tässä uudistuksessa julkinen sektori vastaa perusoikeuksien toteuttamisesta ja järjestämisestä, mutta kuitenkin monituottajamalli tulee säilymään, vaikka siihenkin liittyy erilaisia uhkakuvia, joita täällä tässäkin salissa on lietsottu.

Kuten aiemminkin, keskeistä on se, että toimeenpano on se, joka ratkaisee. Tulevilla hyvinvointialueen toimijoilla ja päättäjillä tulee olemaan samat haasteet kuin olisi millä tahansa mallilla: väestö ikääntyy, ja sote-alan osaajista on pulaa — nämä eivät muuksi muutu.

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

Malli ei ole toki täydellinen, mutta siitä yritetään tehdä jatkossakin toimeenpanon kautta paras mahdollinen.

Mutta yksi asia minut tekee surulliseksi, on tehnyt pitkän aikaa: ihmisten pelottelu. Toivon, että ihmisiä ei yhtään enempää [Puhemies koputtaa] pelotella.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Virta.

15.36 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella erikoista kuunnella tätä keskustelua. Ensimmäisestä oppositiopuheenvuorosta en saanut kiinni, miten se liittyi mitenkään sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistukseen, mutta kokoomukselta odotin kyllä enemmän. Sieltä on jatkuvasti huudeltu, että asiantuntijoita ei ole kuultu. Sitteen sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja kertoi esittelypuheenvuorossa, että on kyllä kuultu ja on tehty esimerkiksi 15 lausumaa. [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] Sen jälkeen huudellaan korjaussarjasta. Kyllä — eikö valiokunnan tehtävä ole ottaa kantaa, kuulla niitä asiantuntijoita ja tehdä tarvittavia lausumia ja esimerkiksi korjausesityksiä? Me olemme esimerkiksi ottaneet vahvasti valiokuntana kantaa juuri sen puolesta, että kasvukaupunkien investointikyky tulee turvata [Ben Zyskoviczin välihuuto] ja että valtionhallinnon tulee puuttua ja ryhtyä toimiin, jos kasvukaupunkien investointi- tai toimintakyky heikkenee.

On erittäin ikävää, aivan kuten edustaja Viljanen äsken viittasi, että täällä levitellään valheita ja täällä luodaan epätoivoa. [Oikealta: Oho!] Ei ole yrittäjämysteistä väittää, ettei monituottajamalli jatkuisi, sillä se jatkuu. Ei ole yrittäjämysteistä väittää, että alihankkijoilla, kuten psykoterapiayrittäjäkollegoillani, eivät työt jatkuisi — kyllä jatkuvat tämänkin uudistuksen jälkeen. Yksi asia, mikä pitää paikkansa kokoomuksen puheenvuoroissa, on kyllä se, [Puhemies koputtaa] mikä on palveluiden nykytila: se on todella huono, ja herää kysymys, ketkä ovat olleet vallassa, kun tilanne on päässyt tähän pisteeseen, [Puhemies: Aika!] missä se nyt on.

Puhemies Anu Vehviläinen: Totean sen, että emme käytä täällä tiettyjä sanoja, ”valeyhdistelmä” tai ”valeyhdistelijä”. Tämän haluan tässä kohtaa todeta. — Ja seuraava puheenvuoro, edustaja Häkkänen.

15.37 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tämän uudistuksen pitäisi saada aikaiseksi enemmän hyötyjä kuin haittoja, niin kuin kaikkien uudistusten.

No, haittoja on tullut asiantuntijakuulemisissa esiin: Menokasvu kiihtyy, eikä sitä pysyttyä hillitsemään, vaikka se oli tarkoitus. Peruspalvelujen saatavuuden vahvistamiseksi ei ole mekanismeja sisällä, vaikka piti olla. Kaupunkien kasvu ja investointikyky vaarantuvat, vaikka kaupungit ovat kasvun moottoreita. Tätä listaa voisi jatkaa pitkään.

Mitkä ovat ne hyödyt? Perus- ja erikoispalvelujen integraation piti olla se hyöty, mutta yhdeksässä maakunnassa tämä on jo tehty, miljoona asukasta — ei mitään hyötyä. Esimerkiksi ministeri Paateron kotimaakunnassa tästä uudistuksesta tulee pelkkiä haittoja, ei hyötyjä. Miljoona asukasta asuu näillä alueilla. Siihen kun yhdistetään Uudenmaan ja Helsingin asukkaat, 1,7 miljoonaa, ja perus- ja erikoispalveluja ei yhdistetä, eli... [Aki Lindénin välihuuto] — Anna minä kerron loppuun. — ...ei hyödytä. Eli kyse on siitä, että puolet Suomen kansasta, 2,7 miljoonaa suomalaista, ei saa tämän sote-uudistuksen päähyötyä. [Puhemies koputtaa] Miksi heille tulee pelkät haitat?

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

Puhemies Anu Vehviläinen: Aika, ja samalla totean, että täällä salissa teititellään. — Ja seuraavana edustaja Adlercreutz, olkaa hyvä. — Adlercreutz ei ole paikalla. — Seuraava puheenvuoro, edustaja Räsänen.

15.39 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sote-uudistusta kyllä tarvitaan, ja täytyy sanoa, että myönteistä tässä esityksessä on mielestäni se, että palveluiden järjestäjien määrä vähenee nykyisestä, mutta edelleen tämä määrä jää korkeaksi, ja kolmasosa suomalaisista jää perus- ja erikoispalveluiden integraation ulkopuolelle. Peruspalveluiden ja varhaisen puuttumisen vahvistaminen on tärkeää, jotta myös kustannusten kasvua pystytään hillitsemään samalla, kun palvelutasoa parannetaan. Mutta tämä malli ei valitettavasti tuo riittäviä kannusteita juuri tämän tavoitteen saavuttamiseen. Yksi suurista ongelmista ovat ne rajoitteet, jotka rikkovat toimivia monituottajayhteistyön käytäntöjä yksityisten, julkisomisteisten ja kolmannen sektorin tuottajien välillä. Haluaisin kysyä: mitä te vastaatte, ministeri, niille tuhansille ammatinharjoittajille, muun muassa fysioterapeuteille, jotka ovat huolestuneita siitä vaatimuksesta, [Puhemies koputtaa] että hyvinvointialueen oman tuotannon pitää olla riittävää, jotta [Puhemies: Aika!] näitä voidaan käyttää?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja tässä vaiheessa ministeri Paatero, 2 minuuttia.

15.40 Kuntaministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monta asiaa, mutta ihan ensin täytyy sanoa, että minä olen tyytyväinen, että olemme tänään tässä salissa. Sote-uudistus on näin pitkällä. Te olette kaikki tehneet runsaasti työtä, myöskin ministeriöitten puolella, ja erityisesti henkilöstö ministeriöissä on tehnyt todella paljon työtä, kiitokset siitä ihan ensin.

Sitten näihin erilaisiin kysymyksiin ja väittämiin, mitä täällä oli. Ensimmäinen huoleni liittyy siihen, että kun vaaleilla valitut päättäjät tulevat sitten näihin aluevaltuustoihin, niin en tiedä, millä alueella valitaan päättäjiä, jotka tuhlaavat rahat, lakkauttavat palvelut ja irtisanovat työntekijät, koska tämä on ollut se tunnelma täällä. Nämäkö ovat ne päättäjät, jotka kansalaiset valitsevat sinne näillä kriteereillä? En usko.

Sitten muutama asia täältä. Esimerkiksi Kauma sanoi, että kyseisille alueille, jos ne joutuvat lisärahoituksen pariin, tulee seuraavalla kerralla pohjien päälle. Ei tule. Ei tule, tämä asia on käyty moneen kertaan tässä salissa läpi. Lisärahoitus ei tule automaattisesti sille alueelle seuraavan kerran jäämään ja sen jälkeen lisää. Sen takia tässä on myöskin se kontrollimenettely, elikkä jos useamman kerran tarvitsee, niin joutuu arviointimenettelyyn, niin kuin kunnatkin. Tästä syystähän meillä on myöskin se 80 prosentin määrä, mikä kustannuksiin liittyen tulee sinne alueille ensimmäisten kahden vuoden jälkeen. Näillä kaikilla keinoilla katsotaan, että sitä niin sanottua kustannusvaikuttavuutta saadaan aikaan, ja samalla pitää kuitenkin ymmärtää, niin kuin tässä todettiin, että palveluiden tarve kasvaa ikääntymisen ja heikkenevän kunnon myötä, ja on ymmärrettävää, että siitä syystä myöskin alueilla tämän rahoituksen on kasvettava, koska me haluamme, että ne kaikki ihmiset tulevat hoidetuksi ja että se turvallisuudentunne säilyy. Ja tänään on viety eteenpäin myöskin vanhuspalveluihin parannuksia. Tämän sote-uudistuksen rakenteen lisäksi siirrymme seuraavaksi [Puhemies koputtaa] tekemään sisältöjä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Heinonen.

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

15.42 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuntavaaleissa suomalaiset äänestivät epäluottamusta Marinin hallitukselle ja sen puolueille. Vaikka tämä sote-esitys onkin perustuslain mukainen, niin ei se tästä, arvoisa puhemies, hyvää tee. Tämä esitys on kaikille huono. Tämä on huono isoille kaupungeille. Tämä on huono seutukaupungeille. Tämä on huono maaseudulle ja kunnille. Tämä on huono myös suomalaisille. Kaupungeilta tämä esitys vie rahat, maalaiskunnilta, arvoisa keskusta, viedään ensin päätösvalta ja sitten palvelut.

Nyt on käynyt selväksi myös se, että ei myöskään nämä huippuyksiköt, Coxa ja Sydän-sairaala, voi jatkaa entisellään. [Vasemmalta: Kyllä voivat!] Huippusairaalat ja -yksiköt karsitaan, niistä tehdään kevytversioita tai ne pahimmillaan ajetaan alas. Mitä te vastaatte niille ihmisille, jotka ovat näitä hyviä palveluita käyttäneet, ja ennen muuta niille ihmisille, jotka niitä tulevaisuudessa kovasti tarvitsisivat? [Ben Zyskowitz: Ihmiset vastasivat Tampereella kunnallisvaaleissa!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Anneli.

15.43 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kokoomukselle ja ennen kaikkea edustaja Kaumalle: te sanoitte, että sotea on kehitetty 15 vuotta ja nyt esillä oleva esitys on historiallisen huono. Tämä on todella hämmästyttävää sen takia, että tämä esitys on pitkälti samanlainen kuin se sote-esitys, jota me yhdessä kokoomuksen, Kataisen johdolla parlamentaarisesti valmistelimme vuosina 2014—2015. Tuolloin palvelut koottiin 18:lle alueelle, kun ne nyt kootaan 21 alueelle tai 22 alueelle, kun Helsinki otetaan. Yhteinen esityksemme kaatui perustuslaillisiin ongelmiin, kuten muistamme, ja perustuslakivaliokunta edellytti silloin suoraa demokratiaa, jota täällä nyt korjataan, ja siltä osin asia etenee yhdenmukaisesti. Tästä syystä on todella hämmästyttävää, että kokoomuksen johdolla vastaavatyypistä esitystä ollaan valmisteltu ja nyt olette kääntäneet kelkanne näin voimakkaasti. [Sari Sarkomaa: Edustaja ei ole lukenut esitystä, kun moista väittää! Lukekaa esitys!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Virolainen.

15.45 **Anne-Mari Virolainen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minulla on ollut vilpitön usko siihen, että meidän kansanedustajien pitäisi tehdä toimia, jotka kaventavat terveyseroja. Tämä malli ei kuitenkaan tee sitä, vaan tällä mallilla terveyserot kasvavat niiden asiantuntijalausuntojen mukaan, joita minä olen lukenut. [Naurua — Tuula Väättäinen: Kannattaa lukea kaikki!]

Siis te mylvitte täällä niin paljon, että me emme saa edes esittää niitä aitoja huolenaiheita, ja minä haluaisin vielä esittää huoleni siitä, kun te rajoitatte yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa. Erityisesti vammaispalveluissa kolmas sektori on erittäin hyvä palveluntuottaja, ja vammaisten oikeuksia heikennetään, kun te lakkautatte erityishuoltopiirit.

Kolmantena huolena on yliopistosairaalat. Yliopistosairaaloiden erityisvastuu on unohtettu tässä rahoitusmallissa. Samoin rahoitusmalli on unohtanut [Puhemies koputtaa] ope- ja tutkimustyön sairaaloissa. Koettakaa ottaa nämä asiat vielä kerran huomioon.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kyllönen.

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

15.46 Merja Kyllönen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tätä sote-uudistusta on odotettu vuosikymmenet, koska meidän terveydenhuollossamme painopiste on siirtynyt radikaalisti erikoissairaanhoidon puolelle, mikä on se syy siihen, minkä takia kulut kasvavat ja järjestelmä maksaa enemmän kuin kantokyky kestää. Ja nyt me teemme uudistuksen niin, että painopiste siirtyy perusterveydenhuoltoon, niin että ihmiset saavat siellä omissa terveyskeskuksissaan, terveysasemilla sen palvelun, mikä heille kuuluu, oikealla ajalla ja oikeassa paikassa. Vain näin toimiva perusta voi varmistaa sen, että meidän kulukasvumme jatkossa on kestäväällä pohjalla.

Kolmas sektori voi toimia. Palvelut ovat olemassa myöskin vammaisille. On olennaista kysyä, ovatko nämä rakenteet tärkeitä jonkun erityishuoltopiirin osalta vaiko se, että ihmisille tuotetaan palveluita. Yksityiset toimijat voivat toimia. Ei ole siis mitään hätää.

Suomalainen kansa on ansainnut asianmukaiset palvelut ja sen he tulevat tämän muutoksen kautta saamaan, jos me olemme valmiita toimimaan omissa maakunnistamme ja kunnissamme sen sijaan, [Puhemies: Aika!] että räkytämme täällä toisillemme kuin koirat.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kulmuni.

15.47 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kokoomus-han yleensä mielellään esiintyy tämmöisenä eteenpäin menevänä ja tulevaisuususkaisena puolueena, [Eduskunnasta: Valoisampi vaihtoehto!] mutta mitä tulee sitten näihin suuriin suomalaisiin uudistuksiin, niin kyllä te olette patavanhoillisia. Kaikkia suuria uudistuksia olette tämän maan historiassa vastustaneet, ja niin teette myös sote-uudistuksen osalta. Se on harmi, koska tämä on niin iso asia, että myös te olette olleet työstämässä sitä eri vaalikausista riippuen, ja sikäli olisi toivottavaa, että voisimme yhdessä iloita siitä, että tämä nyt todella on menossa eteenpäin. Eihän se täydellinen ole, mutta se on epäilemättä parempi kuin se nykytila. Ja kyllä oppositiokin sen varmasti sisimmissään tunnistaa ja tunnustaa, että ei tämä nykyjärjestelmäkään täydellinen ole.

Ja mitä tulee näihin lausumiin, niin on tietenkin totta, että ne eivät vielä itsessään muuta mitään, mutta arvostan sitä, että esimerkiksi tämän lausuman 4 osalta ministeri Kiuru on eilen aloittanut lainsäädännön uudistamistyön sen huolen osalta, mitä näillä kahden keskussairaalan [Puhemies koputtaa] maakunnilla on ollut, joten kyllä hallitus myös toimii sitten niiden suuntaisesti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Peltokangas.

15.49 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Joo, hyvää keskustelua kaiken kaikkiaan. Oma huoleni tässä on se, kun sieltä painotetaan, että peräänkuulutetaan faktoja — peräänkuulutetaan faktoja keskustelussa. Kuitenkin me kaikki tiedämme, että asiantuntijalausunnat suurilta osin tyrmäävät tämän. Kunnat ja kaupungit suurilta osin tyrmäävät tämän. Tässä tulee ongelmia, se on aivan selvä. Esimerkiksi meillä Keski-Pohjanmaalla Kokkolan ja Kruunupyyn kohdalla — valiokunnan puheenjohtaja kyllä tietää nämä ongelmat — ongelmat ovat suuria.

No, keskeneräinen. Tämäkin on todettu tässä salissa hallituspuolueiden edustajilta, sieltä on kuulunut: ”tämä ei ole täydellinen, tämä on keskeneräinen”. Eli summa summa-rum: tämä on asiantuntijalausuntojen tyrmäämä, kuntien ja kaupunkien tyrmäämä kesken-eräinen torso.

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

Ystävällisesti sanon: me tarvitsemme sote-uudistuksen, mutta miksi se näin kiireellä tehdään? Onko näin, että keskusta pysyy hallituksessa, kun nyt saa sen määrän unensa läpi? [Välihuutoja] Vai mistä tässä on kysymys? Oikein [Puhemies koputtaa] enää mitään muuta en keksi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Guzenina.

15.50 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ehkä vähän malttia tähän keskusteluun.

Edustaja Virolainen puhui ihan viisaasti: kaikissa suurissa uudistuksissa on oltava tarkkana. Kokoomuksen kritiikki olisi uskottavampi, jos kokoomus ei nyt täällä salissa olisi niin eri mieltä itsensä kanssa. Täällä toisaalta vaaditaan, että sotessa pitää olla kustannustehokkuutta, toisaalta sanotaan, että soteen ei ole laitettu riittävästi rahaa, kritisoidaan tätä perusratkaisua, että siirretään leveämmille hartioille. No, tämä on juuri se malli, jota kokoomus viime vaalikaudella ajoi. [Sari Sarkomaa: Oli aivan eri malli viime kaudella!] Edustaja Orpo totesi näin: ”Maakuntahallintoa vastaan on käytetty voimakkaita puheenvuoroja erityisesti Helsingissä.” Näin, edustaja Sarkomaa. ”Kokoomuksen pitää silti niin hallituksessa kuin eduskunnassa katsoa Kehä ykköstä kauemmas. Meidän on ajateltava — siis kokoomuksen — koko Suomen ja kaikkien suomalaisten palveluja.” Näin totesi teidän puheenjohtajanne Orpo 17.3.2018, [Puhemies koputtaa] ja nyt te vastustatte sitä, että ajateltaisiin koko Suomea eikä vain Helsinkiä. [Puhemies: Aika!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja edustaja Talvitie.

15.51 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa tosiaan on kuullut monta kertaa tänään mutta myös aikaisemminkin, että kokoomus on johtanut tätä sote-uudistusta 15 vuotta. Kokoomus on ollut kyllä hallituksessa, mutta meillä ei ole ollut kertaakaan päävastuuministeriä. Viime kaudella ei ollut edes sosiaali- ja terveysministeriössä ministeriä, [Välihuutoja] joten kertokaa, mitkä ne ovat olleet ne kokoomuksen vastuuministerit.

Kokoomus haluaa nopeampaa hoitoonpääsyä, kannustimet, palvelusetelit käyttöön. Missä ovat tämän sote-uudistuksen kannustimet? Tästä keskustelusta tulee lähinnä mieleen, että kun ajatellaan, että sähkö tulee töpselistä, maito tulee kaupasta, niin tuleeko raha valtion kassasta. Tässä ajatellaan, että kun se tulee valtion kassasta, niin se lisääntyy ja se ei ole keltään pois. Kyllä se sinne valtion kassaankin on jonkun kerättävä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja tässä vaiheessa ministeri Kiuru, kaksi minuuttia.

15.52 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Talvitie otti esiin sen, että mistä raha tulee. Sitä varmasti miettii moni kunta tänä päivänä, kun erikoissairaanhoidon menot ovat niin paljon kallistuneet ja tuntuu, että välillä niihin kustannuksiin ei ole enää varaa. Kyllä siellä mietitään, että tällainen valtiovetoinen rahoitus, joka tähän malliin on nyt liittynyt näiden aikaisempien kausien tuunauksen jälkeen, tuo vakautta siihen, että me tiedämme, kuinka paljon rahaa on käytettävissä.

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

Kun me katsotaan sitä kuntatasoa, niin tällä hetkellä haasteenamme on se, että eri kunnissa ihmiset ovat hyvin erilaisessa asemassa. Toisessa kunnassa tai kuntayhtymässä tai yhteistoiminta-alueella toimii hammashuolto. Toisessa ei meinaa millään päästä perusterveydenhuollon lääkäriin, toisessa se taas toimii erittäin hyvin. Siis noin 43 prosenttia nykyisistä kunnista pystyy hoitamaan lääkäriin pääsynkin jo seitsemässä päivässä, ja toiset eivät millään.

Te olette nyt täällä salissa sanomassa, että tämä järjestelmä pitäisi säilyttää ja vapaaehtoisuuteen perustuen sanoa, että ne tekevät, jotka haluavat, ja loput voivat olla tekemättä. Ei me voida ajatella näin tärkeissä peruspalveluissa, että näitä asioita ei saataisi lopulta kuntoon. Kyllä Suomessa ollaan oltu varsin yksimielisiä siitä, että palveluiden tarve on ilmeinen, nimittäin myös perustuslakivaliokunta on jo vuodesta 2014 todennut, että sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistamiselle on olemassa ”perusoikeusjärjestelmään pohjautuvia painavia perusteita”. [Sari Sarkomaa: Kyllä!] Ja sama perustuslakivaliokunta on myös painottanut, että uudistukselle on akuutti tarve. Onneksi perustuslakivaliokunnassa ei ole hallitusta eikä oppositiota, ja siellä olevat kansanedustajat tulivat siihen johtopäätökseen, että tämä uudistus, jota on nyt veivattu valmistelussa jo vuodesta 2006 ja lainsäädännön puolesta vuodesta 2007, jolloin itsekin tulin eduskuntaan — siitä asti tätä on veivattu, ja nyt perustuslakivaliokunta totesi, että tämä on siis ensimmäinen oikeudellisesti ongelmaton esitys. [Ben Zyskowicz: Ei ole!] Eli jos ette minua usko, niin uskokaa perustuslakivaliokuntaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkelä.

15.54 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä uudistus tuo mieleen sellaisen korkeushypyn, jossa laitetaan rima kävelykorkeudelle ja mennään sen yli ja sanotaan sitten, että nyt on tehty hieno suoritus. Tässä ei uudisteta asioita siinä määrin kuin pitäisi, ja sitten sanotaan, että on kuitenkin tehty sote-uudistus.

Nostan tästä esiin kaksi asiaa:

Ensimmäinen on tämä, että sanotaan tämän maakuntavaalin olevan jonkinlaista demokratiaa. Nyt me näemme, että kuntavaaleissa äänestysprosentti jäi lähestulkoon puoleen. Mitä te luulette, jos ensi talvena pidetään maakuntavaalit, ylittääkö se äänestysprosentti edes 33:a? Mikä on teidän arvauksenne äänestysprosentista maakuntavaaleissa? Mitä demokratiaa sellainen edustaa?

Toinen asia on tämä kustannustason nousu. Me kaikki tiedämme, ettei meidän sote-palveluidemme kustannuskehitys ole kestäväällä polulla. Kuntien talous kautta maan on kriisissä pitkälti juurikin sote-kustannusten nousun takia. Se tuottaa kestäättömän paineen kunnallisveroihin. Silläkö tämä ongelma ratkaistaan, [Puhemies koputtaa] että siirretään laskut valtion maksettaviksi, velat muuttuvat saataviksi?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Järvinen.

15.56 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Puhemies Anu Vehviläinen: Anteeksi, edustaja Järvinen, pitäisikö teidän siirtyä sinne puhujakorokkeen mikrofonin luokse?

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

Arvoisa rouva puhemies! Kiitos vinkistä. — Olen huolissani ammattilaisten ja osaajien riittävydestä, etenkin niillä alueilla, joissa on vain pieniä sairaaloita, pieniä toimintayksiköitä.

Kerron teille yhden pienen esimerkin Savonlinnasta:

Savonlinna haki uutta lääkäriä, uutta ammattilaista joukkoonsa, kutsu ja viesti lähtivät 6 800 lääkärille. Arvatkaa, kuinka monta myöntävää vastausta saimme. Emme yhtään — siis emme yhtään. Ei ole siis paljon merkitystä sillä, kuinka monta vuotta Savonlinnan sairaala saa jatkoaikaa, jos emme saa toimintaamme lisärahoitusta ja jos emme saa kaipaamiamme ammattilaisia. Siksi kysynkin, ministeri Kiuru, teiltä: Olisiko mitenkään mahdollista saada muuntokoulutusta Itä-Suomeen niille terveysalan ammattilaisille, joita meillä on pelastajina, terveydenhoitajina, sairaanhoitajina? Voisiko edes kartoittaa sitä, [Puhemies koputtaa] kuinka moni olisi vapaaehtoinen jatkokouluttautumaan lääkäriksi, jotta turvaisimme tulevaisuuden?

Puhemies Anu Vehviläinen: Aika! — Edustaja Väättäinen.

15.57 Tuula Väättäinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Viime kauden hallituksen esitystä seurasin aika pitkälle median kautta, mutta nyt olen pystynyt tuohon esitykseen tutustumaan myös perustuslakivaliokunnan jäsenenä, ja on tullut kirkkaasti ymmärretyksi, miksi edellinen hallituksen esitys ei mennyt läpi perustuslakivaliokunnassa. [Ben Zyskowicz: No, kertokaa, miksei!]

Mutta nyt hallituksen esitys sai perustuslakivaliokunnan yksimielisen hyväksynnän, ja näin me olemme päättämässä sote- ja pelastustoimen uudistuksesta, joka on perustuslain mukainen. Tällä uudistuksella varmistetaan se, että ympäri Suomen jokainen suomalainen saa palvelut, joita kulloinkin tarvitsee.

Ja nyt on hyvä syy kiittää ministeri Kiurua ja edustaja Lohen johtamaa sosiaali- ja terveysvaliokuntaa, joka on tehnyt valtavan työn saattaakseen tämän uudistuksen tähän saliin. Ajattelen, että tällä uudistuksella me turvaamme pitkälle suomalaisten sosiaali- ja terveyspalvelut [Puhemies koputtaa] ja pelastustoimen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Koulumies.

15.59 Terhi Koulumies kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei ole ihme, että täällä lakiesityksen sisältöä kohtaan sisältyy ihmettelyä ja epäilyä, kun sen käsittely sosiaali- ja terveysvaliokunnassa oli aika puutteellista. Kerron nyt esimerkin sen osalta, että kun perustuslakivaliokunta otti esiin Helsingin kunnalliseen itsehallintoon liittyviä perustuslaillisia ongelmia, niin on tosi vaikea sanoa, miten vakavia ne ovat, kun sote-valiokunnassa ei suostuttu perehtymään tähän aihekokonaisuuteen. [Aki Lindén: Sehän muutettiin ja korjattiin!] — Niin, niin. [Naurua] — Kokoomus esitti, että sote-valiokunta olisi kuullut tästä asiantuntijoita ja pyytänyt asiasta lausunnon edes asiantuntijavalioikunnalta, mutta hallituspuolueet eivät tähän suostuneet, vaan he pyrkivät yksittäisillä lausemuokkauksilla lakaisemaan epäkohdat maton alle. Siis hallitukselle oli tärkeämpää saada vietyä tämä laki mahdollisimman nopeasti läpi eduskunnasta vaikka sitten kuinka heikolla valmistelulla ja vajaalla, puutteellisella valiokuntakäsittelyllä, ja he viis veisasivat siitä, mitenkä isoja epäkohtia uudistukseen jäi.

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lohi.

16.00 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on tullut esille asiantuntijakuulemisen lisätarpeet ja on myös todettu, että olisi asiantuntijoiden palaute ollut jotenkin tyrmäävää. Sen takia haluan tässä korostaa, että aivan poikkeuksellisen paljon tämän hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä valiokunnissa kuultiin asiantuntijoita. Jos lasketaan yhteen kaikki eduskunnan kuulemat asiantuntijat, niin niitä on 787, enkä tiedä mitään muuta hallituksen esitystä, jonka yhteydessä olisi niin paljon kuultu asiantuntijoita. Meikin kuulimme 244:ää. Minusta on kohtuutonta väittää, että ei ole kuultu riittävästi. Siitähän tässä ei ole kysymys.

Toinen kysymys on, olivatko ne tyrmääviä: Totta kai kun kuultiin näin laajasti, siellä on asiantuntijoita, jotka omalta erikoisalaltaan tuovat huolia ja esittävät korjausesityksiä, ja sitä vartenhan asiantuntijoita kuullaan, mutta aivan valtavirta asiantuntijoista oli kuitenkin sitä mieltä, että tämä uudistus pitää joka tapauksessa toteuttaa. Tämä oli se valtavirta. Nekin, jotka esittivät kritiikkiä, sanoivat, että totta kai tämä pitää toteuttaa mutta korjatkaa vielä tämä. [Puhemies koputtaa] On väärin sanoa ja väärä kuva, että tämä palaute olisi tyrmäävää ollut.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laiho.

16.01 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on nostettu esiin, että kokoomus on ollut ajamassa aikaisemmin tätä esitystä tai että kokoomus on jotenkin vanhakantainen, mutta en kyllä katso, että kokoomus on vanhakantainen, jos me haluamme vähentää hallintoa ja haluamme niitä resursseja suunnata sinne ihmisten palveluihin. Muissa EU-maissa pyritään madaltamaan hallintoa, Suomessa rakennetaan sitä lisää. Se ei ole järkevää hoidon sujuvoittamista.

Täällä edustaja Järvinen nosti esiin Savonlinnan henkilöstön saatavuuden ongelman. Tällä lakiesityksellä heikennetään tilannetta siellä ja joka puolella Suomessa niissä pienemmissä sairaaloissa, joissa rajoitetaan ostopalvelun käyttöä ja vuokratoiminnan käyttöä. Se on se ainoa tapa, millä sinne saadaan lääkäreitä, jos ei muulla keinoin saada, ja se tarkoittaa sitä, [Puhemies koputtaa] että ne palvelut ovat uhatta loppua kokonaan niiltä paikkakunnilta, [Puhemies: Aika!] kun tämä tehdään mahdottomaksi lailla.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Paatero, 2 minuuttia.

16.02 **Kuntaministeri Sirpa Paatero** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Täällä muutamaan kertaan on tullut tämä vaalikysymys ja aikataulut siihen liittyen. Tämä aikataulu: kuulimme eilen sote-ministeriryhmässä, että monella alueella lähdetään heti liikkeelle, kun 1.7. laki on voimassa, niin kuin toivomme. Heinäkuussa ja elokuussa kaikki alueet pitävät ensimmäiset väliaikaisen hallinnon perustamisen kokoukset. Tästä olen iloinen.

Vaalien aikataulu vuoden 2022 alkupuolella on välttämätön, jotta valtuutetut kerkeävät sen vuoden aikana rakentamaan koko alueen kaikki elementit kuntoon, jotta vuonna 2023 voidaan siirtää niin henkilöstö, talous kuin tehtävätkin sille uudelle hyvinvointialueelle. [Ben Zyskowitz: Eivät muuten kerkeä, tulette huomaamaan!] Sen jälkeen tullaan siirtä-

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

mään tämä vaali kuntavaalien yhteyteen. Elikkä tulevaisuudessa meillä on se sama vaalipäivä, jolloin äänestetään sekä kuntavaaleissa että näissä aluevaaleissa.

Sitten ict:stä. Täällä sanottiin, että ict vie hirvittävästi rahoitusta. Minä olen ajatellut, että tässä salissa ollaan oltu terveydenhuollon ja sosiaalihuollon ict-järjestelmien hajanaisuudesta ja toimimattomuudesta huolta kantamassa monta vuotta. Joka tapauksessa ihan malista riippumatta se ict-järjestelmä on saatettava kuntoon, ja se kustantaa. Se ei tule muutamilla euroilla eikä muutamilla miljoonilla.

Sitten kuntiin. Olen hyvin iloinen kuntaministerinä, että tänne tulivat nämä vahvat lausumat kuntien talouden seuraamisesta, investointikyvystä ja niiden palveluiden turvaamisesta erityisesti siellä sivistystoimen puolella. Olen hyvin iloinen. Siitä syystä myöskin tämä kasvavan asukasmäärän huomioiminen valtionosuuksissa oli uusi elementti, mitä ei aikaisemmin ole ollut, ja tällä yritämme turvata sitä. Mutta näitten lausumien pohjalta tarkastelemme välittömästi, [Puhemies koputtaa] kun tämä on voimassa, miten tämä sujuu.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Huttunen.

16.05 Hanna Huttunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tätä so-
tea on kyllä todellakin väännetty ikuisuus, ja mielestäni enemmän kuin ajasta puhumista pitäisi miettiä, mitä sinä pitkänä aikana on tapahtunut. Voin kertoa, että tämä 15 vuotta on ollut tosi pitkä ja tuskainen aika myös soten työntekijöille. Koko ajan ollaan oltu jossakin tietyssä välitilassa menossa jonnekin, ei ole tietoa, kuka se uusi työnantaja tulee olemaan, ja työ on käynyt paikoin erittäin raskaaksi ja henkilökunta on uupunut. Ja voin kertoa myös sieltä Pohjois-Karjalasta Siun sotesta, että ei ole ollut helppoa Siun soten taival myöskään työntekijöille. On todettu nyt jo moneen kertaan, että kuntayhtymänä tämä asia ei toimi, ja siellä odotetaan valtavan paljon nyt tätä viikkoa ja ensi viikkoa, että täältä tulisi se uudistuspäätös.

Kokoomukselle heitän kysymyksen: Te olette erittäin huolissanne olleet, kuinka tämä vaikuttaa julkiseen talouteen, mutta jos oikein olen ymmärtänyt, niin meidän ulkomaiset luotonantajat pitävät tätä myös jonkinlaisena päätöksentekokyvyn mittarina täällä Suomessa ja siellä seurataan tiukasti, meneväthän nämä uudistukset läpi täällä. Mikä teidän viestinne on sinne meidän luotottajille, meneekö tämä läpi vai [Puhemies koputtaa] ei?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Semi.

16.06 Matti Semi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minusta tämä esitys on erittäin hyvä ja sillä tavalla hyvin valmisteltu, että perustuslakivaliokuntakin omassa käsittelyssään hyväksyi tätä vietäväksi eteenpäin, ja minusta sote-valiokunta on tehnyt hyvää työtä tämän asian eteenpäin viemiseksi.

Tämä parantaa meidän terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palveluita etenkin tuolla sivualueilla, koska me tiedetään, että tällä hetkellä meillä on ainoastaan joku 70—79 kuntaa, jotka pystyvät itse tuottamaan nämä palvelut. Me tarvitaan tämmöiset yhteenliittymät, ja sitten siinä hallinnossa, mikä tulee mukana siihen, tavalliset alueen ihmiset pääsevät itse päättämään niistä asioista, viemään päätöksenteon hyvin eteenpäin. Ne ovat varmasti tarkkoja siitä, mitä ne päättävät, miten ne haluavat kehittää sitä aluettaan. Minun mielestäni tämä on erittäin hyvä ja hyvin valmisteltu esitys, ja minä toivon tälle vain menestystä eteenpäin.

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Eestilä.

16.07 **Markku Eestilä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos itse olen oikein ymmärtänyt, niin tämän hallinnon uudistuksen yksi punainen lanka on se, että julkisen toiminnan pitää olla riittävää ja sen pitää kaikissa olosuhteissa turvata ihmisille yhdenvertaiset palvelut. Se on ihan hyvä lause sinänsä, mutta todellisuudessa, jos oma tietoni on oikea, aika paljon on tällä hetkellä ongelmia lääkärin virkojen ja hammaslääkärin virkojen täyttämässä nimenomaan Itä-Suomessa — niin on siellä Siun sotenkin alueella, mistä puhemies tulee — ja vähän joka paikassa. On hyvä, jos usko siihen, että hallinnon uudistus nämä laittaa kuntoon, on korkea, mutta minä en itse kyllä usko siihen.

Mutta ennemminkin näkisin tässä kaksi parannettavaa asiaa tulevaisuudessa: Tämä yksityisten palveluntuottajien asema ei saa olla näin fundamentaalinen kuin perustuslakivaliokunta on sen määritellyt: niin, että aina on oma tuotanto. Siitä teidän pitää todennäköisesti kuitenkin ottaa vähän takapakkia oikeaan suuntaan ja antaa yksityisille palveluntuottajille arvo. Ja toinen on tämä, että valtio maksaa ja joku toinen tekee päätökset. Siinä ei ole kannustimia tuottavaan [Puhemies koputtaa] ja tehokkaaseen toimintaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Pitko.

16.08 **Jenni Pitko vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä uudistuksessa on kyse kansalaisten sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksesta, mutta se koskettaa todella merkittävästi myös kuntien tehtäviä, kuntien taloutta ja muita palveluita, aivan ennen näkemättömällä tavalla. Huoli etenkin kasvavien kaupunkien taloudellisesta kantokyvystä on aiheellinen, sitä on moni asiantuntija tuonut esille, ja siitä on täällä salissakin tänään aiheellisesti todettu. [Ben Zyskowieczin välihuuto]

Mutta onko olemassa sellaista mallia, jolla pystyttäisiin tuottamaan nämä sosiaali- ja terveyspalvelut isommilla hartioilla, isommalla alueella kuin kunta, samalla vähentäen näitä hallinnon tasoja tuoden palveluita lähemmäksi siirtämättä rahaa pois kunnilta? Uskoakseni ei. Se kokoomuksen ehdotus, tai se, mitä ymmärtääkseni tässä ajetaan takaa, eli tämä kuntapohjainen, mikä ei juuri muuttaisi tätä nykypalvelua, ei toteuta mitään muita tavoitteita eli niitä yhdenvertaisia palveluita ja hallinnon purkamista mutta ei myöskään näihin kasvaviin kustannuksiin [Puhemies koputtaa] vastaamista.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Könttä.

16.09 **Joonas Könttä kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Täällä aiemmin edustaja Heinonen epäili, että maaseutukunnista ei uusiin maakuntavaltuustoihin tulisi edustajia, mutta vielä pari vuotta sitten, 2018, hän itse totesi, että maakuntavaltuustoon nousee myös maaseutukuntien edustajia, ja sanoi, että valittujen tulee totta kai asettua sitten oikeisiin saappaisiin. Olen tästä täysin samaa mieltä edustaja Heinosen kanssa.

Ja toinen kritiikki, mitä kokoomus on esittänyt, on tullut ja liittynyt näihin sote-kustannuksiin. No, näin totesi Petteri Orpo eduskunnan välikysymyskeskustelussa 2018: ”Mitä tulee sote-kuluihin, minusta on paljon suurempi riski suomalaisten palveluille 2020-luvulla, että uudistusta ei saataisi aikaan ja päätöksiä tehtyä.” ”Paljon suurempi uhka on se, että

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

kaadetaan koko roska, ei sillä tavalla Suomea rakenneta.” Fiksusti on Petteri Orpo kyllä vielä pari vuotta sitten ajatellut. [Maria Guzenina: No niin! — Ben Zyskowiezin välihuuto]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mykkänen.

16.10 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Pitko mainitsi, että keskeinen asia on yhdenvertaisuus ympäri Suomen. Tässä ei nyt sitä saavuteta. Meillä jää puolitoista miljoonaa ihmistä, ylikin, ulkopuolelle tästä integraatiosta. Tämä on erilainen malli, kuin mitä on aiemmin yritetty, ja raha siirtyy entistä voimakkaammin eri puolille maata, ja silti tiedetään asiantuntijalausunnoista, että eri alueet tulevat olemaan hyvin erilaisessa asemassa: Pohjois-Savo ja useat muut menettävät suhteessa paljon.

Toinen asia, johon tässä edellinen puhuja kiinnitti huomiota — tarpeet ja menot siis kasvavat joka tapauksessa, sen me tiedämme. Ja juuri siksi pitää olla säästäväinen, jotta voidaan panostaa niihin, joihin erityisesti täytyy panostaa. Ja tässä siitä säästäväisyydestä ei nyt palkita. Piikki on auki. Asiantuntijat ovat sen todenneet, ja myöskin vasemmiston ja vihreiden edustajat muutama viikko sitten sanoivat, että eihän tämä toimi ilman, että on maakuntaverot, koska muuten piikki on auki valtiolta, eikä ole kannustimia. Onko se nyt unohtunut, vai oletteko nyt tyytyväisiä, että rahoitusmalli toimiikin? Muutama viikko sitten muun muassa vasemmistoliiton ryhmänjohtaja sanoi, että erilainen rahoitusratkaisu on ehto [Puhemies koputtaa] tämän toteuttamiselle. Eli myytte sikaa säkissä, vai?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

16.11 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys ei todellakaan ole täydellinen, ja eihän rakennelaki sinällään palveluita paranna, [Ben Zyskowiec: No niin, tulihan se sieltä!] mutta se antaa paremmat puitteet palvelujen parantamiseen. Suomalaiset tarvitsevat nykyistä yhdenvertaisemmat ja tasa-arvoisemmat sote-palvelut, ja kyllä näin tulee nyt tapahtumaan, jos ja kun hyvinvointialueilla lähdetään kehittämään toimintoja yhdessä: hyvinvointialueet, kunnat, kolmas sektori ja järjestöt. Tähänkin tämä laki antaa hyvät puitteet. Tarvitaan hyvää johtamista, viisaita luottamushenkilöitä ja koko henkilöstön mukaan ottamista.

Me Pohjois-Karjalassa kyllä odotamme kovasti, että pääsemme jatkamaan Siun sotessa aloitettua kehittämistyötä pysyvämmissä ja demokraattisemmissa rakenteissa. Ja kuten edustaja Huttunen täällä aiemmin totesi, niin olemme todenneet, että kuntayhtymämalli ei toimi riittävän hyvin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivisaari.

16.12 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erilaisissa kunnissa asuvilla ihmisillä on todella oikeus tasa-arvoiseen hoitopaikkaan ja palveluihin riippumatta asuinkunnasta, tuloista ja varallisuudesta, ja siksi suomalaiset tarvitsevat sote-palveluiden uudistuksen. Alueiden ja kuntien välinen eriarvoisuus on samalla myös ihmisten välistä eriarvoisuutta, ja siihen on yksiselitteisesti puututtava. Toki tälle uudistukselle on vaihtoehto. Se on todella tämä kokoomuksen malli, ettei tehdä mitään. Silloin eriarvoisuus jyllää ja kunnilta loppuvat rahat.

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

Keskustan valinta on selvä. Puolustamme hyvinvointiyhteiskuntaa, edistämme tasa-arvoisempia ja toimivia palveluita ja käytämme yhteisiä varoja vastuullisesti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Purra.

16.14 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minusta sieltä hallituspuolueiden puoleltakin on esitetty varsin hyviä argumentteja vastaan — tai vastaan sitä, mitä täältä on esitetty — esimerkiksi edustaja Kulmunilta. Perussuomalaisena, kun itsekin suhtaudun varsin pragmaattisesti ihmisten sosiaali- ja terveyspalveluihin, niin kyllä se on mielestäni aika tympeää, että sitä vuosi toisensa jälkeen lähestytään poliittisten intressien kautta. Meillä ei ole tarvetta jakaa veronmaksajien rahaa sen paremmin ystävillemme suurissa terveysyhtiöissä kuin kannattaa mitään himmeleitäkään puoluepoliittisista syistä.

Mutta näihin aluevaaleihin vielä. Täällä nostettiin hyvä näkemys siitä, että mikähän se äänestysaktiivisuus näyttää olevan, mutta vielä toinen ongelma tähän liittyen. Puolueilla on vahva intressi laittaa kansanedustajia näihin vaaleihin ehdolle, ja se ei kyllä palvele kehtään, ei kansalaisia, ei palveluita eikä mitään muutakaan. Ovatko kaikki puolueet valmiita tekemään yhdessä sopimuksen, että kansanedustajia ei laiteta ehdokkaiksi aluevaaleihin? [Puhemies koputtaa] Jos yksi puolue ei suostu, mikään puolue ei suostu.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hyrkkö.

16.15 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ollut mielenkiintoista kuunnella tätä keskustelua, ja aikamoisella hämmästyksellä olen seurannut erityisesti oppositiopuolue kokoomuksen sote-kritiikkiä nyt ja tietysti myös aiempina viikkoina. Yhtä aikaa kokoomus tosiaan väittää sitä, että sote-uudistus leikkaa menoja liikaa, ja toisaalta sitä, että se leikkaa niitä liian vähän — unohtamatta toki sitä, että kokoomuksen johdolla monissa kunnissa on jo nimenomaan vuosikausia lyöty pöytään leikkauslistoja asukkaiden kannalta tärkeisiin palveluihin.

Kestävä, inhimillinen tapa hillitä sote-kuluja on tietenkin panostaa entistä vahvemmin ennaltaehkäisyyn, varmistaa, että ihmiset saavat tukea, apua ja hoitoa ajoissa ja että ne ongelmat eivät pääse kasautumaan ja syvenemään. Siihen tämä uudistus luo puitteet, ja toteutushan on se, joka ratkaisee, miten tässä onnistumme.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen.

16.16 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yksi vakava sairastuminen keikuttaa pienen kunnan taloutta: tarvitaan leveämpiä harteita. Pohjois-Pohjanmaalla on valmistauduttu huolella tähän odotettuun uudistukseen. Maakunnan toimiva osuuskuntamalli voi jatkaa. Kuten kaikissa malleissa, joka tapauksessa tarvitaan resurssien kohdentamista sinne, missä on enemmän sairautta ja tarvetta. Hyvä lähtökohta on se, että tämä malli on perustuslain mukainen. Lämmin kiitos valiokunnille ja ministerille ripeästä käsittelystä mutta myös edellisten kausien valmistelulle. Nyt olemme tulossa viimein maaliin.

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

Pidän tärkeinä lausumia, joiden mukaan työpajojen toiminta varmistetaan, oppilas- ja opiskelijahuollon toteutuminen koulujen yhteydessä varmistetaan ja sote-alan tutkimusrahoitus varmistetaan.

Meiltä päättäjiltä vaaditaan nyt rohkeutta [Puhemies koputtaa] viedä tämä asia päätökseen. On päätösten aika.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Eskelinen.

16.17 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! 15 vuotta tätä on yritetty, ja valmisteluun on käytetty satoja miljoonia rahaa. Vaalikenttien viesti oli ihmisiltä ja kuntalaisilta, että tehkää jo päätöksiä, ja hienoa, että ollaan nyt siinä vaiheessa. Sanoisi oppositio suoraan sen, että julkisen terveydenhuollon ympärille rakentuva malli ei vain yksinkertaisesti teille kelpaa — siitähän tässä on kysymys. Malli, jota tehdään yksityisen terveydenhuollon ja järjestöjen kanssa yhdessä jatkossakin, on se, minkä ympärille on järkevä rakentaa suomalaista terveydenhuoltoa. Kuntapohjaisen mallin aika on maailmanlaajuisesti ja Euroopan laajuisesti ohi.

Meillä ovat neljä aluetta ja yhdeksän maakuntaa integraation tehneet, ja kokemuksia on tietysti monenlaisia, mutta on yhdessä pystytty palveluverkkoa katsomaan ja palveluita kehittämään. Nyt on saatava rinnalle se lainsäädäntö, mitä tänään valmistellaan, plus se rahoitusmalli. Rahoitusmallista ovat eniten huutaneet Helsinki ja Uusimaa täällä salissa, mutta jos täällä joku haluaisi huutaa, niin sen pitäisi olla Pohjois-Karjala tai Lappi tai Päijät-Häme. [Puhemies koputtaa] Mutta ymmärrämme tämän rahoitusmallin vaativuuden, [Puhemies: Aika!] ja tällä mennään eteenpäin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Häkkänen.

16.19 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen oikein yrittänyt tarkkaan kuunnella, kuka ministereistä tai hallituspuolueiden kansanedustajista vastaa minun kysymykseeni tästä integraatiosta, siis siitä, että 30 prosenttia kansasta Uudellamaalla ja Helsingissä jää ulos perus- ja erikoispalvelujen integraatiosta. [Välihuutoja vasemmalta] Edustaja Lindtman tai Helsingin kansanedustajat voisivat vastata, miten tämä uudistus parantaa tätä — ei mitenkään. Samoin Pohjois-Karjalan tai Kymenlaakson ministeri tai muut voisivat vastata siihen, miten paranee integraatio näillä alueilla — ei mitenkään. Haitat tulevat täysimääräisinä.

Mutta nyt kun kuuntelee tätä, niin tässähän taitaa siis olla kyse siitä, että täällä useammassa puheenvuorossa sanotaan, että pelastetaan kuntatalous tällä. Meillä on yhdet ja samat veronmaksajat, hyvät ystävät. Eivät talouden menopaineet mihinkään tästä katoa. Päinvastoin tässä pumaskassa, mietinnössä, ei kertaakaan oteta kantaa siihen, että kolme taloustieteen professoria täällä kuulemisissa sanoi, [Puhemies koputtaa] että tämä kiihdyttää menokasvua eli vaarantaa hyvinvointiyhteiskunnan perustan. [Puhemies: Aika!] Voisiko ministeri vastata tähän kysymykseen?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri vastaa. Ensin kuitenkin vastauspuheenvuoro edustajalle Soinikoski ja sen jälkeen ministeri, ja sitten siirrymme puhujalistaan. — Ja nyt edustaja Soinikoski.

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

16.20 **Mirka Soinikoski vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt päästään vihdoin eteenpäin, toisin kuin kokoomus täällä väittää. 15 vuoden aikana on nähty, kuultu ja tehty monenlaista sote-mallia, ja nyt me olemme täällä sitä vihdoin hyväksymässä. Sotemammattilaiset ja muutosjohtajat ympäri maan ovat valmiina seuraavaan vaiheeseen, toisinaan parempien palvelujen ja parempien työolojen puolesta.

Tätä kauan odotettua uudistusta on valmisteltu jo vuosien ajan, ja nyt tämä hallitus vie sen maaliin, aivan kuten lupasimme. Mietinnössä olevat 13 lausumaa ovat tärkeitä askelmerkkejä jatkotyölle.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja nyt otamme tähän vielä ministereitten puheenvuorot. Olemme käyneet toista tuntia tätä debattia, ja varmaan debatteja syntyy pitkän illan mittaan, mutta nyt mennään niin, että 2 minuuttia molemmille ministereille. — Ja ministeri Paatero aloittaa.

16.21 **Kuntaministeri Sirpa Paatero** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Yhä edelleen tähän rahoitusmalliin tulee kritiikkiä. Tämä malli on tietenkin parannettu siitä edellisen kauden mallista. Tiedätte, että tälläkin hetkellä, kun kunnille jaetaan rahoitusta, niin siellä ovat tarveperustat myöskin mukana, erityisesti ikä ja muut olosuhteet. Nyt tässä mallissa sitä kriteeristöä on huomattavasti enemmän. Se on huomattavasti tarkempi, ja THL tulee vielä ensi syksynä ja tulevaisuudessakin tarkastelemaan sitten näitä kriteereitä niin, että siellä näitten diagnoosien lisäksi tulevat kysymykseen myöskin päihdeasiat tai asunnottomuus tai muut kysymykset, ja nämä tulevat sinne huomioiduiksi. Sen lisäksi meillä ovat siellä nämä olosuhdetekijät, joissa esimerkiksi syrjäisyys, saaristoisuus, ruotsinkielisyys ynnä muut on huomioitu, ja näillä perusteilla on meidän mielestämme varsin reilua se rahanjako tehdä. [Ben Zyskowicz: Miksi Helsingiltä otetaan 65 miljoonaa? Miksi?]

Sitten tähän kuntien näkökulmaan, että miten kunnat pärjäävät. Se analyysi sieltä on nähtävissä, että jos ei tätä sote-uudistusta tehdä, niin suurimman osan kunnista veroprosentin korotuspaine on suurempi — suurempi, jos ei tätä uudistusta tehdä kuin tämän uudistuksen kanssa. Olemme kyllä tilanteessa, että monilla kunnilla on korotuspaineet tehdä mitä vain, mutta se korotuspaine olisi huomattavasti suurempi, jos ei tätä sote-uudistusta tehdä. Tästä syystä on välttämätöntä myöskin kuntien näkökulmasta päästä tällä eteenpäin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Kiuru, 2 minuuttia.

16.22 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä integraatiosta on joitakin kysymyksiä ollut, ja mielelläni siihen vastaan:

Tässä uudistuksessa lähtökohdaksi otettiin — kuten jo aikaisemminkin, aikaisemmillä tuotantokausilla — se, että syntyisi yksi järjestäjä, yksi johto ja yksi rahoitus. Se tapahtuu nykyjärjestelmässä niin, että kunta ja kuntayhtymät luovuttavat nämä nykyiset järjestämistä vastuulliset toimintonsa perustason osalta — eli meidän nykyiset lääkäripalvelut ja sosiaalipalvelut — sekä sitten erikoissairaanhoidon eli sairaanhoitopiirien tai hyvinvointikuntayhtymien alueella olevat erityistason palvelut ja ne pannaan yhteen. Se on nyt se, mistä koko Suomessa tämä uudistus nousee, eli yksi järjestäjä, yksi johto ja yksi rahoitus.

Aivan syystä on kysytty, toteutuuko tämä Uudellamaalla, eli miten tämä integraatio, joka luodaan muualla näin, luodaan Uudellamaalla. Minusta on pyhäinhäväistys, että tääl-

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

lä annetaan ymmärtää, että Uudellamaalla integraatio ei toteutuisi. Se toteutuu eri tavalla, ja mielelläni rautalangasta väännän tätä myöhemmin edustaja Häkkäselle. Me nimenomaan ajattelemme, että Helsingissä — joka on minusta tässä ihan hyvä esimerkki, ja täällä on Helsinkiä kehuttakin nimenomaan hyvänä esimerkkinä tässä tilanteessa, että miksi Helsinki ei voisi jatkaa samalla tavalla kuin ennen — on perustason terveydenhuolto ja erityistason terveydenhuolto HUSin puolelta, mutta siellä esimerkiksi Kalasataman terveysasemalle on tuotu näitä palveluita hyvin vahvasti, niin että erityistason palvelut ovat jo siellä käytettävissä, kuten erikoislääkäreiden konsultaatiot — eli kyllä siellä integroidaan näitä palveluita. Se erityistason raja nimenomaan ei ole enää perustason ja erityistason välissä, vaan se on täällä nykyisellä erityistasolla, sen perustason ja erityistason välissä. Tämä on se, mitä täällä yritetään.

Annetaan nyt työrauha myöskin Uudellemaalle, [Puhemies koputtaa] sillä tämä on kuntapäätäjien kanssa nimenomaan yhdessä räätälöity malli, ja olen erittäin tyytyväinen ja iloinen, että kertakaikkiaan täällä oli haluttu itse, [Puhemies koputtaa] että 1,7 miljoonaa asukasta voi järjestää tämän alueen tarpeet niin kuin parhaaksi nähdään, ja nyt se on toteutunut. [Maria Guzenina: Näin halusimme! — Välihuutoja]

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin, ja nyt menemme puhujalistaan. — Edustaja Sarkkinen.

16.25 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Nyt viedään vihdoinkin maaliin uudistus, jota moni aiempi hallitus on yrittänyt tehdä. Me olemme löytäneet yhteisen tahdon ja toimivan perusratkaisun, jonka avulla voidaan turvata elintärkeät palvelut kaikille suomalaisille kaikkialla Suomessa.

Arvoisa puhemies! Uudistuksen tarve on ilmeinen. Vain noin yksi neljäsosa kunnista kykenee nykyisellään järjestämään edes perustason sote-palvelut itse, ja erikoistason sote-palvelut sekä pelastuspalvelut ovat jo aluetasolla. Väestön ikääntyminen ja kaupungistuminen heikentävät entisestään kuntien mahdollisuuksia vastata palveluista. Nykyjärjestelmä on siis tullut tiensä päähän. Tarvitaan laajempia hartioita, isommat ja vahvemmat alueet, jotka vastaavat sosiaali- ja terveystalouden palveluista.

Arvoisa puhemies! Valitettavasti suomalaisten terveyserot ovat nykyjärjestelmässä kasvaneet suuriksi ja erityisesti perustason palveluiden saatavuus on monin paikoin heikkoa. Uudistuksen myötä syntyvä integroitu palvelujärjestelmä ja palvelutarpeisiin perustuva rahoitusmalli mahdollistavat perustason sosiaali- ja terveystalouden palveluiden vahvistamisen ja terveyserojen kaventamisen. Vasemmistolle on tärkeää, että jatkossa terveyskeskukseen pääsee sujuvammin ja sosiaalipalvelut toimivat ennaltaehkäisevästi.

Arvoisa puhemies! Monituottajuus säilyy, ja myös yksityisellä ja kolmannen sektorin palvelutuotannolla on jatkossakin roolinsa verorahoitteisten sote-palvelujen tuotannossa. Kuitenkin on olennaista, että nyt määritellään riittävä julkinen palvelutuotanto. Julkisen järjestäjän on aina oltava kuskin paikalla, kaikkea ei voi jatkossa yksityistää, ja hyvä niin.

Arvoisa puhemies! Kemin ja Savonlinnan sairaaloiden kohtalo on ymmärrettävästi puhututtanut. Hallituksen esityksen mukaisesti Länsi-Pohjassa ja Itä-Savossa voidaan järjestää ympärivuorokautista erikoissairaanhoidon yhteispäivystystä vuoteen 2032 asti. Ilman tätä säädöstä yhteispäivystys ei olisi uudistuksen jälkeen enää mahdollinen viime vaalikaudella säädetyin terveydenhuoltolain ja sen asetusten takia. Sosiaali- ja terveystalouden näkemyksen mukaan Kemin ja Savonlinnan sairaaloiden riittävä palvelutaso tulee turvata

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

myös jatkossa. Valiokunta esittää lausuman, jossa eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa Kemian ja Savonlinnan sairaaloiden riittävän palvelutason ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin sen varmistamiseksi. Tämä on tärkeä lausuma. Haluamme turvata ihmisten palvelut myös näillä alueilla, ja olen ymmärtänyt, että valmistelutyöhön on ministeriössä jo ryhdytty.

Arvoisa puhemies! Kunnille sote-uudistus merkitsee isoa muutosta: tuloista, menoista ja tehtävistä lähtee iso osa. Monille kunnille uudistus on helpotus, joitakin se pelottaa. Uudistuksen vaikutus kuntatalouteen kokonaisuutena on neutraali, mutta yksittäisten kuntien talouteen se voi vaikuttaa. Muutoksen vaikutus kuntatalouteen kuntakohtaisesti rajataan kuitenkin plus miinus 60 euroon per asukas. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on kiinnittänyt huomiota kuntien asemaan mietinnössään ja esittää lausumia kuntien toiminnan ja talouden turvaamiseksi. Lausumissa edellytetään, että hallitus seuraa ja arvioi huolellisesti uudistuksen toimeenpanoa ja sen vaikutuksia kuntien rahoitukseen ja kuntien talouden tasapainoon sekä alueelliseen kehitykseen ja hyvinvointierojen tasaamiseen. Hallituksen tulee varmistaa kuntien mahdollisuudet ja kantokyky järjestää sivistyksellisiä ja perusoikeuksia turvaavat palvelut ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin. Lisäksi edellytetään, että valtioneuvosto turvaa kasvukaupunkien investointikyvyn seuraamalla uudistuksen vaikutuksia kaupunkien kykyyn investoida kestäväan kasvuun ja MAL-velvoitteiden hoitamiseen sekä ryhtymällä toimiin, mikäli jonkin kasvukaupungin toiminta- ja investointikyky heikkenisi uudistuksen seurauksena.

Arvoisa puhemies! Näin iso uudistus ei tietenkään ole kerralla valmis ja täydellinen, mutta tällä mallilla on hyvä lähteä liikkeelle, ja lainsäädäntöä täydennetään jatkossa, kuten valiokunta mietinnössään myös edellyttää. Rahoitusmalli sisältää kustannustehokkuuteen ohjaavia kannusteita ja toisaalta rahoituksen riittävyyttä varmistavia mekanismeja. Kaikkien alueiden kokonaisrahoitus kasvaa vuosittain, kuten ilmenee mietinnön taulukosta sivulla 74. On kuitenkin tärkeää seurata ja varmistaa, että alueiden rahoitus tosiasiasa riittää tärkeiden sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämiseen kaikille suomalaisille väestön ikääntyessä ja palvelutarpeiden kasvaessa, ja on selvää, että rahoitusmallia täytyy jatkuvasti kehittää.

On tärkeää huolehtia, ettei kuntien jäljelle jäävien palveluiden ja hyvinvointialueille siirtyvien palveluiden väliin tule katkoksia. Esimerkkinä tällaisesta rajapintatoiminnasta on kunnalliset nuorten työpajat, joihin osallistutaan usein alueelle siirtyvien kuntouttavan työtoiminnan tai sosiaalisen kuntoutuksen työmuotojen kautta. On tärkeää varmistaa, ettei työpajatoiminnan järjestäminen kohtuuttomasti vaikeudu. Sosiaali- ja terveysvaliokunta esittää eduskunnan hyväksyttäväksi lausuman, jossa edellytetään, että hallitus arvioi työpajatoiminnan lainsäädännön uudistamisen tarvetta siten, että työpajatoimintaa voidaan toteuttaa ja kehittää poikkihallinnollisesti joustavasti ja asiakaslähtöisesti.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että alueella päästään nyt yli vuosikymmenen käymistilan jälkeen alueelliseen valmisteluun ja toimeenpanoon. Ymmärrän, että toimeenpanon aikataulu on tiukka. Nopea ja tehokas toimeenpano on kuitenkin parempi kuin käymistilan pitkittyminen. Alueella lopulta ratkaistaan, miten palvelut käytännössä toimivat, joten alueellinen valmistelutyö ja ensi vuonna valittavat aluevaltuutetut ja heidän päätöksentekonsa ovat avainasemassa uudistuksen toimeenpanon onnistumisessa. Lopulta henkilöstö toteuttaa palvelut ja henkilöstö ratkaisee uudistuksen onnistumisen. On tärkeää, että henkilöstö otetaan mukaan uudistuksen alueelliseen suunnitteluun ja toimeenpanoon. On tär-

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

keää, että osaavalle henkilöstölle luodaan puitteet vaikuttaa työhönsä ja tehdä työtään laadukkaasti.

Arvoisa puhemies! Nyt on aika mennä eteenpäin ja viedä sote maaliin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Koulumies.

16.31 Terhi Koulumies kok: Arvoisa puhemies! Hallituspuolueet runnoivat sote-uudistuksen läpi sosiaali- ja terveysvaliokunnassa heti kuntavaalien jälkeisenä päivänä. Ilmeisesti he eivät uskaltaneet ottaa riskiä, että sote olisi hyväksytty ennen vaaleja. Äänestäjille olisi voinut selvitä, miten huono uudistus se on ja miten peruspalvelut tulevat sen vuoksi vaarantumaan erityisesti kaupungeissa.

Sote-uudistukseen jää useita valuvikoja. Valiokuntien saama asiantuntijapalaute on ollut monilta osin murskaavaa. Hallitus ei ole silti ollut halukas tekemään mietintöön aitoja parannuksia eikä kuulemaan tarvittavia asiantuntijoita. Lakiesityksen käsittely sote-valiokunnassa oli yksipuolista. Kokoomuksen kaikki muutosehdotukset tyrmättiin siellä täysin kategorisesti ja ylimielisesti.

Näin kuntavaalien jälkeen voikin hiljentyä sen äärelle, että hallitus on sotellaan lakkauttamassa kunnat siinä muodossa kuin ne tunnumme. Siis kuntavaaleista heti seuraavana päivänä hallitus jyräsi läpi lain, joka lakkauttaa kunnat nykyisellään. Olisivatko äänestäjät kenties ansainneet siitä tiedon jo mennessään äänestämään?

Nyt siis puolet kuntien toiminnasta ja rahoista otetaan niiltä pois ja päätöksenteko siirretään valtion keskushallintoon ja suuriin aluekeskuksiin kauas paikallistasolta. Pienten kuntien mahdollisuudet vaikuttaa peruspalveluihinsa katoavat, ja Helsinki on ainoa, joka säilyy kokonaisena jatkossakin.

Vaikka en minä toisaalta ihmettele, miksi vasemmistohallitus haluaa tehdä tämän uudistuksen. Tämä sote edustaa keskitettyä suunnitelmataloutta. Hyvinvointialueet joutuisivat jatkossa esimerkiksi laatimaan nelivuotissuunnitelmat rahoitukseensa ja hyväksyttämään investointinsa valtion keskushallinnolla. Myös sote-määrärahat tulevat keskushallinnolta tarvelaskelmien perusteella. Joku virkamies työpöytänsä ääressä ministeriössä tulee jatkossa käytännössä tietämään paremmin, paljonko Matti ja Maija kunnissa tarvitsevat, paremmin kuin kuntalaiset itse näköjään.

Nykyäänkin kunnat voivat siis itse päättää, paljonko ne kuluttavat palveluihin ja paljonko keräävät niihin rahaa veroina. Mutta tässä sotessa ministeriöt myöntävät kullekin maakunnalle määrärahan palveluihin THL:n tarvelaskelmien perusteella. Tuo rahoituslaskelmamalli on laadittu niin epäselväksi ja — no, täytyy sanoa, että joku voisi sanoa sitä aluepoliittiseksi. Jo nyt isompien kaupunkien sote-määrärahoja leikataan siinä niin paljon, että niiden peruspalvelut vaarantuvat. Esimerkiksi HUSilta viedään 100 miljoonaa euroa, Helsingiltä 65 miljoonaa, Espoolta 100 miljoonaa, Uudeltamaalta yhteensä 400 miljoonaa. Kauhistuneet uusmaalaiset ovat kysyneet minulta, mihin ne rahat sitten menevät. No, ne menevät maakuntiin ja lisääntyvän byrokratian rahoittamiseen.

Arvoisa puhemies! Sote-uudistus luo uuden hallintoportaan kuntien ja valtion väliin, eikä se tule halvalla. Sote kasvattaa julkisen talouden kestävyysvajetta. Tuottavuus ei parane, sillä uusi hallintotaso ja byrokratia syövät sen rahan, joka pitäisi käyttää ihmisten hoitamiseen. Lisäksi soten kannustimet yllyttävät alueita tuhlaamaan veronmaksajien rahaa.

Kaikessa toiminnassa pitäisi olla tärkeää, että valta ja vastuu olisivat yhdellä ja samalla taholla. Kunnissa niin on nykyään, valta ja vastuu päättää palveluista ja niiden rahoitukses-

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

ta. Nyt hallitus on tuhoamassa tuon tärkeän vallan ja vastuun tasapainon. Olennainen kysymys on: mitä tästä vallan ja vastuun tulevasta epätasapainosta seuraa? Vastaus on, että se tulee vaarantamaan ihmisten hoitoon pääsyn ja se tulee heikentämään palveluiden laatua. Se tulee rapauttamaan terveen taloudenhoidon ja johtamaan menojen kasvuun.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Virolainen.

16.35 Anne-Mari Virolainen kok: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä oppositio on hallituksen kanssa samaa mieltä siitä, että ihmisten pitää päästä jonoista hoitoon ja meidän pitää pystyä kaventamaan terveyseroja. Valitettavasti tämä malli ei kuitenkaan tule kaventamaan terveyseroja, vaan terveyserot tulevat kasvamaan ja eriarvoisuuskehitys lisääntyy. Tämä ei ole pelottelua, nämä ovat otteita useista eri asiantuntijalausunnoista. Jos meillä ihmiset jaetaan kolmeen eri kastiin, niihin ihmisiin, joilla on työterveyshuolto, niihin ihmisiin, joilla on varaa maksaa itselleen terveysvakuutus, ja niihin ihmisiin, jotka jonottavat pääsyä terveydenhuollon asiantuntijan vastaanotolle ja sitä kautta saavat hoitoa, se ei voi olla yhdenvertainen tapa edetä.

Myös tuossa debatissa otin esiin tämän, että hallitus myös rajoittaa yhteistyötä nykyisten kumppaneiden kanssa. Kuntapäättäjänä koen sen niin, että yksityiset yritykset ja kolmannen sektorin toimijat ovat monissa kuntapalveluissa erinomaisia kumppaneita palveluiden tuottamisessa. Otan esimerkin Turusta, jossa toimii Lounais-Suomen avustajakeskus, eli se toimii sekä Varsinais-Suomessa että Satakunnan alueella. Tämä kolmannen sektorin järjestö kouluttaa vapaaehtoisia ihmisiä vaikeavammaisten ja vammaisten henkilökohtaisiksi avustajiksi joko palkkasuhteeseen tai vapaaehtoiseen työhön. Tämä järjestö sopii asiasta kuntien kanssa, kunnat maksavat sille näistä palveluista, ja tämä palvelu on kehittynyt aivan valtavasti viimeisen 10 vuoden aikana juuri siitä syystä, että kunnilla ei ole osaamista ja intoa näiden vammaispalveluiden järjestämiseen.

Toinen asia, minkä mainitsin, on se, että vammaispalveluiden erityishuoltopiirejä ei pidä lakkauttaa. Me tiedämme, että vammaiset tarvitsevat kokonaisvaltaisesti toimivia erityispalveluja, kuten tutkimuksia, kuntoutusta, kriisipalvelua, osallistumista edistävää toimintaa ja pitkäaikaista asumispalvelua. Kysymys on elämän mittaisista palveluista. Nykyiset erityishuoltopiirit ovat ilmaisseet huolensa siitä, että kaikilla hyvinvointialueilla ei ole riittävää osaamista vammaisten asiakkaiden erityispalveluiden järjestämiseen, kun kysymys on siitä, että toiminta kokonaisuudessaan vaatii laajaa erityisosaamista ja moniammatillisia työryhmiä. Myös perustuslakivaliokunta nosti esille lausunnossaan, ettei uudistus saa aiheuttaa heikennyksiä vammaisten henkilöiden asemaan, ja painottaa tarvetta huolehtia erityisesti siirtymävaiheessa siitä, että erityishuoltopiirien lakkauttaminen ei aiheuta tosiasiallisia heikennyksiä vammaisten henkilöiden asemaan. Hallituksen esityksessähän on esitetty, että vapaaehtoinen yhteistyöalueen yhteistyösopimus tehdään neljäksi vuodeksi kerrallaan. En usko, että se on vakaa pohja pitkäjänteiselle palveluiden kehittämiselle.

Sitten näistä yliopistosairaaloista. Helsingin yliopistollinen sairaala on ilmaissut huolensa siitä, että sen alueellista ja valtakunnallista roolia erikoissairaanhoidon valmiuden ja varautumisen ylläpidossa ja valtakunnalliseen erityisvastuuseen liittyvien palveluiden tuotannossa ei huomioida Uudenmaan hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin rahoituksessa mitenkään. Ja sama koskee myös muiden yliopistosairaaloiden opetus- ja tutkimustoimintaa, sitä ei ole huomioitu rahoitusmallissa. Me kaikki tässä salissa tällä hetkellä isot tiedämme varsin hyvin sen, että tämän päivän tutkimus on huomisen hyvää hoitoa.

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

Myöskään tarvevakiointimalli ei ota lainkaan huomioon yliopistosairaalan ominaispiirteitä tai erityistehtäviä, kuten kalliita tai keskitettyjä hoitoja. Ja haluan korostaa tässä, että meillä on harvinaissairauksia, joita ei pystytä missään muualla hoitamaan kuin yliopistosairaaloissa. Samoin yliopistosairaalat pitävät tätä esitystä heikennyksenä, ja huolestuttavaa onkin, että HUS ennakoi omien sairaaloidensa kansainvälisen laaturankingin putoavan esityksen seurauksena selvästikin.

Viimeisenä asiana ilmaisen huoleni siitä, että tässä rahoitusmallissa ei ole varsinaisia kannustimia lisätä sosiaali- ja terveydenhuollon tuottavuutta ja kustannusvaikuttavuutta. Meidän pitäisi joka päivä pystyä kriittisesti tarkastamaan olemassa olevia hoito- ja toimintakäytäntöjä. Olen ymmärtänyt, että meidän sote-järjestelmän tehtävänä on tuottaa ensisijaisesti terveyshyötyjä ja sen jälkeen vasta tulevat muunlaiset tehtävät. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ranne.

16.41 Lulu Ranne ps: Arvoisa rouva puhemies! Ideologisen valmistelun eräs pääpiirre on, että tavoite ja se, miten tavoitteeseen päästään, kuvaillaan ylevillä ja maailmaa syleilevillä ilmaisuilla. Perustavaa laatua olevat tosiasiat ja rajoitteet jätetään sen sijaan huomiotta. Sisäisesti ristiriitaisten tavoitteiden ja keinojen esittäminen ei ole mikään ongelma — tällä hetkellä ainakaan — sillä ne hoidetaan sananvääntelyllä. Sote-uudistus on malliesimerkki tällaisesta hurmoshenkisestä valmistelusta.

Esityksestä löytyy lukuisia esimerkkejä tavoitteista ja keinoista, jotka sulkevat toisensa tosiasiaa pois. Varsinainen kukkanen on esimerkiksi sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön kohta, jonka mukaan yksityiseltä palveluntuottajalta hankittavien palvelujen on oltava ”sisällöltään, laajuudeltaan ja määrälliseltä osuudeltaan sellaisia, että hyvinvointialue pystyy huolehtimaan kaikissa tilanteissa järjestämisvastuunsa toteuttamisesta myös hankittavien palvelujen osalta.” Valiokunta korostaa, että ”sääntely ei tarkoita sitä, että hyvinvointialueen tulisi ylläpitää poikkeustilanteisiin varautuen palveluissaan ylikapasiteettia, vaan sen oman tuotannon tulee olla siten riittävää, että se kykenee erilaisissa poikkeustilanteissa sopeuttamaan toimintaansa niin, että palvelut turvataan”.

Lakiesitykset siis velvoittavat hyvinvointialueet kykeneviksi huolehtimaan palveluista kaikissa oloissa ja samalla vievät niiltä tosiasialliset edellytykset huolehtia palveluista kaikissa oloissa amputoimalla yksityisen sektorin palvelutuotannon. [Anneli Kiljusen välihuuto] Jos hyvinvointialueen on pystyttävä tuottamaan itse myös se, mitä se ostaa yksityiseltä sektorilta, se tarkoittaa joko ostamisen minimointia tai jättävää ylikapasiteettia, korosti se valiokunta asiastaan mitä hyvänsä. Valiokunnan ylikapasiteetin kieltävä korostus onkin puhdasta sananvääntelyä: päivän selvät ongelmat kuitataan neuvomalla toteuttamaan uudistus siten, ettei ongelmia tule.

Arvoisa puhemies! Julkisen ja yksityisen sektorin oikeasta sote-palveluiden työnjaosta voisi toki käydä korkealentoisia ideologisia keskusteluja, mutta nyt ei siis lähdetä puhtaalta pöydältä. Julkisen sektorin nopea turvottaminen kattamaan yksityisen sektorin tähän asti tarjoama kapasiteetti ja tuotanto on tosielämässä paitsi vailla järjen hiventä myös taloudellisesti ja materiaalisesti täysin mahdotonta.

Toinen kukkanen on tämä: ”tehtävistä säädetäessä on huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti hyvinvointialueiden tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan”. Kuulostaako tutulta kuntasektorin tehtäviä säädetäessä — ja miten hyvin se on su-

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

junut? Tosiasiassa poliittisesti valitulla hyvinvointialueen hallinnolla ei ole mitään sanomista siihen, mitä palveluvelvoitteen operatiivinen täyttäminen tulee maksamaan.

Poliitikkojen ainoa säästökeino on palveluverkon karsiminen. Toisin kuin kuntien kanssa, jos hyvinvointialueen rahat loppuvat, niin ne loppuvat, ja lisää on annettava. Tällaiseen avoimeen sekkiin Suomella ei yksinkertaisesti ole varaa. Valtiovarainministeriön helmikuisen arvion mukaan Suomen talous kasvaa 10 prosenttia vuoteen 2030 mennessä — siis sen 10 prosenttia. Hyvinvointialueiden painelaskelman mukaan niiden rahoitus kasvaa 35 prosenttia vuoteen 2030 mennessä. [Aki Lindénin välihuuto] Valtava epäsuhta, ja tämä ilman, että sote-uudistuksen muutostalouksista olisi realistista käsitystä. Ja tulossa ovat tietenkin ne moneen kertaan esiin tulleet tietotekniset muutokset — tästä tulee seuraamaan kaaosta, ja sen kustannuksista me emme vielä tiedä yhtään mitään.

Arvoisa puhemies! Ainoastaan ideologian täysin sokaisema valmistelu voi ehdottaa uudistusta, jossa sote-kustannukset kasvavat 3,5 kertaa nopeammin kuin se talous. Tilannehan on täysin kestävä. Tämä sote-uudistus suistaisi toteutuessaan Suomen sosiaali- ja terveystoimen toiminnalliseen ja rahoitukselliseen kaaokseen. Tätä uudistusta ei voi korjata pienillä tempuilla, teknisillä korjauksilla, saati lennosta. Siksi tämä olisi hylättävä. Ja seuraava sote-uudistus on suunniteltava ja toteutettava niin, että se asettaa konkreettisia kansanterveydellisiä tavoitteita ja mittaa, tuottaa ja palkitsee tavoitteiden mukaista vaikuttavuutta. Soten uudistamisen on tuotettava lisää terveyttä, ei lisää rakenteita ja kustannuksia, kuten nyt uhkaa tapahtua.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Koponen, Noora.

16.47 Noora Koponen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Vihreille sote-uudistuksen motivaattorina on toiminut halu pystyä pitämään ihmisistä tulevaisuudessa paremmin ja oikea-aikaisemmin huolta. Hyvinvointialueiden ja sote-palveluiden lisäksi kunnilla on siinä tärkeä työ. Tätä uudistusta rakennettaessa onkin ollut erityisen tärkeää miettiä hyvinvointialueiden ja kuntien asemaa sekä erikseen että yhdessä. On olennaista, että molempien rahoitus saadaan turvattua riittäväksi ja myös kohdennettua oikein.

Viiden eri puolueen toiveiden ja tavoitteiden yhdistäminen ei ole helppoa. Se, että sisälöstä on voitu keskustella ja neuvotella ja niitä on yhdessä voitu viedä eteenpäin, on mielestäni arvokas ja hieno asia. Sen avulla tästä uudistuksesta tehtiin eduskuntakäsittelyssä parempi kuin mitä se oli tänne puoli vuotta sitten saapuessaan.

Paketissa on edelleen haasteita, jotka vaativat aktiivista seurantaa ja myös valtioneuvostolta toimenpiteitä. Nämä haasteet valiokunta on ottanut tosissaan, ja niistä on kirjattu lausumat mietintöön. Kaiken kaikkiaan olemme kuitenkin mielestäni onnistuneet rakentamaan sote-uudistuksen, jolla pyritään tosiasiallisesti parantamaan ihmisen yhdenvertaisuutta sekä lisäämään palveluihin pääsyä ja vahvistamaan ennaltaehkäisyä. Painopisteen siirtäminen peruspalveluihin ja ennaltaehkäisevään työhön on inhimillisesti oikein ja myös pienentää kustannuksia pitkällä aikavälillä.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksella tehdään nyt monella tavalla historiaa, ja tänään haluan erityisesti iloita siitä, että vihreiden aloitteesta sote-paketissa nostetaan nyt vahvasti esiin lasten oikeudet, sillä lapset ja perheet ovat tämän maan tulevaisuus. Olen tervetulleinen ylpeä siitä, että tämä valtava uudistus ei unohtanut heitä, kaikkein pienimpiä. Vihreiden aloitteesta sosiaali- ja terveysvaliokunta lisäsi uudistukseen velvoittavan lausuman lapsibudjetoinnista ja lapsivaikutusten arvioinnista, jotka on otettava mahdollisim-

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

man pian käyttöön hyvinvointialueen päätöksenteossa sekä talousarvioesityksissä. Me olemme korostaneet, että lapsibudjetointia on kehitettävä aktiivisesti, ja painottaneet, että lapsibudjetointi ja lapsivaikutusten arviointi otetaan käyttöön hyvinvointialoilla vuosittaisessa talousarviossa mahdollisimman pian hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyttyä. Tämä muutos tulee muuttamaan päätöksentekoa maamme historiassa ja ennen kaikkea tulevaisuudessa merkittävästi ja saa viimein myös pienet ihmiset näkyviin, eivätkä he tarpeineen voi enää unohtua. Tämä uudistus tulee näin ollen toimimaan esimerkkinä kaikille tuleville uudistuksille siitä, kuinka lapsen oikeuksia ja hyvinvointia voidaan turvata päätöksenteossa.

Arvoisa rouva puhemies! Suomi on täynnä erilaisia kuntia: suurempia, pienempiä, varakkaampia ja taloudellisten haasteiden kanssa painivia. Näistä kunnista suurin osa ei pärjää ilman nyt tehtävää uudistusta. Vaikka talouden ennakoitavuus paranee sote-menojen poistumisen myötä, on esitetty huolia myös säästöpainaisen kunnan tarpeesta leikata kasvatukselta ja koulutuksesta, koska jatkossa sivistyspalvelut muodostavat noin kaksi kolmasosaa kuntien menoista. Vihreät eivät hyväksy koulutusleikkauksia, ja siksi sivistyspalveluiden turvaamiseksi valiokunta teki lausuman, joka edellyttää hallitusta varmistamaan kuntien mahdollisuudet ja kantokyvyn järjestää sivistyksellisiä perusoikeuksia turvaavat palvelut.

Kuntien rahoitukseen liittyy tiiviisti myös huoli kasvukaupunkien investointikyvystä uudistuksen jälkeen. Huoli on aito ja ymmärrettävä, ja siksi vihreät tarttuivat siihen täydellä vakavuudella. Saimme käsitteillä olevaan sosiaali- ja terveystalouden mietintöön vahvan lausuman, joka turvaa kaupunkien kyvyn investoida kestäväan kasvuun sekä MAL-velvoitteiden hoitamiseen. Jos jokin kaupungin toiminta tai investointikyky heikkenisi uudistuksen seurauksena, on valtioneuvosto velvoitettu ryhtymään toimiin. Tilannetta siis seurataan, arvioidaan ja tarkkaillaan aktiivisesti sekä korjataan tarvittaessa.

Toinen osa rahoitusta koskee hyvinvointialueita. Ylivoimaisesti suurin osa rahoitukselta ohjautuu alueille Terveystalouden ja hyvinvoinnin laitoksen tarvekerroinmallin kautta, ja mielestäni se on oikein. Tarveperusteisella rahoituksella turvataan sote-palveluiden yhdenvertaisuus, ja siksi onkin aivan oleellista, että rahanjakomalli huomioi kaikki sote-kustannukset sekä niihin vaikuttavat tekijät. Terveystalouden ja hyvinvoinnin laitos on ryhtynyt jatkokehittämään tästä uutta mallia, jotta se huomioisi laajemmin sairausluokitukset, sosiaalihuollon tarpeen sekä alueelliset kustannustekijät, ja myös tästä valiokunta on tehnyt lausuman.

Arvoisa rouva puhemies! Vammaisten henkilöiden positiivisen erityiskohtelun tärkeyden painottaminen oli meille myös asia, jota ilman mietintöä olisi ollut vaikea saattaa maaliin. Aloitteestamme valiokunta muutti järjestämislain pykälää niin, että tätä on nyt mahdollista toteuttaa alun perin esitettyä paremmin. Jokainen asumispalveluyksikössä asuva vammaisen henkilö saa jatkaa asumistaan omassa kodissaan sijainnistaan riippumatta. Myös vaativan erityistason palveluiden säilyttämiseen kiinnitettiin huomiota, ja niitä saatiin turvattua.

Läpi valiokuntakäsittelyn olemme myös kiinnittäneet huolta tutkimukseen ja koulutukseen. Yliopistosairaaloitten tutkimuksen, opetuksen ja erikoissairaanhoidon rahoituksen turvaaminen on aivan olennaista laadukkaan hoidon takaamiseksi tulevaisuudessa. On kuitenkin hyvä muistaa, että rahoituksen taso nykyisestä ei laske, mutta valmisteltavalla erillislainsäädännöllä sen asemaa saadaan tulevaisuudessa turvattua.

Arvoisa rouva puhemies! Sitten vielä yksi kaikkein tärkeimmistä asioista, eli sosiaali- ja terveystalouden henkilö. Tällainen uudistus on iso muutos sote-alan työntekijöille. Siksi muu-

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

tosjohtamisen laatuun on kiinnitettävä tarkkaa huomiota. On tehtävä asianmukaiset riskikartoitukset, osallistettava henkilöstömuutoksen suunnitteluun sekä huolehdittava työhyvinvoinnista prosessissa ja sen jälkeen. On muistettava, että ilman osaavaa ja hyvinvoivaa henkilöstöä meillä ei ole laadukkaita sosiaali- ja terveystalouksia. Uudistus on kuitenkin ennen kaikkea mahdollisuus myös järjeittää ja keventää hoitohenkilöstön jatkuvasti kasvavaa hoitotaakkaa. Kun tekijöitä ja osaamista on enemmän, se keventää paitsi henkilöstön kuormittumista myös vahvistaa oikea-aikaista hoitopaikkaa ja oikealle vastaanottajalle ohjautumista. No, onko sote-uudistus siis täydellinen? No ei ole, mutta kaikki edellä mainitut muutokset huomioiden se tekee siitä uudistuksen, joka kannattaa saattaa maaliin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Heinonen.

16.54 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat! Harvoin olemme saaneet käydä tällaista keskustelua, jossa jopa hallituspuolueet moittivat esitystä huonoksi ja löytävät siitä äärimmäisen paljon korjattavaa. Mutta siitä huolimatta tämä vasemmistohallitus keskustan ja RKP:n tuella on päättänyt runnoa tämän esityksen läpi. Ei, arvoisat vihreät, huonoa esitystä lausumilla korjata. Ei lausumilla lakia korjata, vaan pykäliin ne muutokset olisi pitänyt tehdä, jos te niitä aidosti olisitte kannattaneet. Tämä on surullinen päivä myös asiantuntijuudelle. Tämä hallitus sivuuttaa kaikki asiantuntijalausunnat rumalla tavalla.

Kuntavaaleissa itse asiassa suomalaiset äänestivät jo epäluottamusta Marinin hallitukselle ja sen puolueille. Tampere esimerkiksi oli varmasti yksi esimerkki niistä, joissa tämä Coxan ja Sydänsairaalan kurmuuttaminen ja alasajo näkyi sosiaalidemokraattien kannatuksessa ja ihan ansaitusti.

Tämä esitys ei ole hyvä, vaikka se onkin perustuslain mukainen. Tämä esitys on itse asiassa kaikille huono. Tämä on huono isoille kaupungeille, tämä on huono seutukaupungeille, tämä on huono maaseudulle, ja tämä on huono suomalaisille kunnille. Tämä on huono suomalaisille. Kaupungeilta viedään rahat, maalaiskunnilta viedään päätösvalta, ja maalaiskunnilta viedään vähän ajan päästä myös palvelut. Ja tänään on käynyt selväksi, että Coxa ja Sydänsairaala eivät voi jatkaa entisellään, vaan niistä tehdään jonkinlainen kevytversio, jolla sitten edustaja Nurminen voi Facebookissa kertoa, että kyllä ne nimeltä säilyivät, mutta totuus on se, että palvelut ajetaan alas.

Arvoisa puhemies! Sote-uudistusta tarvitaan. Sitä tarvitaan erityisesti sen takia, että ihmiset saavat yhdenvertaisesti hoitoa silloin, kun he sitä tarvitsevat. Lisäksi meidän on huolehdittava, että rahat riittävät väestön ikääntyessä ja hoivan tarpeen kasvaessa. Nämä ovat siis ne tavoitteet ja huolet, joista varmasti olemme kaikki yhtä mieltä. Mutta tämä esitys ei vastaa näihin. Vaikka perustuslakivaliokunta näyttikin nyt sote-mallille vihreää valoa, niin se ei tarkoita sitä, että uudistus olisi hyvä tai edes järkevä tai, arvon vihreät, edes sellainen, että sitä kannattaisi tehdä.

Ja täytyy vielä näistä ongelmista todeta, että nyt kun hallituspuolueet toistelevat koko ajan, että heidän maakunta-soteen jää vielä ongelmia ja että niitä tulevaisuudessa korjataan, niin ei kyse ole, arvoisat vihreät ja keskustalaiset, siitä, että sinne jää ongelmia, vaan tämä malli luo Suomeen lisää sosiaali- ja terveystalouden ongelmia. Esimerkiksi nykyinen julkisen ja yksityisen yhteistyömalli on ollut toimiva ja suosittu, ja sen syrjäyttäminen on tietoinen valinta ja eräs suurimmista tulevaisuuden ongelmista. Ja kaiken kaikkiaan sote-esitystä on viety eteenpäin murskaavasta asiantuntijalausuntojen kritiikistä huolimatta, ja

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

näyttää pahasti siltä, että esitys menee eduskunnassa nyt läpi perustavaa laatua olevine valvukoineen. Niitä joutuvat muut korjaamaan. Pystytäänkö kaikkia korjaamaan, Coxaa ja Sydänsairaala myöhemmin pelastamaan, se jää nähtäväksi. Ei mikään kunta ole hankkinut palveluja huvikseen, palveluja on hankittu aina syystä.

Arvoisa puhemies! Muutama huomio niistä keskeisistä ongelmista.

Tämä hallituksen sote-uudistus ei paranna hoitoon pääsyä. Hallituksen esitykseen ei sisälly keinoja, joilla ihmisten hoitoon pääsyä peruspalveluihin parannettaisiin. Päinvastoin, lukuisat esityksen kirjaukset tulevat johtamaan hoitoon pääsyn heikentymiseen. Tuhannet suomalaiset — eläkeläiset, työttömät, lapsiperheet ja pitkäaikaissairaat — jäävät jonoihin odottamaan, kun hallitus haluaa uudistaa hallintoa. Nyt laitetaan nämä miljardit hallintoon, ei hoitoon pääsyyn. Hallituksen esityksellä pyritään sen sijaan ideologiseen yksityisen palvelutuotannon rajoittamiseen, vaikka sosiaali- ja terveyspalveluiden laadun näkökulmasta yksityistä ja kolmatta sektoria tulisi hyödyntää hyvänä kumppanina. [Jukka Kopra: Naulan kantaan!]

Hallituksen sote-esitys keskittää lisäksi palvelut ja heikentää niiden laatua ja saatavuutta. Maaseudulta viedään ensin päätösvalta ja vähän ajan päästä palvelut. [Anneli Kiljusen välihuuto] Tämä malli on huono. Ja kyllä erityisen suurta huolta kannan asiantuntijoiden tapaan kuntien keskeisimmän jäljelle jäävän tehtävän, sivistystoimen, vaarantumisesta. Lisäksi esimerkiksi hallituksen aikoma koulupsykologien ja -kuraattorien siirto kunnista sote-maakuntiin on aito riski uudelle katkoskohdalle palveluissa ja etäännyttää näitä palveluja kouluarjesta.

Monien suurten kaupunkien sosiaali- ja terveyspalveluihin kohdistuu uudistuksen rahoitusmallin myötä merkittävä rahoituksen leikkaus. Hallituksen sote-esitys ei myöskään hilitse vaan kiihdyttää kustannusten kasvua. Kaupunkien toimintamahdollisuuksia rajoitetaan heikentämällä niiden tulo- ja rahoitusta, ja investointikykykin vaarantuu — ja ei tämä rahoitus tule vahvistamaan sotea, vain pullistamaan tätä hallintoa. Hallituksen sote-uudistus keskittää myös valtaa ja etäännyttää päätöksentekoa. Tämä uudistus heikentää suomalaisten lähidemokratiaa ja palveluiden itsehallintoa.

Arvoisa puhemies! Tämä vasemmistohallitus runnoo keskustan tuella uudistusta läpi kuuntelematta asiantuntijoita. Laajasta kritiikistä huolimatta lausuntokierroksella esiin nousseita ongelmia ei juuri korjattu eduskunnassa hallituksen esityksiin. Lausunnoissa valtiokuntien hallituspuolueiden ryhmät ovat parlamentaaristen periaatteiden käytäntöä lähes loukaten häivyttäneet asiantuntijakuulemisissa esitetyt lukuisat vakavat ja perusteellista paneutumista edellyttävät huomautukset ja muutosesitykset. Pitää kysyä, kuka puolustaa enää demokratiaa ja asiantuntijuutta. Esimerkiksi lainsäädännön arviointineuvosto totesi lausunnossaan, että esityksen vaikutusarvioinneissa on poikkeuksellisen paljon epävarmuutta.

Arvoisa puhemies! Uudistusta ei siis kannata tehdä kokonaisuudistuksena, vaan vaiheittain ja puuttamalla todellisiin ongelmakohtiin, ei rikkomalla toimivaa. Korona on aiheuttanut valtavan määrän hoitovelkaa, jota pitäisi päästä purkamaan heti epidemian hellitettyä. Nyt ei ole siis aika massiiviselle hallintouudistukselle ja näiden rahojen ohjaamiselle vain hallinnon paisuttamiseen. Tämä uudistus on huono, ja tämä on syytä hylätä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Sankelo.

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

17.01 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi, eli sote-uudistus, on herättänyt voimakasta kritiikkiä niin kansalaisten kuin yhteiskunnan eri sektoreiden keskuudessa.

Hallitushan perustelee myönteistä arviotaan tästä kokonaisuudesta muun muassa sillä, että se on saatu perustuslakivaliokunnasta läpi. Se on tietysti se ensimmäinen ehto, mutta ei varsinainen riemun aihe, sillä hinta on kova. Malli on kallis ja ei takaa palveluja kansalaisille.

Keskeisin kritiikki kohdistuu yksityisen ja kolmannen sektorin sekä julkisen sektorin välisen rillon syventämiseen, kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien heikkenemiseen ja kustannusten kasvuun. Sosiaali- ja terveystalouden uudistus on tehtävä, ei kahta sanaa, mutta ei hallinto ja sosialisointi edellä. Keskeisin kysymys perustason palveluihin pääsyä on hukkunut hallinnosta ja sen rahoittamisesta vääntämiseen. Konkreettiset keinot hoitoonpääsyn sujuvoittamiseksi ja palveluiden tehostamiseksi uupuvat.

Eri eduskunnan valiokunnat ovat esittäneet laajasti perusteltua kritiikkiä hallituksen kaavailemaa sote-uudistusta kohtaan. Aloitetaan tärkeimmästä eli rahoituksesta. Valtiovarainvaliokunta on muun muassa lausunnossaan arvioinut, että hallituksella ei ole euromääräistä säästötavoitetta tai kustannusten hillintätavoitetta. Soten rahoitusmallia itsessään pidetään keskeneräisenä, ja siinä nähdään useita toiminnallisia ongelmia. Miten tämä rahoitus aiotaan jatkossa hoitaa?

Pitkällä aikavälillä nyt suunniteltu malli johtaisi asiantuntijoiden mukaan kuntien kasvaviin haasteisiin selvittää jatkossa tehtävistä ja investoinneista. Juuri valittujen kuntapäätäjien työskä on jo lähtökohtaisesti valtava, mutta hallituksen soten myötä se vaikeutuu entisestään. Tämä tietää kunnissa merkittäviä leikkauksia esimerkiksi sivistyspalveluihin. Esimerkiksi Etelä-Pohjanmaan maakunta on arvioitu tällaiseksi alueeksi, jossa kuntarahoitus heikkenee entisestään ja paine leikkauksille kasvaa.

Arvoisa puhemies! Talousvaliokunnan jäsenenä minua huolestaa erityisesti tämä julkisen sektorin ja vallan perusteettoman voimakas suosiminen. Asiantuntijakuulemisten ja lausuntopalautteen perusteella on yksimielinen käsitys siitä, että hallituksen esitys romuttaa erilaisten yhtiömallien hyödyntämisen laadukkaan ja tehokkaan palvelutuotannon vaatimisessa. On käymässä niin, niin kuin täällä on todettu, että esimerkiksi Coxan ja Sydän-sairaalan toiminnoista merkittävä osa siirtyy pois.

Myös alan ammattilaiset joutuvat eriarvoiseen asemaan, sillä sosialisointi on johtamassa esimerkiksi siihen, että jatkossa hoidontarpeen arviointia ei voisi tehdä enää muu kuin virkalääkäri. Tämä vaatimus kasvattaa julkisen sektorin kuormitusta ja on selvä selänpääntö yksityisen sektorin asiantuntijoille.

Omassa vaalipiirissäni on alueita, joissa palvelut on saatu toimimaan yksityisen palveluntuottajan avulla hyvin. Tällainen alue on esimerkiksi maakuntakeskus Seinäjoelta itään, siellä on Alavus, Kuortane, Soini ja niin edelleen. Nyt tätä ollaan romuttamassa, ja kun ajatuksena on suunnitella tarpeita sinne alueelle, niin tämä on herättänyt alueen asukkaissa suurta huolta.

Arvoisa puhemies! Yksi vähälle huomiolle jäänyt asia on pelastustoimen tulevaisuus. Pelastustoimen liittäminen samaan hallintoon sosiaali- ja terveystalouden kanssa synnyttää väistämättä kilpailutilanteen resursseja jaettaessa. Sote-palveluista on vaikea säästää, joten hyvinvointialueet todennäköisesti ajautuvat leikkaamaan pelastustoimesta. Vaikeuskerrointa lisää pelastustoimelle esitetty riittämätön rahoitus. Tämä rahoitusvaje ei kor-

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

jaannu hallintorakennetta muuttamalla, vieläpä kun pelastustoimen menopaineita lisäävät palvelutasokriteerien ja työaikasäännösten kiristyminen sekä ict-kustannusten kasvu.

Pelastustoimi on kuvaava esimerkki koko hallituksen sote-uudistuksesta siitä näkökulmasta, että hallintoa luodaan palveluiden kustannuksella ja että rahoitus pohjaa ei ole riittävän pitkälle mietitty. Merkittävä osa kansalaisten palveluista nähdään ikään kuin osana jotain massaa, joka survotaan saman sateenvarjon alle.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Sote-uudistus tarvitaan, mutta ideologian sijaan keskiössä on oltava ihminen ja hänen palvelutarpeensa. Ei sillä ole väliä, kuka palvelun tuottaa, kun se tuotetaan tehokkaasti ja sitä on saatavilla. Valitettavasti hallituksen kaavailema sote-uudistus romuttaa monta hyvää asiaa ja tarkastelee maailmaa tietynväristen lasien läpi. Kuntavaaleissa kansa kertoi mielipiteensä kaavailusta. Se on varoituksen sana hallitukselle. Kohta humisevat muutoksen tuulet. Vinkkini hallitukselle on, että kuunnelkaa kansaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Hopsu.

17.07 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Alkuun voi kiittää valiokuntaa ahkerasta ja tehokkaasta prosessista lausuntojen ja mietinnön valmistumisen osalta. Varmaan koko Suomi jakaa ajatuksen siitä, että rakenteellinen uudistus, jolla sekä liian pienten kuntien haasteisiin, kasvaviin sote-kuluihin että maassa vallitseviin terveyseroihin voitaisiin vastata, on maassa tarpeen. Tästä on perustuslakivaliokunnankin kanta.

Tarpeesta huolimatta olen valitettavasti sitä mieltä, ettei tämäkään esitys vastaa esitettyihin haasteisiin. Se myös sisältää liikaa heikkouksia, jotta voisin sitä tässä kohtaa tukea tai sen puolesta äänestää. Päällimmäinen huoleni koskee kaupunkien elinvoimaa, investointikykyä ja kuntiin jäävien palveluiden rahoitusta. Lausuma toki näiden turvaamisesta jatkossa saatiin, ja odotan ratkaisuja kuntien valtionosuusuudistuksesta jo tällä hallituskaudella.

Lainsäädännön arviointineuvosto arvioi sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämiselait. Heidän mukaansa esityksen tavoitteista ja keskeisistä esityksistä saa hyvän käsityksen mutta vaikutusarviot ovat vaihtelevia. Vaikutukset yrityksiin, julkisen talouden kokonaisuuteen ja Uudellemaalle kaipaivat lisäpohdintaa. Näitä lisäarvioita ei kuulemisten lisäksi tapahtunut esityksen antamisen jälkeen.

Valtiovarainvaliokunnan kuulemisissa esitettiin vakavia huolia siitä, että rahoitusratkaisu ei sisällä riittäviä kannustimia eikä rajoittimia vaan viime kädessä kustannusten nousu tulee valtion maksettavaksi. Maakuntaveron olisi tällainen kannustin, ei yksinkertainen sekään mutta merkittävästi parempi kuin ei mitään. Terveyseroja pyritään ratkaisuihin tasamaan siirtämällä rahoitusta alueelle tarvekerroinmallin perusteella terveemmiltä alueilta sairaammille alueille. Tarvekerroinmalli perustuu yleisimmille sairauksille ja sisältää esimerkiksi paljon pitkäaikaissairauksien kuluja. Aallon selvityksen mukaan tämä vastaa kuitenkin tällä hetkellä vain puolta HUSin kustannuksista, toki mallia aiotaan säännöllisesti päivittää lisäämällä siihen uusia sairaus- ja hoitokulueriä, mikä on erittäin hyvä.

Meidän tulee muistaa, että terveyserot, joita uudistuksella ensisijaisesti haluamme korjata, eivät jakaudu vain alueellisesti vaan eroja on paljon myös alueiden sisällä. Emme todellakaan voi tehdä rahoitusratkaisuja, joissa joidenkin alueiden palveluiden riittävyys laskeetaan sen varaan, että iso osa väestöstä käyttää siellä työterveyspalveluita, mihin keskustan puheenjohtaja viittasi jo sote-neuvottelujen päättyessä, tai terveysvakuutusten lisääntymi-

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

sen varaan, mitä asiantuntijat ovat pitkin matkaa pohtineet. Tämä ei ole suunta, jota haluamme tavoitella.

Rahoituksen tulisi olla riittävä nopean hoitoon pääsyn turvaamiseksi kaikilla alueilla. Kuten aiemmin käydyssä debatissa kävi ilmi, pisimmät kiireettömän hoidon jonot löytyvät Uudeltamaalta, minne suurimmat rahoituksen siirrotkin nyt kohdistuvat. Hoitotakuun eteneminen parantaisi ihmisten vointia koko maassa ja viime kädessä myös vähentäisi kustannuksia. Rahoituksen pitäisi varmistaa nykytilannetta paremmin myös korkealaatuinen tutkimus- ja kehittämistyö. Sekä valtiovarainvaliokunta jo useamman vuoden budjettimietinnöissään että sosiaali- ja terveysvaliokunta nyt edellyttävät tätä. Valitettavasti esitys ei tätä huolta ratkaise vaan yliopistollisten keskussairaaloiden huoli laadukkaan toiminnan jatkosta on aito ja syvä, tämä tilanteessa, jossa lääkärin koulutusta tulisi lisätä.

Arvoisa puhemies! Asiantuntijalausunnoissa on tuotu esiin myös se, etteivät metropoli-alueen ja muiden suurten kaupunkien erityispiirteet tule riittävästi huomioiduksi laskelmissa. Kasvukeskuksissa esimerkiksi palkat, vuokrat, erilaiset palveluiden hankintaan liittyvät kustannustekijät ovat muuta maata korkeammat. Kaupunkien kannalta oleellinen vieraskielisen väestön osuus sai rahoitusmalliin kertoimen mutta liian pienen, 2 prosenttia. Esimerkiksi Espoossa aikuissosiaalityön asiakkaista yli 50 prosenttia on vieraskielisiä. Länsi-Uudellamaalla on enemmän vieraskielistä väestöä kuin koko Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella, Kainuun verran ensi vuonna. Tämä realismi on uudistuksessa jäänyt aivan liian pienelle huomiolle, ja tämän huomioiminen on koko maan etu, ei vain Uudenmaan tai suurten kaupunkien.

Jos hetkenkin tarkastelemme väestökehitystämme, näemme, että tulevaisuuden työvoimamme lepää koko ajan enemmän kasvavan vieraskielisen väestön osaamisen ja hyvinvoinnin harteilla. Juuri tulevaisuudesta kannan huolta myös kuntiin liittyvien rahoitusleikausten osalta. Siellä tapahtuu jatkossa kokonaisharkinta opetuksen ja sote-kulujen tasapainon suhteen. Tällä hetkellä kunta on voinut tätä tasapainoa hakea tuntiessaan alueen tilanteen hyvin. Priorisointi ei tieteenkään ole helppoa, mutta sen tekeminen on oleellista. Onko tämä vastuu jatkossa valtiovarainministeriöllä?

Kuntiin jäävissä palveluissa puhutaan siis hyvinvoinnin, koulutuksen, työllisyyden hoidosta. Uudistuksen ajatus on tasata terveyseroja, tätä ei missään nimessä pitäisi tehdä yhdenkään kunnan koulutuspalveluiden kustannuksella, ei niidenkään, jotka ovat onnistuneet kehittämään palveluitaan niin, että sote-kulut on hoidettu keskivertoa matalammilla kuluilla. Tämä valuvirhe on yhteinen niin tälle kuin edelliselle sote-esitykselle. En näe minkään maan tulevaisuuden kannalta järkevänä ratkaisuna leikata suhteellisia panostuksia koulutukseen tai siirtää koulutukseen suunnattuja varoja sieltä, missä kasvava joukko lapsia ja nuoria asuu. Tämän vaikutusarvio on jäänyt tekemättä.

Ehdotus oppilashuollon siirtymisestä hyvinvointialueille lisää tätä huoltani. Mietinnössä on pyritty varmistamaan, että oppilas- ja opiskeluhuollon palvelut pysyvät koulussa. Tärkeää on, että riittävä henkilöstö jatkaa yhä yhteisöllisen oppilashuollon tehtäviä, ja oppilashuollon sitovat mitoitukset onneksi etenevätkin hallitusneuvottelussa sovitun mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi: Kannan huolta uudistuksen läpiviennin aikataulusta. Siteeraan Espoon terveysjohtajaa tämän päivän Helsingin Sanomissa: ”Hyvinvointialueen rakentaminen ilman esimerkiksi hankintalain lievennyksiä ei ole mahdollista esitetyllä aikataululla.” ”Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella kymmenen kuntaa irrotetaan emokunnistaan.” Ja niin edelleen. Olisi tosi tärkeää, että huoleen hankintalaista puututaan heti.

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

Aivan lopuksi: maakuntavaalien osalta esitän vielä vakavan demokratiaan liittyvän toiveen, että ottaisimme käyttöön Ruotsin mallin, jossa valinta kolmannelle hallinnon tasolle on perustelu vapautukseen tehtävistä toisaalle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Virta.

17.14 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Olen puhunut tässä salissa lukuisia kertoja lapsista, enkä tee tälläkään kertaa poikkeusta, sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistus kun koskettaa merkittävästi juuri lapsia, nuoria ja perheitä. Tällä historiallisella rakenneuudistuksella vaikutetaan niihin raameihin, joissa lasten ja perheiden sosiaali- ja terveyspalveluita mukaan lukien neuvolatoimintaa, oppilas- ja opiskeluhuoltoa, mielenterveys- ja päihdepalveluita sekä lastensuojelua toteutetaan. Tällä uudistuksella siis vaikutetaan siihen, miten tässä maassa lapset, nuoret ja perheet saavat apua, siihen, miten pidämme huolta siitä, ettei yksikään pieni mieli särkyisi.

Otimme sosiaali- ja terveysvaliokunnassa vahvasti kantaa sen puolesta, että jatkossa nyt luotavilla hyvinvointialueilla tulee toteuttaa lapsivaikutusten arviointia ja lapsibudjetointia, hyödyntää siis niitä arvokkaita työkaluja, joilla voidaan konkreettisesti pitää huolta siitä, että päätöksenteossa kaikkien lasten ja nuorten äänet kuuluvat. Näin toki pitäisi olla jo nytkin kunnissa ja kaikilla hallinnon tasoilla, mutta tiedämme, ettei niin ole. Sen takia valiokunnan lausuma on nyt painava velvoite siitä, että aivan kuten parlamentaarisessa lapsistrategiakomiteassa linjasimme, tulee jatkossa lapsivaikutusten ja lapsibudjetoinnin olla todellinen osa kaikkea päätöksentekoa.

On äärettömän tärkeää, että tällä uudistuksella nyt siirretään painopistettä sinne ennaltaehkäisyyn. On äärettömän tärkeää, että nyt keskitetään huomiota terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen vain korjaavan työn sijaan, sillä me tarvitsemme molempia.

Jos haluamme onnistua tavoitteessa sujuvoittaa palveluketjuja, tulee pitää huolta siitä, ettei rakoa hyvinvointialueiden ja kuntien väliseen rajaan pääse syntymään. Korostimme sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä saumattoman yhteistyön tarvetta erityisesti juuri lasten, nuorten ja perheiden palveluiden yhteensovittamisessa. Jatkossa, kun sosiaali- ja terveyspalvelut mukaan lukien neuvolat ja oppilas- sekä opiskelijaterveydenhuolto siirtyvät hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle, kuntiin jää kuitenkin yhä lasten ja nuorten arkeen merkittävästi vaikuttavat kasvatus- ja opetuspalvelut. Lasten arki on kokonaisuus, ja ammattilaisilla tulee olla mahdollisuudet toimia ketterästi yhteen niin, ettei yhdenkään lapsen hätä jää huomaamatta. Sen takia korostimme sote- ja sivistyspalveluiden yhteistyön tärkeyttä.

Moniammatillisuuden ja saumattomien palveluketjujen näkökulmasta perhekeskukset ovat tärkeä tapa järjestää palveluita. Juuri sen vuoksi pidimme myös valiokunnassa tärkeänä, että hyvinvointialueilla jatketaan perhekeskusten kehittämistyötä lasten ja perheiden palveluiden yhteensovittamiseksi osana tulevaisuuden sote-keskusten toimintaa. On hyvä, että tästä on nyt kirjattu mietintöön. On hyvä, että lasten ja nuorten äänet kuuluvat tässä 457 sivuisessa mietinnössä, sillä niin sen tulee ollakin.

Näiden palveluiden, niiden tulee pysyä lähellä, helposti saavutettavina ja matalan kynnyksen takana. Korostimme valiokuntana, että lähipalvelujen tarjonta lapsi- ja perhepalveluissa kaikkien kuntien alueilla on tärkeää yhteistyön onnistumisen edellytyksen näkökulmasta, ja se on merkityksellistä myös väestön hyvinvointierojen kaventamisen kannalta. On kuitenkin aivan selvää, ettei kaikkea vaativaa erityisosaamista voida ulottaa jokaiselle

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

maantieteellisesti lähelle, meillä ei yksinkertaisesti riittäisi osaajat. Esimerkiksi sosiaali-huollossa ja lastensuojelussa on erityistä osaamista edellyttäviä palveluita, joita koskeva osaaminen ja tieteelliseen tutkimukseen perustuva kehittämistoiminta on tarpeen keskittää viidelle yhteistyöalueelle. Nostimme valiokunnan mietinnössä esille sitä, että lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelmassa on jo kehitetty lasten, nuorten ja perheiden vaativien erityispalvelujen osaamisen tukikeskusmallia eli OT-keskuksia. Pidimme valiokuntana tärkeänä, että myös sosiaalihuollon puolelle luodaan lakisääteinen rakenne erityisosaamisen yhteistyölle.

Sosiaali- ja terveystalvueluita uudistettaessa ei tietenkään voida ajautua tilanteeseen, jossa samaan aikaan kunnat joutuisivat leikkaamaan kasvatus- tai koulutuspalveluiden laadusta. Tämä sote-uudistus ei tietenkään saa heikentää kuntien asemaa niin, että varhaiskasvatus, koulut ja oppilaitokset kärsisivät, eikä näin ole käymässäkään. On aivan selvää, ettemme hyväksy koulutusleikkauksia missään niiden muodoissa. Valiokuntana lausumme sivistysvaliokunnan tavoin siitä, että sivistykselliset perusoikeudet tulee turvata. Velvoitimme hallitusta varmistamaan kuntien mahdollisuudet sekä kantokyvyn järjestää näitä kasvatus- ja koulutuspalveluita laadukkaasti myös jatkossa, jokaisella lapsella kun on oikeus turvalliseen kasvatus- ja koulupolkuun, jokaisella ammattilaisella kun tulee olla mahdollisuus tehdä työtään riittävin resurssein niin, että siellä arjessa on aidosti aikaa kohdata, kasvattaa ja opettaa.

Arvoisa puhemies! Tämä rakenneuudistus on herättänyt huolta kasvukaupunkien tulevaisuuden näkökulmasta. On tärkeää, että tuo huoli on otettu nyt tosissaan. Kaupungit ja kasvukaupungit eivät tietenkään saa jäädä tämän uudistuksen häviäjiksi, vaan niiden tulee tämän uudistuksen jälkeenkin voida investoida, kyetä hoitamaan MAL-velvoitteitaan ja panostaa kestäväan kasvuun. Ei se ole vain isojen kaupunkien, vaan koko Suomen etu. Sen vuoksi otimme sosiaali- ja terveystalvueliokunnassa kantaa lausumalla kasvukaupunkien investointikyvyn turvaamisen puolesta velvoittaen valtioneuvostoa ryhtymään toimiin, mikäli jonkin kasvukaupungin toiminta- tai investointikyky heikkenisi tämän uudistuksen seurauksena.

Haluan myös korostaa, että pidän tärkeänä sitä, että sote-alan työntekijöiden työhyvinvointiin kiinnitetään huomiota. Tästä myös työelämä- ja tasa-arvovaliokunta lausui, ja tämän noteerasimme myös sosiaali- ja terveystalvueliokunnan mietinnössä. On tärkeää, että henkilöstöä osallistetaan ja muutosjohtamiseen panostetaan. Toimivat ja laadukkaat sosiaali- ja terveystalvuelut ovat yhteiskuntamme kulmakivi, mutta ne eivät toimi eivätkä onnistu ilman hyvinvoivaa henkilöstöä.

Aivan lopuksi palaan vielä hetkeksi siihen, mistä aloitin, meillä aikuisilla kun on velvollisuus pitää huolta siitä, että kaikkien lasten äänet kuuluvat päätöksenteossa. Mutta meillä päättäjillä on myös velvollisuus pitää huolta siitä, että tässä maassa kaikkein haavoittuvimmissa asemissa olevista pidetään huolta. Jos me emme olleet valmiita tinkimään lasten äänen kuulumisesta tai kasvukaupunkien investointikyvyn turvaamisesta, on myös vammaisten henkilöiden aseman huomioiminen ollut tärkeä asia. Onkin merkittävää, että uudistusta saatiin nyt muovattua niin, että vammaisella henkilöllä on jatkossa oikeus myös jatkaa asumistaan omassa kodissaan, siinä asumispalveluyksikössä, jossa hän on asunut ennen uudistuksen voimaantuloa. Lisäksi vaativien erityistason palveluiden saatavuuteen ja laatuun haluttiin kiinnittää huomiota. Mainittakoon, että esimerkiksi vaativan tason päihdehuollon palvelut ovat näistä yksi keskeinen.

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

Uudistus ei tosiaan kuitenkaan ole varmastikaan täydellinen, mutta on äärettömän tärkeää, että sen seurauksia ja vaikutuksia nyt valvotaan aktiivisesti ja mahdollisesti ilmeneviin epäkohtiin puututaan nopeasti. Tätä on kuitenkin tehty jo ne kuuluisat 15 vuotta, ja meidän on nyt aika kantaa vastuu siitä, että jokainen suomalainen saa palveluita ja apua silloin, kun sitä tarvitsee, riippumatta siitä, missä päin Suomea sattuu asumaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

17.21 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! En ole tehnyt sellaista valmista puhetta, vaan nostan tässä esille niitä kysymyksiä, joita tässä tähänastisessa keskustelussa on ollut, ja niitä kertyi yllättävän monta, mutta siinä vaiheessa, kun aikasuositus täyttyy, katkaisen kyllä puheenvuoron ja harkitsen sitten, jatkanko myöhemmin vielä lisää.

Ensimmäinen asia: Koska edustaja Ranne on mukavasti tässä täysistuntosalissa vielä, haluaisin kommentoida sitä 10 prosenttia versus 34 prosenttia -kysymystä. Tuo valtiovarainministeriön painelaskelmahan sisältää kustannustason muutoksen eli inflaation. Olen kysynyt heiltä erikseen sitä inflaatioprosenttia, jota he ovat siinä käyttäneet, ja se vastannee noin kahta prosenttia, ja kun se tulee korkoa korolle kymmenen vuoden ajalta — tai itse asiassa kahdeksan vuoden ajalta, vuodesta 22 vuoteen 30 — niin siinä jää reaalikasvuksi noin kymmenen prosenttia, joka on juuri se sama, joka saadaan, kun lasketaan vuosille 23 ja 24 1,2 prosentin reaalikasvu ja siitä eteenpäin 1,0 prosentin reaalikasvu korkoa korolle -periaatteella. Nämä vastaavat silloin täysin sitä meidän kansantaloutemme kasvua, ja siinä mielessä, ottaen huomioon väestön vanhenemisen, ikääntymisen, niin tuohan on varsin tiukka, tuo talousraami.

Toiseksi haluaisin todeta yliopistosairaaloista, kun se nousi täällä esille: Olen ollut yliopistosairaalan toiminnan ytimessä 20 vuotta sekä kansallisesti että myös aktiivisessa kansainvälisessä yhteistoiminnassa, ja haluaisin todeta, että tämä yliopistosairaalakysymys on hyvin monitahoinen ja yliopistosairaaloille on olemassa semmoinen 7—8 kohdan määritelmä, mutta meillä nämä asiat löytyvät terveydenhuoltolaista, jossa on oma luku, jossa käsitellään opetusta ja tutkimusta, eli ne löytyvät sieltä sisältölain puolelta, ja sitten meillä on valtion budjetissa erillinen momentti, esimerkiksi VTR valtion terveystieteellisen tutkimuksen rahoitusta varten. Mitä tulee tähän itse rahoitukseen, niin tässähän on ollut noin 20 vuoden, ja ylikin jopa, murheellinen kehitys, joka alkoi siellä 90-luvun puolivälissä, jolloin yliopistosairaalat saivat erillisen 12 prosentin rahoituksen opetusta ja tutkimusta varten. Laskin äkkiä tässä, että kun tällä hetkellä yliopistosairaaloiden budjetit lähentelevät yhteensä tuollaista 5 000:ta miljoonaa, siis 5:tä miljardia, niin se olisi noin 600 miljoonaa euroa, ja sehän on enää vain murto-osa siitä. No, tämä vähenevä kehitys onnistuttiin pysäyttämään tässä jo ensimmäisen Antti Rinteen hallituksen aikana, ja ollaan voitu se taso pysäyttää, mutta tämä on yhtäläinen intressi saada tätä rahoitusta lisättyä, ja se täytyy hoitaa sieltä valtion budjetin kautta. Ideaalimallina voidaan pitää esimerkiksi Norjan tilannetta, kun Trondheimiin rakennettiin St. Olavs -sairaala, joka on yliopistosairaala: joka kolmas kerros investointirahasta tuli sieltä opetus- ja kulttuuriministeriön budjetista, ja sitten kaksi kerrosta tuli aina sieltä sosiaali- ja terveysministeriön budjetista, eli siellä oli erilainen rahoitusmalli kuin meillä.

Sitten täällä nousi esille tämä virkalääkärikysymys, vaikka siihen on nyt tehty niitä muutoksia. Näen kyllä tarpeelliseksi, vaikka kuulijoita nyt ei välittömästi tässä niin monia ole, hieman selostaa sen taustaa. Terveys- ja terveydenhuoltolainsäädännössä on aina ollut, siis aina ollut,

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

sellainen periaate — jo erikoissairaanhoitolaissa ja terveydenhuoltolaissa ja jopa erikoissairaanhoitolakeja edeltävissä laeissa, jotka olivat laki kunnallisista yleissairaaloista ja niin edelleen — ja sellainen määritelmä, että potilaan ottamisesta sairaalaan päättää — siellä on eri sanamuotoja ollut — lääkäri, joka on käytännössä ollut statukseltaan virkalääkäri. Siellä on sanottu, että asianomaisen erikoisalun ylilääkäri tai hänen määräämänsä, tai niin kuin nykyisin sanotaan, sairaalaan vastaava lääkäri tai joku, jolle hän on delegoinut. Käytännössä tämä virkalääkäriin käsite ehkä ei ollut niin onnistunut, ja sen takia se on nyt muutettu sitä asiiasisältöä koskevaksi, kun julkisin varoin tehdään merkittäviä päätöksiä, jollainen erikoissairaanhoitoon, varsinkin vaativaan erikoissairaanhoitoon, ottaminen on, ja ei vain ottaminen vaan ne hoitoperiaatteet, joilla potilasta hoidetaan: hoidetaanko 10 000 eurolla vai 30 000 eurolla? Se on sellainen päätös, josta päätetään hyvinvointialueen puolella, ja tässä ei oikeasti ole mitään merkittävämpää ongelmaa ollut.

Uudenmaan rahoituksesta toteaisiin, että en voi käsittää, että tämä miinus 400 miljoonan euron asia vain toistuu ja toistuu täällä, koska tässähän ei ole ollenkaan otettu huomioon sitä, että tarvetekijöiden ohella meillä on käytössä siirtymätasausjärjestelmä, joka tarkoittaa sitä, että laskennallisesti, verrattuna nykyisiin rahoihin, tapahtuisi Uudellamaalla niin — siis nimenomaan konditionaalissa, ”tapahtuisi”, reaalisestihan tällaista ei tule tapahtumaan koskaan samanaikaisesti — että Helsinki menettäisi laskennallisesti 65 miljoonaa euroa, sitten läntinen Uusimaa 40 miljoonaa euroa ja Keski-Uusimaa 20 miljoonaa euroa, mutta Vantaa plus Kerava saisi 45 miljoonaa euroa lisää kuten Itä-Uusimaa, ja näin ollen se netto, laskennallinen menetys, olisi 65 miljoonaa euroa 6 000 miljoonasta eurosta, koska tämä nykyinen 5 000 miljoonaa euroa kasvaa sen yleisen kasvun myötä vähintään 6 000 miljoonaan, aivan kuten Helsingin Sanomat erinomaisessa pääkirjoituksessaan pari viikkoa sitten totesi, eli kysymys on yhden prosentin tuottavuusvaateesta 7—8 vuoden aikana. Se on vähemmän kuin mitä Helsingin kaupunki itse tällä hetkellä asettaa tuottavuusvaadetta näille vastaaville menoille. Tässä ei ole mitään sellaista, jota pitäisi erityisesti kauhistella, saati käyttää ihan muita lukuja.

No sitten tässä aika tuoreessa puheenvuorossa hetki sitten valiteltiin sitä, että nämä tarvetekijät — joita on 138, niistä 80 liittyy terveydenhuoltoon ja 52 tai loput liittyvät sitten sosiaalipalveluihin — eivät kattaisi HUSin osalta kuin 50 prosenttia eri sairauksista. No, nyt tämä on kokonaan silloin väärinymmärretty, kun näin mennään sanomaan. Tällä hetkellä valtionosuus jaetaan terveydenhuoltoon 12 sairauskriteerin pohjalta. Kysymys on niiden kriteerien löytämisestä, jotka korreloivat parhaalla mahdollisella tavalla niihin kokonaismenoihin, joita niiden 10 000 eri sairauden hoito vaatii, joita HUSissa hoidetaan. Ei koskaan voida tehdä kriteereitä, joissa ovat ne kaikki mukana. — Kiitoksia, herra puheenjohtaja.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Ja edustaja Könttä.

17.29 Joonas Könttä kesk: Arvoisa herra puhemies! Yli 15 vuotta tehty sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistaminen on nyt loppusuoralla, maaliviiva hämmöttää. Tämä uudistustyö on sisältynyt kaikkien viime kausien hallitusten työohjelmaan, ja sen läpivientiä ovat yrittäneet kaikki merkittävät eduskuntapuolueet. Tarve tälle uudistukselle on ilmeinen, vaikka osa muuta väittää. Nykymeno tarkoittaisi rapautuvaa palvelutasoa ja eriarvoisuuden kasvua. Tätäkin jotkut pitävät tavoiteltavana. Me lähdemme siitä, että jokaiselle suo-

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

malaiselle on turvattava riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut. Siksi sote-uudistus on toteutettava. Suomalaiset ovat odottaneet uudistusta tarpeeksi pitkään, ja nyt aika on kypsä.

Aiemmat mallit ovat kaatuneet omaan mahdottomuuteensa tai viimeistään perustuslakiin. Keskustan kotikunta—maakunta-malliin nojautuva maakunnallinen sote-uudistus on perustuslain läpäisemä. Se turvaa suomalaisten sosiaali- ja terveyspalvelut koko Suomessa asuinpaikasta ja tulotasosta riippumatta. Samalla pidetään palvelut lähellä ihmisiä ja estetään kotikuntien pakkoliitokset.

Puhe hallinnon uusista tasoista ei pidä paikkansa. Tosiasia on, että uudistus keventää päätöksentekoa nykyisistä sadoista erilaisista julkisista toimijoista noin 20 maakuntien kooiseen ja ihmisen näköiseen demokraattiseen alueeseen. Samalla sote-palveluiden siirtyessä laajemmille hartioille annamme tilaa kunnille toteuttaa omaa tehtäväänsä elinvoiman, sivistyksen ja hyvinvoinnin ylläpitämisen parissa. Lisäämme kansan ääntä, kansanvaltaa. Nykymallissa sairaanhoitopiirien valtuutetut valitaan ilman vaaleja puoluetöimistöjen pimeissä kabineteissa. Jatkossa maakunnan asukkaat saavat päättää itse maakunnan vallankäyttäjistä, demokraattisesti. Tulevaisuuden tavoitteena keskusta jatkaa monialaisten ja itsehallinnollisten maakuntien rakentamista.

Arvoisa puhemies! Tasavertainen terveydenhoito kuuluu kaikille suomalaisille. Sosiaali- ja terveyspalveluita yhdistämällä saadaan toimivat hoitoketjut, ihmisten tiedot siirtyvät ammattilaiselta toiselle ja asiakkaiden pompottelu edestakaisin vähenee. Ja kaikista tärkein on ihminen. Että 45-vuotias yksinhuoltaja Tiina saa ajan hammashoitoon, kun se nyt lastenhoidon ja työnteon keskellä ei ole helppoa. Että 90-vuotiaalle Vienolle turvataan kestävä, inhimillinen ja ihmisarvoinen hoiva. Uudistuksella parannetaan kaikkien suomalaisten hoivaa.

Tämä on tasa-arvouudistus. Tämä on ihmisten uudistus. Tämä tehdään perheille, opiskelijoille, eläkeläisille, yrittäjille, työntekijöille ja työttömille. Kyse ei ole enempää eikä vähempää kuin paremmasta ja toimivammasta terveydenhuollosta ja ihan kaikille suomalaisille, koko Suomelle, ja sitä me olemme nyt lähteneet rakentamaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kinnunen.

17.32 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Olemme historiallisessa tilanteessa: 15 vuoden mittainen sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistuksen valmistelu etenee kohti maalia lopultakin, monen mutkan jälkeen. Tämä on todella merkittävä uudistus. Kansanterveyslaki, peruskoulu-uudistus ja viime vuoden oppivelvollisuuden laajentaminen saavat arvoistaan seuraa. Nämä ovat kaikki rakenteellisia uudistuksia, joilla on ollut ja on kauaskantoiset seuraukset. Tämän uudistuksen valtavasta valmistelutyöstä kuuluu kiitos edellisten kausien valmistelijoille ja erityisesti tämän kauden ministereille ja sosiaali- ja terveysvaliokunnalle ja sen puheenjohtaja Lohelle.

Sote-uudistukselle on kiistaton tarve. Tehtävämme on huolehtia tasa-arvoisista, toimivista arjen palveluista ja huolehtia niistä koko maassa, jokaiselle suomalaiselle maan ääriä myöten. Perustuslain mukaan jokaiselle suomalaiselle pitää turvata riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut. Näitä palveluja kootaan nyt yhteen, toteutetaan samoissa palvelupisteissä. Monia palveluja saadaan samalle luukulle. Luomme rakenteilla parempia puitteita palveluiden sujuvaan toteuttamiseen. Nykyinen hajautunut ja monitahoinen palvelurakenne ei kykene tuottamaan palveluja kustannustehokkaasti, yhdenvertaisesti ja laadukkaasti. Palvelut eivät kohtaa ihmisten tarpeita: Mummo ja pappa eivät pääse ajoissa lääkäriin. Vam-

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

maisiet eivät saa joka alueella heille kuuluvia tukitoimia. Mielenterveyspalvelut ontuvat. Lapsiperheet eivät saa apua. Nuoria putoaa kerkasta. Ihmisiä pompotellaan luukulta toiselle, kun vastuu palveluista on hajallaan. Tulee kalliiksi, kun sairastunut odottaa jonossa oikeaa hoitoa ja tervehtyminen ja kuntoutuminen viivästyvät. Vanha malli on tullut tiensä päähän.

Meidän on syytä tarkastella realistisesti väestömme kehitystä. On hienoa, että saamme elää pidempään ja terveempinä. Kun väki vähenee ja vanhenee, palvelujen ja hoidon tarve kasvaa. Sote-palveluiden kustannukset kasvavat, kun samaan aikaan työllisten määrä ja veropohja vähenevät. Olemme tämän uudistuksen velkaa vanhemmillemme ja heidän vanhemmilleen, jotka ovat rakentaneet meille tätä maata. He ansaitsevat inhimillisen ja ihmisarvoisen hoivan. Tämä sote-uudistus muovaa rakenteita niin, että hillitsemme kustannusten kasvua. Pelkkä rakenteen uudistaminen ei toki riitä. Tämä on ensimmäinen tärkeä askel. Turvaamme palvelut maakuntien päättämänä tuleville sukupolville, lapsillemme, lastemme lapsille ja heidän lapsilleen. Pääsemme nopeammin lääkäriin joka puolella Suomea. Voimme vaikuttaa vaaleilla valitsemiemme edustajien kautta alueen palvelujen toteuttamiseen. Vähennämme hallintoa. Pääsemme yli 200:sta himmelistä reiluun 20:een sote-järjestäjään.

Arvoisa puhemies! Kotimaakunnassani Pohjois-Pohjanmaalla on valmistauduttu huolella tähän odotettuun uudistukseen. Maakunnan toimiva osuuskuntamalli voi jatkaa. Koronan hoitovelkaa ja muutuskustannuksia saadaan kustannettua osana EU:n elpymispakettia. Tätä pidän hyvänä asiana. Tähän kaikkeen tarvitaan laadukasta muutosjohtamista ja jatkuvaa oppimista. Pohjois-Pohjanmaalla projektia johtaa henkilö, joka väitteli viime vuonna tohtoriksi näistä sote-uudistuksen käännteistä, ja niitä on ollut.

Tämä uudistus tehdään ihmisiä varten, mutta myös heidän hoitajiaan varten. Hoitoalan työntekijät ovat väsyneet sote-uudistuksen pitkittyessä. Uudistuksen ansiosta työntekijät saavat selkeän työnäyn ja varmuuden tulevasta kaikkien epävarmojen vuosien jälkeen. He pääsevät aidosti kehittämään työtä osana laajempaa asiantuntijoiden joukkoa.

Arvoisa puhemies! Maakuntapohjaiseen soteen liittyy reilusti positiivisia puolia. Se vie aidosti päätösvaltaa lähemmäksi ihmisiä, kun pääsemme valitsemaan vaaleilla luotettavat edustajamme aluevaltuustoihin. Siellä tehdään päätöksiä. Perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoidon saadaan toimimaan sujuvana palvelupolkuna. Ennaltaehkäisevä työ ja varhainen puuttuminen vahvistuvat.

Arvoisa puhemies! Esitys ei tule kerralla valmiiksi. Prosessi tarvitsee seurannan ja arvioinnin ja tarvittavat korjaustoimenpiteet. Tämä ei kuitenkaan ole riittävä syy sen kaatamisen. Se aiheuttaisi maahamme eriarvoisuutta ja kuntien pakkoliitoksia.

Sote-valiokunnan mietinnössä on monia oikeaan suuntaan vieviä asioita. Virkalääkäri-vaatimuksesta luovutaan. Kemin ja Savonlinnan sairaaloiden tulevaisuus turvataan. Pohjois-Pohjanmaan osuuskuntamalli voi jatkaa. Alan tutkimusrahoituksen taso turvataan. Lapsibudjetointia ja lapsivaikutusten arviointia kehitetään. Samoin valiokunta kannattaa ratkaisua, jossa omalle palvelutuotannolle ei aseta tiettyjä määrällisiä tai prosentuaalisia osuuksia tuotannossa. Nämä ovat hyviä tarkennuksia.

Kannatan myös lämpimästi valiokunnan lausumia oppilas- ja opiskelijahuollon seurannasta, samoin työpajojen tulevaisuuden varmistamisesta. Meidän tulee rohkeasti tehdä päätöksiä perusteellisen valmistelun pohjalta. On päätösten aika.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

17.40 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tuleva sote-uudistus ei ole täydellinen, sitä joudutaan korjaamaan vuosien kuluessa, mutta tämä uudistus on nyt tehtävä. On rehellistä myöntää, että sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämiseen tarvitaan kuntaa suuremmat hartiast, ja jo nyt Suomessa niiden kuntien lukumäärä, jotka järjestävät nämä palvelut yksin, vähenee merkittävästi. Tällä hetkellä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestävät kunnat tai kuntayhtymät hyvin vaihtelevilla resursseilla ja osaamisella. Ihmisten yhdenvertaisuus palvelujen saannissa ei toteudu, ja väestöryhmien väliset ja alueelliset hyvinvointi- ja terveyserot ovat suuret. Tulevaisuudessa ikärakenteen heikentyminen lisää palvelujen tarvetta ja kustannuksia. Nykymallilla ei siis voi jatkaa.

Ei ole inhimillisesti tai taloudellisesti kestävä, että ihmiset joutuvat jonottamaan kii-reettömään hoitoon jopa viikkoja. Inhimillisen kärsimyksen lisäksi se aiheuttaa myös eri-koissairaanhoidon kustannusten kasvua, kun ihmiset eivät saa apua ajoissa. Nykytilan si-netöiminen merkitsisi edelleen sosiaali- ja terveyspalvelujen alueellisten erojen kasvua ja hoitoonpääsyn ongelmien jatkumista. Tähän meillä ei ole enää varaa. Suomalaiset ansait-sevat tasa-arvoiset hoitoonpääsyn edellytykset koko maassa.

Arvoisa puhemies! Sote-uudistuksen rahoitusmallin laatiminen ei ole ollut helppoa, ja siihen liittyy ongelmia. Tarvevakioitu rahoitus on oikeudenmukainen, mutta pitkä siirty-määika ja leikkuri aiheuttavat sen, ettei esimerkiksi Pohjois-Karjala saa rahoitusta niin pal-jon kuin sille laskennallisesti kuuluisi. Jos jonkun alueen pitäisi valittaa rahoituksesta, niin kyllä se on Pohjois-Karjala. Uskon kuitenkin, että rahoitusmalli tuskin on lopullinen ja se kehitty toimeenpanon edetessä.

On myös hyvä huomata, että laki ei paranna palveluja, koska tämä on rakennelaki, vaan toimeenpano ratkaisee. Tulevilla hyvinvointialueilla on heti uudistuksen ensi vaiheesta lähtien seurattava sen etenemistä ja asioiden toimivuutta. Tarvitaan hyvää johtamista ja vii-saita luottamushenkilöitä sekä koko henkilöstön mukaan ottamista. Esimerkiksi hoitotyön tekijöitä tulee kuulla laajasti ja herkällä korvalla sekä huomioida heidän kokemuksensa. Hoitajien jaksamiseen, työoloihin ja hoitotyön johtamiseen on kiinnitettävä sote-uudistuk-sen toteutuksessa entistä vahvempaa huomiota, muuten pako alalta tulee tulevaisuudessa kiihtymään edelleen, mikä pahimmillaan taas asettaa vaakalaudalle koko uudistuksen to-teutumisen edellytykset ja hyvän hoidon turvaamisen.

Arvoisa puhemies! Terveiden ja hyvinvoinnin edistämisen vastuiden jakautuminen toi-saalta kuntaan ja toisaalta tulevalle hyvinvointialueelle asettaa haasteita uudistuksen ta-voitteiden toteutumiselle. Kuntalain mukaan terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kuu-luu edelleen kunnan perustehtäviin. Tässä asiassa tarvitaan siis tiivistä yhdessä tekemistä ja tukevien yhteispintojen rakentamista. Tämä asia ei ole onnistunut Siun sotessa, ja tästä on-kin syytä oppia myös muualla.

On pidettävä huolta siitä, ettei hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen jää sanahelinäksi. Kunnan ja hyvinvointialueen raja pitää pystyä sujuvasti ylittämään. Keskeinen tavoite on kaventaa kansalaisten hyvinvointi- ja terveyseroja, ja tämä tavoite vaatii yhdessä tekemis-tä kaikilta toimijoilta, niin tulevilta hyvinvointialueilta, kunnilta kuin myös laajasti sosiaa-li- ja terveysalan järjestöiltä.

Samalla meidän on luotava kestävä malli näiden järjestöjen rahoituksen turvaamiseksi, jotta toiminta voidaan kestävästi turvata pidemmällä aikavälillä. Viimeistään korona-aika on opettanut meille konkreettisesti sen, miten arvokasta työtä järjestökenttä tekee. Ilman järjestöjen nopeaa reagoimista koronan aiheuttamat seuraukset olisivat nykyistä pahem-mat, ja järjestökentällä tulee olemaan merkittävä rooli myös koronan jälkihoidossa. Järjes-

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

töjen palvelujen jatkuvuuden ja toimintaedellytysten turvaamiseksi on luotava pysyvä rahoitusmalli. Ilman järjestöjä sote-uudistus ei tule tulevaisuudessa toteutumaan tai onnistumaan kunnolla.

Arvoisa puhemies! Myös palveluja pitää uudistaa. Sosiaali- ja terveyskeskukseen on päästävä nopeammin, ja moniammatillisen yhteistyön sosiaalityöntekijästä lääkäriin ja hoitajasta jumppariin on onnistuttava paremmin. Kaiken kaikkiaan perusterveydenhuollon, sosiaalipalvelujen ja erikoissairaanhoidon on pelattava paremmin yhteen, ja nyt siihen tulee paremmat mahdollisuudet. Laajempi näkökulma mahdollistaa paremmin eri ammattilaisten yhteistyön ja eri toimijoiden välisen koordinaation. Tämä antaa tulevaisuudessa meille entistä paremmat mahdollisuudet luoda eheitä hoitopolkuja ja saada tätä kautta entistä enemmän tehokkuutta ja vaikuttavuutta terveydenhuollossa ja -hoidossa.

Samalla meidän on kiinnitettävä yhä enemmän huomiota ennaltaehkäisevään työhön ja ongelmien varhaiseen tunnistamiseen. Tämä on inhimillistä mutta myös säästää tulevia sote-kustannuksia, kun asioihin voidaan puuttua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Berg.

17.45 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies, ärade talman! Nyt se vihdoinkin tapahtuu: vuosien yrittämisen jälkeen sote-uudistus viedään vihdoinkin maaliin. Varsinkin sosiaali- ja terveysalan henkilöstölle tämä on todella odotettu uutinen. Sotea on väännetty nyt 15 vuotta yhdeksän pääministerin voimin, ja joka kerta uudistus on kaatunut eduskunnan käsittelyssä. Marinin hallitus on nyt viimein tuonut pöytään soten, joka on ensimmäistä kertaa saanut vihreää valoa sekä perustuslaki- että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa.

Kokoomus katsoo 12 hallitusvuoden jälkeen oppositiosta. Se lieneekin päällimmäinen syy siihen raivoissaan hyökkäykseen, jonka kokoomus on nyt käynnistänyt tätä uudistusta vastaan. Toinen olennainen syy on, että tämä uudistus ei avaa julkista rahoitusta vapaasti terveysbisneksen käyttöön.

Ärade talman! Finland är det enda landet i världen där kommunen ansvarar för hälsovården. Tyvärr fungerar detta system inte längre, utan det finns stora skillnader mellan finländarna i fråga om tillgången till vård beroende på var man bor. Därför är så gott som alla partier eniga om att social- och hälsovårdstjänsterna behöver överföras till större organisationer med bredare axlar än våra nuvarande kommuner.

Samarbete mellan den offentliga, privata och tredje sektorn behövs, och därför kvarstår mångproducentmodellen med regeringens social- och hälsovårdsreform. Tredje sektorn och privata aktörer har också i fortsättningen en viktig roll i produktionen av tjänster. Under den förra mandatperioden gav däremot grundlagsutskottet tydliga instruktioner om att man behöver iaktta behovet av tjänsteläkare och en tillräcklig mängd offentligt producerade social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster. Detta har beaktats i den vårdreform som nu är under behandling.

Arvoisa puhemies! Tällä uudistuksella turvaamme ihmisten tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset palvelut riippumatta lompakon paksuudesta tai ihmisen asuinpaikasta. Palveluiden yhteensovittaminen helpottaa paljon palveluita käyttävien ihmisten asemaa, kun palveluihin pääsy on oikea-aikaista ja joustavaa. Sote-uudistuksella voimme vahvistaa peruspalvelui-

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

ta, sujuvoittaa ihmisten hoidon ja hoivan saamista sekä parantaa heikoimmassa asemassa olevien ihmisten asemaa.

Ihmisen koko palveluketju saadaan paremmin toimimaan, kun yksi palveluiden järjestäjä vastaa kokonaisuudesta. Yksityisillä palveluntuottajilla ja järjestöillä on jatkossakin olennainen tehtävä tuottaa ihmisille parhaalla tavalla sopivia palveluita. Uudistus mahdollistaa myös osaavan henkilöstön saatavuutta. Hyvinvointialue on suurempana ja monialaisempaa järjestäjänä houkuttelevampi työnantaja, kun se pystyy tarjoamaan pientä järjestäjää paremmin esimerkiksi koulutus- ja tutkimus- ja erikoistumismahdollisuuksia sekä vaihtelevia työtehtäviä.

Ärade talman! Vi förnyar social- och hälsovården så att alla får vård snabbare, lågtröskeltjänsterna fungerar bättre och jämlikheten och de språkliga rättigheterna tillgodoses. Reformen som berör förvaltningen är nödvändig för att vi ska kunna vidareutveckla tillgången till tjänster. I många områden, såsom i Vasa sjukvårdsdistrikt, har man redan fattat beslut om att förverkliga välfärdsområdesmodellen före själva reformen. Ett viktigt mål både i vår österbottniska modell och i vårdreformen är att bättre och mer verkningsfullt rikta begränsade resurser till rätt områden. I fortsättningen kan vi stärka primärvården, göra tillgången till vård och omsorg smidigare och förbättra situationen för de invånare som har det sämst ställt.

Arvoisa puhemies! Pitkän urakan jälkeen voi sanoa, että lopussa kiitos seisoo. Erityisen lämpimät kiitokset ansaitsee perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru tiimeineen. Perustuslakivaliokunnan arvioinnin läpäisevän soten tuominen eduskunnan käsittelyyn oli hallittu suoritus, vieläpä koronaepidemiaan liittyvän hektisen päätöksenteon keskellä.

Kiitos kuuluu myös valiokunnan virkamiehille ja kollegoille valiokunnassa. Hallituskumppanit valiokunnassa ovat tehneet hyvää ja sitoutunutta yhteistyötä palvelujärjestelmän lujittamiseksi ja ihmisten yhdenvertaisten sote-palveluiden turvaamiseksi. Tästä on hyvä jatkaa yhdessä palveluiden sisällöllistä kehittämistä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Tanus on poissa. — Edustaja Juuso.

17.51 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveystalouden ongelmat ovat kaikille kuntapäätäjille tuttuja jo vuosikymmenen takaa. Erikoissairaanhoidon kustannukset ovat tällä hetkellä liian pienillä hartioilla ja aiheuttavat etenkin pienille kunnille kuntatalouden ennalta arvaamattomia heilahteluita. Sen taloudellisen ongelman tämä uudistus ratkaisee viemällä kustannukset pois kuntien hartioilta, mutta jäljellä on vielä muita isoja ongelmakohtia.

Yhdessä jo aikaisemmin säädetyin terveydenhuoltolain 50 §:n ja siihen liittyvän erikoissairaanhoidon keskittämisesätyksen kanssa tämä on vain se viimeinen niitti, jolla ympyrä sulkeutuu ja jolla sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita keskitetään voimakkaasti. Tämä tulee pidemmällä aikavälillä johtamaan palveluiden karkaamiseen kansalaisilta kauemmas ja jonojen pitenemiseen erikoissairaanhoitoon. Kuntaverotulojen tasasuuruinen leikkaus ei myöskään kohdistu eri kuntiin tarkoituksenmukaisella tavalla ja tulee johtamaan siihen, että joidenkin kuntien on pakko nostaa kuntaveroprosenttia selviytyäkseen jäljelle jäävistä lakisääteisistä tehtävistä.

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

Arvoisa puhemies! Kiireetön lääkäriaika perusterveydenhuoltoon on kiven takana, ja sitä joutuu pahimmillaan odottamaan jopa kolme kuukautta. Vaikeus saada lääkäreitä terveyskeskuksiin on ollut ja on edelleen suuri ongelma monessa kunnassa. Terveyskeskusten lääkäripulan seurauksena on jouduttu turvautumaan ylikalliisiin vuokralääkäreihin tai koko perusterveydenhuollon ulkoistamiseen. Lääkäripulaa perusterveydenhuollossa ei tämä uudistus ratkaise, ja nähtäväksi jääkin, kuinka monta pienen kunnan terveyskeskusta saa lapun luukulle.

Entä sitten hoitajapula? Palveluita keskittämällä saadaan toki hoitajia suurempiin yksiköihin, kun pienempien sairaaloiden palveluita supistetaan. Varsinaista ongelmaa sillä ei kuitenkaan ratkaista. Hoitajapulan ratkaisu ei ole myöskään Suomessa koulutettujen hoitajien korvaaminen ulkomaisella työvoimalla. Ainoa keino ratkaista hoitajapula on nostaa palkkoja ja puuttua työn kuormittavuutta aiheuttaviin tekijöihin, kuten esimerkiksi siihen, että hoitajia on tarpeeksi työmäärään nähden, työaikajoustot tukevat työn ja perheen yhteensovittamista, työnjohto on kannustavaa, on etenemismahdollisuuksia ja jatkokoulutusmahdollisuuksia. Mihin katosi esimerkiksi sairaanhoitajien mahdollisuus kouluttautua lääkäriksi neljän vuoden lisäopinnoilla?

Arvoisa puhemies! Poliitikon pitäisi nähdä päätösten pidemmän aikavälin vaikutukset yhteiskunnan rakenteisiin ja toimintoihin. Keskittämällä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita tehdään suurta hallaa pienempien paikkakuntien elinvoimaisuuteen. Palveluiden karatessa työpaikat vähenevät, väestökato kiihtyy ja kaupungistumiskehitys saa lisäpontta.

Arvoisa puhemies! Tällä tavalla ei pidetä koko maata asumiskelpoisena, tavoite yhdenvertaisista palveluista ei toteudu eikä tämä paranna palveluiden saavutettavuutta eikä saatavuutta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Soinikoski.

17.55 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Viime hallituskaudella säädettiin kirurgian keskittämisasiasetus ja päivystysasetus. Ne muuttivat sairaalatoimintaa eri puolilla Suomea, kun useimmissa aluesairaaloissa kiellettiin anestesiaa vaativa leikkaustoiminta vuoden 18 alussa ja samalla keskussairaaloille tuli paljon lisätoimenpiteitä ilman vastaavia lisäresursseja. Tällä hetkellä tähän niin sanotun laajan päivystyksen vaatimustasoon yltäneen ehkä kolmasosa laajan päivystyksen sairaaloista — vaikutusarvioinnin paikka tässäkin. Vaasa pääsi mukaan laajan päivystyksen sairaaloiden joukkoon vuonna 19. Väestöpohjaltaan saman kokoluokan keskussairaaloissa Hämeenlinnassa ja Kotkassa päivystystoiminta jatkuu kuten tähänkin asti. Toiminta näissä sairaaloissa on laajempaa ja kustannustehokkaampaa kuin osassa nykyisistä laajan päivystyksen sairaaloista.

Arvoisa puhemies! Osa jo tehdyistä uudistuksista on perusteltavissa kestävästi potilasturvallisuudella ja hoidon laadulla, mutta suurin osa näistä asetuksista oli pesunkestävää aluepolitiikkaa. THL:n tarvekertoimille on todellinen tarve, jotta tiedolla johtaminen ja yhdenvertaiset sote-palvelut ovat mahdollisia joka maakunnassa. Tarvekertoimia on tarkennettava ja kehitettävä jatkotyössä, kuten valiokunnan lausumassa todetaan. Väestöennusteet, syntyvyys ja sote-menojen kehityskulku huomioiden päivystysasetus pitäneen ottaa tarkasteluun jossain vaiheessa.

Laadukkaan terveydenhuollon keskeisiä edellytyksiä ovat toiminnan potilasturvallisuus ja kustannusvaikuttavuus. Myös kirurgian keskittämisasiasetuksen valtakunnallinen vaikutusarviointi pitäisi tehdä osana hyvinvointialueiden jatkovalmistelua.

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

Arvoisa puhemies! Lasten ja perheiden palveluista merkittävä osa siirtyy hyvinvointialueille tässä uudistuksessa. Neuvolatoiminta, lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut sekä lastensuojelu ovat jatkossa hyvinvointialueen tehtäviä. Hyvinvointialueiden valtuustot tekevät päätökset siitä, miten nämä palvelut tuotetaan.

Perhekeskusten toiminta käynnistyi viime kaudella osana lapsiperhepalvelujen muutosohjelmaa ja on vakiinnuttamassa asemaansa monessa kunnassa. Kuntien ja hyvinvointialueiden päätöksenteossa on oltava vahva ymmärrys siitä, mikä osuus julkisista varoista käytetään lapsiin ja millaisia vaikutuksia niillä saadaan aikaan. On tärkeää, että lapsibudjetointi ja lapsivaikutusten arviointi otetaan osaksi hyvinvointialueiden toimintaa heti niiden perustamisesta alkaen. Hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja on jo olemassa. Perhekeskus on tästä oiva esimerkki.

Moniammatilliset tiimit ja systemiset työmallit tuovat sekä parempia palveluja ihmisille että työhyvinvointia ammattilaisille. Kustannusvaikuttavuuteen tarvitsemme aidon soite-integraation, jotta oikea palvelu löytyy oikeaan aikaan yhdestä paikasta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Purra.

17.58 Riikka Purra ps: Arvoisa herra puhemies! Viime sunnuntaina Suomessa vietettiin kuntavaaleja. Nämä kuntalaisten kannalta hyvin tärkeät vaalit eivät jaksakaan kiinnostaa äänestäjiä yhtä paljon kuin eduskuntavaalit. Tällä kertaa äänestysprosentti ylitti nipin napin 55 prosenttia, eli lähes puolet äänioikeutetuista ei käyttä oikeuttaan.

Hallituksen sote-uudistus sisältää maakuntiin eli uuskielellä hyvinvointialueisiin liittyvän hallinnollisen uudistuksen. Tämä tarkoittaa uusia vaaleja heti ensi vuoden alussa. Hyvinvointialue ja maakunta ovat keskimääräiselle äänestäjälle paitsi kaukaisia myös abstrakteja. Uuden hallinnontason kannatus kansalaisten keskuudessa on heikkoa. Olen itse jo nyt hyvin huolestunut tulevien vaalien äänestysprosentista. Minkälaisen mandaatin valtuustoille se antaa, jos äänestysprosentti on 20?

Arvoisa puhemies! Puolueiden tehtävänä on yhä enemmän toimia vaaliorganisaatioina. Kun edellisistä vaaleista päästään, valmistautuminen seuraaviin alkaa. Aluevaalit tulevat todennäköisesti olemaan kaikille puolueille vaikea rasti monestakin syystä. Ehdokkaat pitää valita huolella, mutta eniten ääniä keräävät ovat istuvia kansanedustajia, joista useimmat ovat myös valtuutettuja. Kenellä kansanedustajalla sitten on aikaa ja energiaa uudelle luottamustehtävälle? Valtuustojen työssä helposti saa sellaisen kuvan, että kansanedustajat eivät suinkaan ole parhaita mahdollisia kunnanvaltuutettuja. Olisivatko he sitten parhaita aluevaltuutettuja? Epäilen tätä.

Puolueiden taantuminen vaalikoneiksi erkaannuttaa äänestäjiä yhä enemmän, koska päätöksenteko näyttäytyy yhä enemmän vain valmistautumisena vaaleihin. Se näyttäytyy gallupeina, paneeleina ja kampanjoina sekä tietenkin kannattajien houkutteluna. Kun kaikki on vaalia, mikään ei muutu. Tällä on selvä yhteytensä kansalaisten kyllästymiseen, ja mielestäni se näkyy äänestysprosentissa.

Ehdotin täällä aiemmin tänään debattipuheenvuorossa, että kaikki puolueet voisivat yhdessä sopia, että ne eivät aseta aluevaaleihin ehdolle kansanedustajia. Tämä edellyttäisi sitä, että kaikki puolueet voisivat yhdessä sopia niin, koska jos kaikki puolueet eivät ole siinä mukana, niin ei ole yksikään, koska se tulisi vaalitaktisista syistä tässä häviämään. Mielestäni tätä asiaa pitäisi pohtia vähän enemmänkin, ja uskoisin, että se lisäisi myös vaalien kiinnostavuutta.

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

Arvoisa puhemies! Vielä vähän verotuksesta ja rahoituksesta sote-uudistuksessa: Kun mietitään, että valtion, kuntien, kirkon ja Ylen verot aiheuttavat kansalaiselle aikamoista verotaakkaa jo tällä hetkellä — Suomessa kokonaisveroaste on siinä 42 prosenttia, joka on OECD-maiden ja eurooppalaisen kärkitason tuntumassa — ja kun me nyt hyvin todennäköisesti tulemme saamaan sen maakuntaveron, niin on oikeutettua kysyä, kuinka paljon se tulee vaikuttamaan kokonaisveroasteeseen. Toisaalta on aivan totta, että tällaiset hyvinvointialueet ilman maakuntaveroa eli ilman edes sen verran autonomista roolia ovat vieläkin turhempia kuin maakunta-alueet ilman verotusoikeutta, mutta toisaalta tästä pitäisi tehdä johtopäätös ehkä tämän hallinnontason roolista ylipäättänsä. Joka tapauksessa maakuntaveron meille ilmeisesti on tulossa, ja sen jälkeen on tulossa vastaava tasausjärjestelmä kuin on jo kuntaverossa. Ylipäättänsä sen perusteella uudistuksessa häviäjiä ovat ne, jotka tälläkin hetkellä näyttävät häviävän eli kaupungit.

Joka tapauksessa hallituspuolueet ovat edelleen varsin vaitonaisia tämän uudistuksen vaikutuksista kunnille ja etenkin suurille kaupungeille — tästä tänään debatissa käytettiin paljonkin puheenvuoroja. Uudistus tulee johtamaan siihen, että osa kunnista joutuu leikkaamaan niistä omista tehtävistään, esimerkiksi varhaiskasvatuksesta, peruskoulutuksesta, toiselta asteelta ja niin edelleen, ja tästä seuraa hyvinvoinnin heikkenemistä ja hyvinvointierojen kasvua. Tästä kaikesta huolimatta haluan kuitenkin muistuttaa, että kaikilla kuntakokoryhmillä on painetta melkoisen korkeaan veroprosentin korottamiseen tämän kehyskauden lopulla, kertoo valtiovarainministeriö. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Kivisaari.

18.04 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Harmillista, että Venäjä kukisti EM-jalkapallossa Suomen. Jatkopaikka on toki yhä mahdollista, mutta iloitkaamme sotesta.

Puhemies! Perustuslain mukaan jokaiselle suomalaiselle pitää siis turvata riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut. Nykyinen järjestelmä on tulossa tiensä päähän kustannusten kasvaessa hallitsemattomasti. Myös väestörakenne haastaa meitä voimakkaasti tulevaisuudessa. Tällöin pidot eivät parane, emmekä voi haikailla menneisiin aikoihin.

Keskusta haluaa sote-uudistuksen, jossa hoitoonpääsy ja palvelut turvataan koko Suomessa jokaiselle kansalaiselle. Tällä hetkellä palvelut eivät ole tasa-arvoisia, vaan hoitoonpääsy on asuinpaikan ja varallisuuden perusteella joko nopeaa tai hidasta. Myös vastuu palveluista on jakautunut kovin monelle, eikä tieto aina välttämättä kulje riittävän hyvin sairaaloiden, terveyskeskusten ja sosiaalityöntekijöiden välillä. Hoitoon on päästävä ajoissa niin, että sinne ei jouduta ambulanssipillit päällä. Mahdollisuus saada apua varhaisessa vaiheessa on tärkeää, jotta ihmisen pienestä vaivasta ei kasva suuri. Tällöin erikoissairaanhoidon ja vaativien erityispalveluiden tarve vähenee ja kustannukset pienenevät. Tästäkin sotesta on kyse.

Puhemies! Useilla kunnilla on suuria vaikeuksia sote-palveluiden järjestämisessä. Kustannukset nousevat nopeammin kuin kuntien maksukyky. Sote-palveluiden järjestämiseksi tarvitaan isompia toimijoita. Tällä hetkellä kuntien on liki mahdoton vaikuttaa erikoissairaanhoidon kustannuksiin. Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhdistäminen saman toimijan alle on yksi tärkeimmistä keinoista kustannusten hallitsemiseksi. Yleisesti koetaan, että potilaita ohjautuu kalliimpaan erikoissairaanhoitoon turhan herkästi. Uudistusten myötä päätäntävalta ja lompakko olisivat siis samalla toimijalla, mikä vahvistaisi perusterveydenhuoltoa ja edistäisi kustannustehokkuutta. Perusterveydenhuolto ja

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

muut lähipalvelut on totta kai saatava kuntoon. Lapsiperheiden, työttömien ja opiskelijoiden, eläkeläisten sekä pienyrittäjien pitää saada tasa-arvoisesti hoitoa asuinkunnasta, tuloista ja varallisuudesta riippumatta.

Puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta esittää siis hallituksen esityksen hyväksymistä osin esityksen mukaisesti ja osin muutettuna. Valiokunnan mietintöön sisältyvät lausunnot korostavat tarvetta seurata uudistuksen toimeenpanoa ja sen vaikutuksia. Tämä kertoo ennen kaikkea uudistuksen laajuudesta ja siitä paineesta, mikä onnistuneeseen sote-uudistukseen kohdistuu. Minusta tämä on järkevää, totta kai, siis kehitys tulee kehittymään.

Suomessa on jo pitkään vallinnut yhteinen näkemys siitä, että sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistaminen on välttämätöntä. Tästä huolimatta uudistusta ei ole kyetty tekemään. Kykenemättömyytemme löytää ratkaisun on jo maksanut paljon. Olemme hukanneet aikaa, mihin meillä ei ole ollut varaa. Nyt meillä on mahdollisuus ottaa rakenteellinen ja sisällöllinen loikka ainaisen jahkaamisen sijaan. Eikä kyse ole vain palveluiden tarvitsijoista, vaan myös niiden tekijöistä. Kuntakentän sote-ammattilaiset ovat osallistuneet eri hallitusten sote-uudistusten toimeenpanoon. Kenttä odottaa siis päätöksiä, ei uudistuksen venymistä.

Puhemies! Hallituksen esitys sote-uudistukseksi on hyvä. Eduskunnassa kaikki valiokunnat ovat sen käsitelleet ja antaneet siitä lausuntonsa. Ei ole estettä, miksi tätä mallia ei voitaisi toteuttaa. Tämäkään malli ei tietysti ole täydellinen, vaan monien näkökulmien välinen kompromissi. Sellaista vaihtoehtoa ei kuitenkaan ole, että vielääkään ei kyettäisi päätökseen. Paluu lähtöruutuun olisi aivan pöyhä. Sote-uudistuksen myötä kansalaisten on lupa odottaa parempaa ja laadukkaampaa asioiden hoitoa. Kunnat voivat siirtää painopisteen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen, ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen puuttumiseen. Kunnat ovat ennakkointityön majakoita edelleen.

Puhemies! Sote-uudistus puolustaa hyvinvointiyhteiskuntaa, edistää tasa-arvoisempia palveluja sekä hillitsee kustannusten nousua. On vaikea nähdä mitään tärkeämpää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Rehn-Kivi.

18.10 Veronica Rehn-Kivi r: Arvoisa puhemies, värderade talman! Vi har nu framför oss ett färskt betänkande till reform av social- och hälsovården i vårt land. Vi har i flera år med flera regeringar kämpat med att komma med en bra lösning. Vi har hört hundratals experter från samhällets alla sektorer, och vi kan fortfarande konstatera att behovet av en reform är större än någonsin tidigare. Den behövs för att det i dag finns alldeles för många finländare som inte jämlikt kommer i åtnjutande av en tillräckligt god eller snabb vård. Den behövs för att vi ska kunna trygga vården till vår åldrande befolkning och till våra kommande generationer, och den behövs för att en fungerande social- och hälsovårdstjänst har en nyckelroll i tryggheten av samhällsfunktionerna.

Arvoisa puhemies! On tärkeä muistaa, että tämä uudistus ei ole vielä valmis. Se ei ole täydellinen, eikä se koskaan tule sitä olemaan. Siksi meidän kaikkien päättäjien on tehtävä töitä sen eteen, että hoitoon pääsee nopeammin kuin tänään, että osaamme paremmin auttaa lapsia ja nuoria ja että Suomen talous kestää väestön ikääntymisen tuoman paineen.

Haluan tässä esityksessä nostaa esiin muutaman tärkeän asian:

Ensiksi erityishuolto, jonka hyvinvointialueet voivat laajemman väestöpohjan vuoksi järjestää huomattavasti kuntia paremmin. Siirtämällä tämä vastuu isommille harteille vam-

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

maisten henkilöiden erityispalveluita voidaan kehittää tehokkaammin ja vammaisten henkilöiden yksilölliset palvelutarpeet voidaan ottaa entistä paremmin huomioon.

Toiseksi haluan nostaa esiin Uudenmaan erillisratkaisun, joka on ollut aivan keskeinen osa uudistusta ja edellytys sen toimeenpanoa varten. Erillisratkaisulla Uudellamaalla varmistamme, että päätöksenteko ja palvelut pysyvät riittävän lähellä kansalaista. Uusimaa on ylivoimaisesti väestörikkain ja monimuotoisin maakunta, ja erillisratkaisu, joka jakaa maakunnan viiteen osaan, helpottaa uudistuksen valmistelua ja säilyttää asukkaiden vaikuttamismahdollisuudet sekä lähidemokratian tälläkin alueella.

Haluan myös mainita sen tärkeän roolin, joka edelleen jää kunnille. Kunnilla tulee myös jatkossa olemaan aito mahdollisuus jatkaa toimintaansa tärkeän koulutuksen ja aluesuunnittelun parissa. Kunnilla on myös edelleen tärkeä rooli asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Lisäksi kuntien edellytykset tehdä investointeja on turvattava.

Värderade talman! Trots att förslaget till social- och hälsovårdsreform innehåller många goda skrivningar finns där ännu utmaningar i synnerhet gällande finansieringen. Svenska folkpartiet har tydligt påpekat att vi fortfarande måste se över de kommande välfärdsregionerna, hur de ska finansiera sin verksamhet. Finansieringsbasen är nu mångsidigare än vad ursprungligen var förslaget, tack vare vårt parti.

Den nya modellen tar bättre hänsyn till utmaningarna i de växande regionerna — i tvåspråkigheten, i fråga om samerna och skärgårdens ställning. För att vi ska kunna garantera och främja en jämlik vård i hela landet är det här ett måste.

Den nu föreslagna finansieringsmodellen omfattar också ett tak för nedskärningar, både på kommunnivå och inom välfärdsregionerna, och kommunerna kommer till skillnad från den förra regeringens förslag att kompenseras för sina eventuella förluster. Till skillnad från förra valperioden sker också övergången till den nya finansieringen stegvis.

Värderade talman! Jag är glad över att detta betänkande innehåller flera skrivningar som poängterar att service på svenska också i praktiken ska erbjudas medborgarna på samma nivå som på finska. Förslaget kommer att förbättra de tjänster som inte fungerar på svenska i dagens läge. Sådana tjänster är bland annat barnpsykiatri och missbrukartjänster samt vård och tjänster för personer med funktionsnedsättning. För att säkerställa detta kommer nationalspråksnämnder att tillsättas i de tvåspråkiga välfärdsregionerna och samarbete över regiongränserna får en större roll bland annat i specialomsorgen för att trygga rätten till vård också på svenska.

Arvoisa puhemies! Haluan viimeiseksi vielä kiittää kaikkia niitä asiantuntijoita sekä kollegoitani, jotka ovat puurtaneet tämän uudistuksen toteutumiseksi. Olemme yhdessä, hyvässä yhteistyössä, kyenneet viemään uudistusta eteenpäin, ja minulla on vahva usko siihen, että tulevaisuudessa tästä uudistuksesta hyötyy jokainen suomalainen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Kiviranta.

18.15 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Sote-uudistus on hyvin mittava uudistus, joka koskettaa kaikkia suomalaisia. Sote-uudistuksen keskeisenä sisältönä on toimijoiden lukumäärän vähentyminen ja se, että jäljelle jäävillä toimijoilla on nykyisiä toimijoita paremmat resurssit tehtävien hoitamiseen. Uudistuksen tavoitteena on myös tuottavuuden parantaminen esimerkiksi tietoteknisiä järjestelmiä kehittämällä.

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

Arvoisa puhemies! Kiinnitän seuraavassa huomiota laajan uudistuksen erääseen yksityiskohtaan. Tärkeää on, että kuntia kohdellaan merkittävää organisatorista muutosta ja siihen liittyviä omaisuusjärjestelyjä tehtäessä oikeudenmukaisesti. Kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen toimitilat siirtyvät Helsinkiä lukuun ottamatta hyvinvointialueen hallintaan vuokrasopimuksella vähintään kolmeksi vuodeksi. Hyvinvointialueen päätöksellä vuokra-aikaa voidaan pidentää yhdellä vuodella. Vuokra-aikaa voidaan pidentää tätäkin enemmän, jos hyvinvointialue katsoo tarvitsevansa noita toimitiloja.

Sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien omaisuus siirtyy välittömästi yleisseuraantona hyvinvointialueille. Myös kuntien kaikki irtain omaisuus siirtyy hyvinvointialueille korvauksetta. On tärkeää, että kuntien taloudelliset intressit turvataan, koska kunnan jäsenet ovat rahoittaneet hyvinvointialueille siirtyvää omaisuutta. Kunnilla on usein myös näihin investointeihin kohdistuvaa, vielä maksamatta olevaa velkaa.

Kunnille maksettavien korvausten perusteet jäävät valitettavasti jossain määrin hatariksi. Tiedän tietenkin juristina hyvin sen, ettei perustuslain turvaama omaisuudensuoja koske kuntia. Kunnat voivat hallituksen esityksen mukaan saada korvausta, jonka perusteet eivät kuitenkaan ole perustuslakivaliokunnan mukaan asianmukaiset. Perustuslakivaliokunta katsoo lausunnossaan aikaisempaan lausuntoonsa viitaten, ettei hallituksen esityksen mukainen sääntely kunnalle maksettavasta korvauksesta vastaa perustuslakivaliokunnan sille asettamia edellytyksiä. Perustuslakivaliokunta lausuu, että oikeus korvauksen saamiseen on esityksessä edelleen sidottu vain kunnallisveroprosentin laskennalliseen korotustarpeeseen, vaikkakin korvausrajaa on alennettu.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaakin perustuslakivaliokunnan lausuntoon perustuen voimaannpanolakiin lisättäväksi kunnan taloudellista itsehallintoa turvaavan säännöksen. Kyseisen säännöksen mukaan kunnalla on oikeus saada korvausta omaisuusjärjestelyihin liittyvistä välittömistä kustannuksista, vaikka korvausraja ei ylittyisi, jos kunnan mahdollisuus päättää omasta taloudestaan ilmeisesti vaarantuu. ”Ilmeisesti” tarkoittaa juridisena ilmaisuna ’ilmiselvästi’, joten korvauskynnys on tässä tapauksessa erittäin korkea.

Arvoisa puhemies! Valtio huolehtii toki kuntien taloudesta monin eri tavoin, muun muassa valtionosuusjärjestelmän kautta. Kunnilla on tietenkin myös verotusoikeus, mutta ei ole oikeudenmukaista ajatella, että silloin kun omaisuus on siirtynyt hyvinvointialueelle korvauksetta, kunnan jäsenet joutuisivat edelleen huolehtimaan tällaiseen omaisuuteen kohdistuvien velkojen takaisin maksamisesta ilman, että asiaan liittyy tarkan kohtuuspunninnan mahdollistava sääntely. Toivottavasti nyt tulossa oleva sääntely toimii.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Wallinheimo.

18.19 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Vaihtaisitko nykyisen, toimivan 4G-puhelinliittymän vanhempaan, toimintavarmuuden osalta heikompaan ja käytöstä enemmän laskuttavaan malliin? Entä kelpaisiko sinulle, joka ajat uudehköllä monipuolisen teknologian omaavalla autolla, enemmän kuluttava ja vaikeammin hallittava auto menneiltä vuosikymmeniltä? Valistuneen kuluttajan valinta olisi selvä: ei kannata vaihtaa. Ikävä kyllä, sote-uudistuksen osalta Marinin hallitus on kuitenkin valistuneiden kansalaisten ja monien sote-alan ammattilaisten kanssa eri mieltä.

Jos tämä sosiaali- ja terveysvaliokunnan vain teknisesti korjaama esitys uudesta sote-mallista hyväksytään ensi viikolla tässä salissa, merkitsee se sitä, että kenenkään sosiaali- ja terveyspalvelut tai niiden saatavuus eivät parane. Todennäköistä on, että ne itse asiassa

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

heikkenevät — siitä pitää huolen tähän malliin istutettu ideologinen viritys, jossa tärkeämpää kuin se, onko palveluja tarjolla, on se, kuka sen tuottaa. Sen seurauksena kuntien tekemät ratkaisut, joilla yksityisen ja kolmannen sektorin sote-osaaminen on tuotu lyhentämään hoitojonoja ja pitämään palvelut pienemmilläkin paikkakunnilla, vaarantuvat. Samaa aikaan väestön ikääntymisestä johtuen paine sote-palvelujen saatavuutta kohtaan tulee radikaalisti kasvamaan lähivuosina, ja siihen vastaaminen ei ilman nykyistä laajempaa julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyötä ole mahdollista. Siitäkin syystä tätä hallituksen esitystä voi pitää epäonnistuneena virityksenä.

Toiseksi, arvoisa puhemies, hallituksen sote-malli on taloudellisesti kestämaton. Sen myötä maksamme nykyistä huonommista palveluista nykyistä korkeampaa hintaa. Sen jopa peruspalveluministeri Kiuru myönsi eilisessä A-studiossa. Pelkästään suoraan maakuntamallin aiheuttamat muutostaloudelliset lisäykset lisäävät sote-palvelujen menoja vuoteen 2031 asti, ja tämän päälle tulevat vielä kuntavaikutukset. Hallituksen sote-ratkaisun myötä kuntien kyky rahoittaa jäljelle jääviä palveluita, investoida ja kattaa syntyneitä alijäämiä heikkenee. Leikkuri olisi julma. Ongelma rahoitusratkaisussa onkin se, että kaavailtu vähennys ei huomioi riittävästi kuntien nykyisiä kustannusrakenteen eroja, vaan heikentää kuntien tuloja, vaarantaa palvelutuotannon ja vähentää työpaikkoja sekä johtaa suhteellisen velkaantuneisuuden merkittävään kasvuun.

Oma asiansa on sote-uudistuksen vaikutukset isojen kaupunkien investointikykyyn. Viimeksi eilen Kauppalehden haastattelema entinen Helsingin vihreiden karkipoliitikko Mari Puoskari totesi seuraavaa: ”Suuret kaupungit isoine investointeineen ovat olleet yksi talouskehityksemme vetureita. Jos esimerkiksi suurten kaupunkien investointikyky vähentyy sote-uudistuksen myötä, se vaikuttaa kyllä koko Suomen houkuttelevuuteen ja talouskehitykseen.”

Onkin päivänselvää, että motiivi tähän sote-ratkaisun tekemiseen ei lähde aidosta halusta parantaa suomalaisten sote-palveluita tai vahvistaa julkisen talouden kestävyyttä, vaan se on ideologinen ja valtapoliittinen.

Tämän lisäksi, arvoisa puhemies, sote-ratkaisu on taloudellisesti kestämaton myös pelastustoimen osalta. Pelastustoimen rahoitukseen on kohdistumassa yli 80 miljoonan euron leikkaus ja, ikävä kyllä, maakunnista pahiten se iskisi Keski-Suomeen: alenema saannossa olisi 12 euroa per asukas. Olenkin järkyttynyt siitä, kuinka vähän tämä asia on kiinnostanut meidän maakunnan hallituspuolueen edustajia ja miksi tähän keskisuomalaisten arjen turvallisuutta heikentävään leikkaukseen ei ole haettu muutosta.

Arvoisa puhemies! Jo edellä olevat pääkohdat ovat mielestäni perusteet sille, miksi tätä hallituksen sote-mallia ei pidä hyväksyä. Lisäksi tätä kantaa ovat vahvistaneet hallituspuolueiden edustajien heikot argumentit sote-ratkaisun puolesta. On puhuttu muun muassa siitä, että kerrankin meillä on pöydällä perustuslain mahdollistama sote-malli. Kysyn: mitä sitten? Vaikka perustuslakivaliokunta näyttäisi vihreää valoa uudistukselle, se ei tarkoita sitä, että uudistus olisi järkevä. Toinen erityisesti keskustasta kuultu argumentti on ollut se, että nyt on tärkeä vain saada uudistus valmiiksi ja korjata viat jälkeen. Kysyn: Miksi vasta silloin? Näin suuressa lakihankkeessa pitäisi merkittävimmät ongelmat olla korjattuna, ennen kuin sitä lähdetään toimeenpanemaan.

Otetaan siis, arvoisa puhemies, aikalisä ja vältetään isojen virheiden tekeminen nyt. Ja itse asiassa voisinkin lainata tähän loppuun vihreiden edustajaa Hopsua, joka tänään aikaisemmin puhui asiasta: ”Tarpeesta huolimatta olen valitettavasti sitä mieltä, ettei tämäkään esitys vastaa esitettyihin haasteisiin. Se myös sisältää liikaa heikkouksia, jotta voisin sitä

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

tässä kohtaa tukea tai sen puolesta äänestää.” Erinomainen puheenvuoro hallituspuolueen jäseneltä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ledamot Strand borta. — Ja edustaja Mattila.

18.24 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Ei ole ihme, jos kansalaiset ovat päästensä pyörällä, kun ovat kuunnelleet eduskunnassa pitkin kevättä käytyä keskustelua sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta. Oppositio on maalaillut synkeitä uhkakuvia eduskunnan käsittelyssä olevasta isosta uudistuksesta eikä ole löytänyt siitä juuri hyvää saannottavaa.

Eräs perustelu sille, miksi 15 vuotta usean hallituksen työlliställä ollut sote pitäisi kaataa, on ollut osaavan henkilökunnan saatavuuden heikkeneminen. Uskomme hallituksessa siihen, että maakunta suurempana järjestäjänä on houkuttelevampi työnantaja, kun se pystyy tarjoamaan pientä järjestäjää paremmin kollegiaalista tukea ja osaamisen kehittymistä sekä esimerkiksi koulutus- ja tutkimus- sekä erikoistumismahdollisuuksia. On tutkittua tietoa, että vaihtelevat työtehtävät ja mahdollisuudet uuden oppimiseen saman organisaation sisällä lisäävät työssä viihtymistä. Monella alalla työssä viihtyminen paranisi johtamista kehittämällä. Johtamisen kehittäminen on isossa organisaatiossa helpompaa, kun siihen voidaan aidosti varata aikaa ja parantaa johtamistehtävissä toimivien henkilöiden osaamista.

Henkilökunnan sijoittelu maakunnassa tarpeeseen perustuen tulee parantamaan myös henkilöstön saatavuutta siellä, missä siitä on tällä hetkellä pulaa. Järjestämisvastuun siirto kunnilta maakunnille vähentää kuntien nykyistä kilpailua osaavasta työvoimasta, mikä on osaltaan kasvattanut sote-kustannuksia.

Kuluneella hallituskaudella opetus- ja kulttuuriministeriö on neuvotellut korkeakoulujen kanssa tutkintotavoitteista sopimuskaudelle 2021—2024. Opetus- ja kulttuuriministeriö on lisännyt merkittävästi aloituspaikkoja erityisesti sosiaali- ja terveysalalle. Suurin lisäys kohdentuu ammattikorkeakouluihin sairaanhoitajakoulutukseen: yli tuhat opiskelupaikkaa. Myös kotikaupungissani Raahessa aloittaa kaksi luokallista Kajaanin ammattikorkeakoulun alaisia sairaanhoitajakoulutettavia. Lääketieteeseen lisätään 50 ja psykologian opintoihin 95 paikkaa.

Ikääntyneiden hoidosta vastaava henkilöstö muodostaa erityisen haasteen. Hallitusohjelmaan on sisällytetty useita hoidosta vastaavan henkilöstön saatavuutta ja hyvinvointia parantavia toimenpiteitä. Jo toteutettujen ympärivuorokautisen hoidon henkilöstömitoituksen parantamisen ja kotihoidon resurssien vahvistamisen lisäksi on käynnistetty poikikihallinnollinen ikäohjelma, jolla edistetään ikääntyvien työntekijöiden työhyvinvointia ja työurien pidentämistä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa ei ole kyse vain palvelujen tarvitsijoista vaan myös niiden tekijöistä. Kuntakentän sote-ammattilaiset ovat osallistuneet eri hallitusten sote-uudistuksia valmistaviin toimeenpanoihin ja ovat eläneet epävarmuudessa. Nyt on korkea aika saada alalle työrauha, jotta henkilöstö voi keskittyä tärkeään työhönsä, palvelujen tuottamiseen ja kehittämiseen. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan eräs lausuma on, että eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa ja arvioi huolellisesti uudistuksen toimeenpanoa ja sen vaikutuksia kuntien rahoitukseen ja kuntien talouden tasapainoon sekä alueelliseen kehitykseen ja hyvinvointierojen tasaamiseen. Tämä koskee ilman muuta myös henkilöstön riittävyyttä.

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan kiittää sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtajaa määrätietoisesta ja tasapuolisesta uudistustyön johtamisesta sekä valiokunnan jäseniä asiallisesta ja hyvähenkisestä työskentelystä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Salonen.

18.28 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Poliitikassa on kiistelty sote-uudistuksesta kauan. Se johtuu siitä, että sosiaali- ja terveyspalvelut ovat suomalaisille yksi tärkeimmistä palveluista vauvasta vaariin. Olemme etsineet ratkaisuja asiaan, jota ihmiset arvostavat omassa elämässään korkealle: hyvinvointiin. Olemme yrittäneet luoda uudistusta, jossa ratkaistaan monia nykyisiä ongelmia ja vastataan tulevaisuuden uhkiin samalla kertaa. Samaan aikaan sote-alan ammattilaiset ovat kerta toisensa jälkeen lähteneet pohtimaan kulloisenkin tulevan uudistuksen toimia paikallisesti ja väsyneet ja pettyneet, kun uudistus on jäänyt toteuttamatta.

Myös suomalaisten eriarvoisuus terveyspalvelujen osalta on säilynyt ennallaan. Me olemme vuodesta toiseen epäonnistuneet ratkaisemaan esimerkiksi alueelliset erot väestön terveydessä tai sosioekonomisten taustojen tuomat erot ihmisten välillä. Olemme tulleet tilanteeseen, jossa jokin ratkaisu on saatava aikaiseksi mennäksemme eteenpäin. Tämän uudistuksen tärkein tavoite onkin huolehtia, että jokainen suomalainen saa riittävät ja tarpeita vastaavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut matalalla kynnyksellä ja mahdollisuuksien mukaan yhdeltä luukulta riippumatta asuinpaikastaan tai tulotasostaan.

Jotta sote-palveluidemme sisältö voidaan uudistaa onnistuneesti, rakenteiden on oltava kunnossa. Rakenteiden integraatiolla tavoitellaan nykyjärjestelmää paremmin mahdollistettavan palvelujen toiminnallisen uudistamisen. Kun yksi taho vastaa palvelujen toteutuksesta, toiveena on, että eri palveluiden väliset rajoittavat hallintorajat pystytään poistamaan palveluiden parantamiseksi. Kun järjestämis- ja kustannusvastuu on yhdellä toimijalla, sillä ei ole mahdollisuutta siirtää vastuuta asiakkaan palvelusta toisaalle. Päinvastoin, uudistus kannustaa panostamaan entistä enemmän ennaltaehkäisyyn sekä varhaiseen puuttumiseen perusterveydenhuollossa. Se vähentää paitsi inhimillistä kärsimystä myös kustannuksia.

Arvoisa puhemies! Sote-uudistusta käsiteltiin niin mietintövaliokunnassa kuin lausuntovaliokunnassakin laajasti ja huolellisesti kuullen huomattavan suurta joukkoa eri alan asiantuntijoita. Asiantuntijoilta saatiin valiokunnassa rakentavia lausuntoja, joiden pohjalta esitystä on edelleen työstetty sosiaali- ja terveysvaliokunnassa.

On tärkeää, että vaikka hallinto keskittyy, palvelut pysyvät lähellä. Jatkotyössä on joka askeleella kiinnitettävä huomiota palveluiden sijainnin merkitykseen ihmisille ja ihmisten terveydelle. Tässä on syytä huomioida myös digi- ja etäpalvelut. Ne eivät korvaa kokonaan fyysistä kontaktia, mutta ovat useassa tilanteessa paikallaan ja auttavat ihmistä kokemaan, että palvelut ovat lähellä, jopa heidän kotonaan.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan tavoin pidän erityisen tärkeänä sosiaalihuollon aseman vahvistumista tässä uudistuksessa. Sosiaalihuollon liittäminen saman järjestäjän vastuulle luo merkittävän kannusteen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sekä sosiaalisten ongelmien vähentämiseksi. Sosiaaliin ongelmiin ja arjessa pärjäämisen vaikeuksiin puuttumalla pystytään parantamaan ihmisten kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä estämään muiden terveysongelmien syntymistä ja etenemistä. Keskeistä tälle uudistukselle onkin juuri ihmisen näkeminen ja kohtaaminen sosiaali- ja terveydenhuollossa ko-

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

konaisuutena. Kokonaisvaltaista apua tarjoavat Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus-ohjelmaan sisältyvät moniammatilliset tiimit, jotka eivät hoida vain sitä yksittäistä vai-
vaa, jonka vuoksi ihminen hakeutuu hoitoon, vaan samalla kiinnittävät huomiota ihmisen
muuhun hyvinvointiin ja tarvittaessa ohjaavat lisäavun piiriin.

Arvoisa puhemies! Tämä on vaikkakin merkittävä mutta vasta ensimmäinen askel suoma-
laisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden uudistamisessa. Seuraavia askelmerk-
kejä ovat muun muassa terveyskeskusjonojen purkaminen ja perusterveydenhuollon hoi-
totakuun tiukentaminen niin, että hoitoon pääsee viikossa. Kyseinen takuu koskee myös
mielenterveyspalveluita, joiden tarve on koronan myötä entisestään kipeästi kasvanut. Las-
tensuojelun henkilöstömitoitus annetaan ensi syksynä, ja juuri tänään valmistui luonnos
vanhuspalveluiden kokonaisuudistuksen seuraavasta vaiheesta, jossa kehitetään kotiin tuo-
tavia palveluita. Iisakin kirkko ei tule vielä valmiiksi, mutta meidän on muurattava sen pe-
rusteet voidaksemme edetä kohti aidosti yhdenvertaisia ja saavutettavia sosiaali- ja terve-
ydenhuollon palveluita.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Viljanen.

18.34 Heidi Viljanen sd: Arvoisa herra puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mie-
tintö sote-uudistuksesta on vihdoinkin valmis. Olemme lähempänä uudistuksen onnistumista
kuin koskaan aikaisemmin. 15 vuoden tekemisen jälkeen alkaa vihdoinkin tulla valmista.

Jotta pystymme turvaamaan suomalaisten perusoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon
palveluihin, on yhteiskunnallinen tarve uudistukselle ilmeinen ja kiistaton. Nykyinen pirs-
taleinen järjestelmämme ei pysty enää turvaamaan ihmisten yhdenvertaisia, laadukkaita ja
kustannusvaikuttavia palveluja. Kuntapohjainen järjestelmä on auttamatta tiensä päässä.
Tällä uudistuksella luodaan suuremmat hyvinvointialueet vastaamaan ihmisten sosiaali- ja
terveydenhuollon palveluista sekä pelastustoimesta.

Vaikka uudistuksessa on kyse hallintorakenteiden päivittämisestä, tehdään se työ ihmi-
nen edellä. Peruspalveluja vahvistetaan, terveys- ja hyvinvointieroja kavennetaan ja kan-
salaisille annetaan suoran demokratian kautta valta valita päättäjät sosiaali- ja terveyspal-
velujen sekä pelastustoimen osalta. Tämä tapahtuu ensi tammikuussa pidettävissä aluevaa-
leissa. Koskaan aikaisemmin eivät suomalaiset ole voineet suoraan vaikuttaa siihen, ketkä
valitaan näistä merkittävistä ihmisen arkeen vaikuttavista palveluista päättämään.

Sote-uudistus on niin iso rakenteellinen muutos, että on selvää, että siihen liittyy epäluu-
loja, mielipide-eroja ja erilaisia tahtotiloja. Tämä kävi ilmi myös sosiaali- ja terveysvalio-
kunnan työssä, ja myös hallituspuolueilta vaadittiin kompromisseja. Kaikki eivät saa kaik-
kea, mutta kaikki saavat jotain. Sitä on päätöksenteko: kompromisseja.

Tämä esitys ei ole täydellinen, liekö sellaista olemassakaan, mutta kehittäminen jatkuu
koko ajan. Erilaiset mielipiteet uudistukseen liittyen ovat toki ymmärrettäviä, mutta ihmis-
ten pelottelu väärillä väittämillä ja uhkakuvilla on ollut surullista seurattavaa ja valitetta-
vasti tarkoituksellista. Uskon, että suuri osa ihmisistä ei tiedä, mitä tämä uudistus pitää si-
sällään. Asia on monimutkainen, ja ehkä aihepiiriin liittyy jo melkoista kyllästymistäkin:
sote sitä ja sote tätä.

Kun ihminen ei tiedä, on häntä helppo pelotella. Tässä oppositio, etenkin kokoomus, on
valitettavan hyvin onnistunut. Sen ovat ihmisten henkilökohtaiset yhteydenotot todenta-
neet. Pelkoa ja epävarmuutta — ei näin.

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

Arvoisa puhemies! Vaikka sote-uudistuksen lopullinen sinetti on lähellä, eivät palveluihin liittyvät haasteet katoa mihinkään. Kaiken keskiössä on näiden lakien toimeenpano tulevilla hyvinvointialueilla. Väestö ikääntyy edelleen, ja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten saatavuus asettaa todellisia haasteita alueille. Näidenkin tosiasioiden ratkaisemisessa on suuremmilla alueilla yksittäisiä kuntia paremmat mahdollisuudet.

Uskon, että tällä uudistuksella pystytään edistämään sote-alan osaajien työolosuhteita, johtamista ja eri ammattiryhmien välisen yhteistyön lisäämistä. Paljon tehtävää jää siis hyvinvointialueiden toimijoille sekä tammikuussa valittaville hyvinvointialueiden päättäjille.

Kuten jo aiemmin sanoin, tämä uudistus tehdään ihmisille. Peruspalveluita vahvistamalla sujuvoitetaan ihmisten hoidon, hoivan ja sosiaalipalvelujen saamista. Kun yksi palveluiden järjestäjä vastaa kokonaisuudesta, saadaan ihmisten koko palveluketju toimimaan paremmin. Tärkeää on, että jatkossakin yksityisillä palveluntuottajilla ja järjestöillä on olennainen tehtävä tuottaa ihmisille parhaalla tavalla sopivia palveluja.

Työ tämän historiallisen ja suuren uudistuksen äärellä on nyt päättymässä. Satoja ja satoja asiantuntijoita on kuultu, perustuslakivaliokunta näyttää vihdoinkin vihreää valoa ja sosiaali- ja terveysvaliokunta on pitkien istuntojen jälkeen saanut työnsä valmiiksi. Haluankin tässä yhteydessä kiitokset osoittaa myös valiokunnan kollegoille hyvästä yhteistyöstä.

Pian pääsemmekin siis äänestämään tässä salissa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta, ihmisten yhdenvertaisuuden ja perusoikeuksien puolesta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Pitko.

18.39 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Jos sote olisi rakennus, sen rakentaminen olisi kestänyt melkein yhtä kauan kuin Olkiluoto 3:n rakentaminen. Tätä uudistusta on yritetty monta kertaa, ja koskaan ei olla päästy näin pitkälle. Tarpeesta tälle uudistukselle ei lie ne kenelläkään epäselvyyttä.

Nykyinen sote-palveluiden järjestämisen rakenne on sekava. Siinä on liikaa raja-aitoja ja liikaa järjestäjiä, että tällä mallilla voisi tuottaa laadukkaita palveluita kaikkialle ja kaikille. Etenkin pienet kunnat ovat erittäin suuren kuorman alla sote-menoineen. Koska palveluista on pitänyt säästää, usein tämä on johtanut hoidon ja potilaan siirtämiseen luukulta toiselle, ja kun kyse on ihmisen terveydestä, ei näin voi jatkua.

Nyt saliin saatu sote-uudistus perustuu muutamalle keskeiselle periaatteelle. Yhtäältä suuremmille järjestäjille, leveämmille harteille eli hyvinvointialueille. Yksi järjestäjä pysyy paremmin vastaamaan sote-kustannuksiin ja tuo myös synergiaa toimintaan, kun terveydenhuollon järjestäjät ja tasot kootaan yhden alueen alle. Toisaalta keskeinen tekijä on terveyserojen kaventaminen. Suomessa ihmisen eliniänodote sekä terveiden elinvuosien määrä riippuu liian usein siitä, missä asuu ja elää, millaista palkkaa tienaa, kuinka korkeasti on koulutettu. Näitä eroja täytyy kaventaa. Se on oikeudenmukaista ja se on reilua. Kolmantena tekijänä on sote-menojen kasvun hillintä. Synergiaedut, menojen hillintämekanismit, ennaltaehkäisy, seuraavassa vaiheessa tuleva maakuntaverotus — kaikki hillitsevät kustannuksia.

Arvoisa puhemies! Haluan puhua tässä ennen kaikkea parista asiasta, oikeudenmukaisuudesta sekä kasvusta. Minulle aivan keskeinen asia tässä uudistuksessa on ihmisten terveyden edistäminen ja nimenomaan terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen. Meillä Suomessa on merkittäviä eroja terveydessä väestöryhmien välillä sekä sosioekonomisesti että alueellisesti. Jos Suomen kartalle piirretään raja, joka suunnilleen noudattaa vuosisa-

Punkt i protokollet PR 77/2021 rd

tojen takaista Pähkinäsaaren rauhan rajaa, tuon rajan pohjois- ja itäpuolella sairastavuus on suurempaa. Kansalaisten terveys on monella eri mittarilla tarkasteltuna heikompaa kuin tuon rajan etelä- ja länsipuolella. On vain ja ainoastaan oikeudenmukaista, että he, jotka apua ja hoitoa tarvitsevat, sitä saavat. Siksi tässä sote-uudistuksessa on keskitytty yhtenä keskeisenä tekijänä juuri siihen, että sote-rahoitusta painotetaan sinne, missä hätä on suurin, tarveperusteisesti.

Tilanne on itse asiassa tällä hetkellä paikoin jopa niin vakava, että paine kohdistaa rahoitusta kaikkein korkeimman sairastavuuden alueelle olisi vieläkin kovempi kuin mitä tässä uudistuksessa on tehty. Tasoittamaan tuota siirtoa on tähän esitykseen luotu muutosrajoittimet, jotta nykyisen rahoituksen heilunta ei olisi niin voimakasta kuin pelkkä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen arvioima tarve osoittaa.

Tämä dynamiikka kuitenkin tarkoittaa joka tapauksessa sitä, että rahoitus ja ennen kaikkea rahoituksen kasvu painottuvat alueille, jossa eivät sijaitse Suomen suurimmat ja kasvavat kaupungit. Mutta tämä on edellytys sille, että pystymme todella kaventamaan niitä pysäyttäviä terveyseroja, joita maassamme on.

Tämän sanottuani totean, että meillä ei suinkaan ole varaa ohittaa suuria kaupunkeja. Niiden elinvoimaan tulee panostaa, ja siksi tässä esityksessä on vielä valiokuntatyössään kiinnitetty huomiota kasvukaupunkien palveluiden turvaamiseen sekä investointikyvyn takaamiseen. Täytyy myös todeta, että paikoin tässä salissa oppositio antaa kyllä aika paisutetun kuvan siitä, mitkä ne vaikutukset kasvualueiden sote-rahoituksen kasvuun tai kasvukuntien kuntaveron korotuspaineisiin ovat.

Arvoisa puhemies! Yhdyn myös siihen ajatukseen, että tämä uudistus ei ole täydellinen. Ei mikään tämän kokoluokan uudistus voi ollakaan. Jos jääme odottamaan täydellistä sote-uudistusta, saamme odotella sitä siihen saakka, että aurinko sammuu. Tämä ei ole täydellinen, mutta tämä on erittäin hyvä uudistus, joka tarjoaa pohjan myös jatkokehittämislle.

Tässä on kritisoitu pitkin matkaa myös ajatusta, että tämä on ennen kaikkea rakenteiden uudistus. Tässä uudistetaan niitä rakenteita, joille palvelut rakennetaan. Palveluita ei voi rakentaa kestäväälle pohjalle ilman kestäviä rakenteita, ja niitä tässä tehdään. Lisää luiden ympärille hallitus tekee tuomalla muun muassa hoitotakuun. Kyllä tässä nimenomaan korjataan palveluita, sillä palvelut tarvitsevat myös toimivan järjestäjän.

On tosiasia, että sosiaali- ja terveystieteiden palvelut eivät voi jatkua näin. Sote-rakenne ei voi säilyä nykyisellään. Se on sekava, ja pienet kunnat kaatuvat väestön vanhetessa ja sote-kustannusten kasvaessa. Tarvitaan toimiva rakenneuudistus. Tämä on sellainen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö poissa, ledamot Ollikainen också borta, edustaja Kärnä myös poissa, edustaja Autto poissa, edustaja Talvitie myöskin poissa, ledamot Löfström borta, edustaja Mari Holopainen poissa, edustaja Zyskiewicz poissa, edustaja Huttunen poissa, edustaja Kulmuni poissa, edustaja Kettunen poissa, edustaja Kemppi poissa, edustaja Rantanen, Piritta poissa, edustaja Reijonen poissa, edustaja Laiho myös poissa, edustaja Kopra poissa, edustaja Kalli poissa.

Riksdagen avslutade den allmänna debatten och avbröt behandlingen av ärendet.